

DE VEELKLEURIGE STEM VAN DE VERTALER

*Het vertaalproces van de longread 'True Grit'
voor 360 Magazine*

Bea Nobbe-Peeters (13377809)

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Masterscriptie Vertalen

Faculteit der Geesteswetenschappen

Juni 2023

Begeleider en eerste lezer: dr. Eric Metz

Tweede lezer: dr. Rose van der Zwaard

Abstract

Een vertaling realiseren omvat meer dan het werk van de linguïstisch vertaler die een brontekst transformeert naar een doeltekst. Het is een vertaalproject waarin meerdere actoren een rol spelen, en al die actoren laten hun sporen in de vertaling na. Deze scriptie beschrijft de weg die de Amerikaanse narratief-journalistieke digitale longread 'True Grit' uit *The Atavist Magazine* heeft afgelegd naar online publicatie bij het Nederlandse *360 Magazine*, met als kop: 'Hoe de wilde koeien van Cedar Island al zwemmend een orkaan overleefden'. Het 'translatorisch handelen' van de actoren op die weg wordt geanalyseerd, evenals hun invloed op de vertaling. Uit de analyse van de vertaal- en revisiestrategieën en persoonlijke overwegingen van de actoren, in casu de initiator, vertaler, revisor en eindredacteur, komt naar voren dat hun 'stem' impliciete en expliciete sporen nalaat in de vertaling. Hieruit blijkt dat deze 'veelkleurige' stem van de Vertaler zich in een continuüm van exotiserend naar domesticerend beweegt, echter niet in een rechte lijn maar meanderend.

Inhoudsopgave

Abstract	1
Voorwoord	5
Inleiding.....	6
Hoofdstuk 1. Theoretisch kader	8
1.1. <i>De longread als journalistiek genre</i>	8
1.1.1. Het nieuwe lezen	8
1.1.2. Narratieve journalistiek	9
1.1.3. De digitale longread <i>True Grit</i>	10
1.2. <i>Het vertalende handelen</i>	10
1.2.1. In een continuüm van werelden	10
1.2.2. Skoposgerichte actoren	11
1.2.3. Proces en product.....	11
1.3. <i>De meerstemmigheid van de Vertaler</i>	12
1.3.1. Paradoxaal interventie.....	12
1.3.2. De impliciete vertaler.....	13
Hoofdstuk 2. De eerste fase: tekstkeuze voor 360 Magazine	14
2.1. <i>360 Magazine: ‘Het beste uit de internationale pers’</i>	14
2.2. <i>The Atavist Magazine: een platform voor authentieke verhalen.....</i>	15
2.3. <i>De stem van de Vertaler: initiator.....</i>	16
Hoofdstuk 3. De tweede fase: vertaalstrategie van <i>True Grit</i> volgens de classificatie van Chesterman	19
3.1. <i>‘Reading to the very last word’: natuurlijkheid. Het syntactisch-grammaticale niveau</i>	19
3.2. <i>‘Koe-municatie’: woordspelingen en metaforen. Het semantische niveau.....</i>	23
3.2.1. Woordspelingen.....	23
3.2.2. Metaforen	25
3.3. <i>Hush puppies: cultuurbepaalde termen en uitdrukkingen. Het pragmatische niveau.....</i>	26
3.4. <i>De stem van de Vertaler: tekstvertaler</i>	28
Hoofdstuk 4. De vertaling van <i>True Grit</i>: brontekst, doeltekst en noten	30
Hoofdstuk 5. De derde fase: tekstrevisie	73
5.1. <i>Revisie van de ‘platte’ tekst</i>	73
5.2. <i>Kop en intro</i>	75
5.3. <i>De stem van de Vertaler: revisor.....</i>	76
Hoofdstuk 6. De vierde fase: eindredactie en publicatie	79
6.1. <i>Streamers en tussenkoppen.....</i>	79

6.2.	<i>Beeld</i>	80
6.3.	<i>Online publicatie</i>	80
6.4.	<i>De stem van de Vertaler: eindredacteur</i>	81
Conclusie		82
Bibliografie		85
Bijlagen		88
	<i>Bijlage 1: Classificatie van Chesterman in een tabel</i>	88
	<i>Bijlage 2: Revisie-analyse volgens de revisieparameters van Mossop</i>	89
	<i>Bijlage 3: Zes onopgemerkte revisieproblemen</i>	97
	<i>Bijlage 4: Screenshots van twee online fragmenten uit de vertaling van True Grit</i>	99
	<i>Bijlage 5: Word-versie van de gepubliceerde vertaling van True Grit</i>	100

A story is a graceful line rather than a staggered inverted pyramid; it has an arc, a beginning-middle-end, a graceful spine with limbs attached in just the right places.

Nieman Foundation, geciteerd door *The Atavist Magazine*

Een verhaal is een sierlijke lijn, geen wankel omgekeerde piramide. Het heeft een boog, een begin, midden en eind, en een sierlijke ruggengraat waaraan precies op de goede plek de ledematen zijn gezet.

Voorwoord

Op de titelpagina van deze scriptie staat een foto van een koe. Het is een van de drie exemplaren die met uitzonderlijke wilskracht een van de krachtigste orkanen trotseerden die de Westkust van Amerika hebben geteisterd. Al die tijd dat ik aan de scriptie werkte, stond haar foto op het beginscherm van mijn telefoon. Zo kon mijn ‘koeienmaatje’ me eraan herinneren dat je met doorzettingsvermogen je doel kunt bereiken – ook door stormen heen.

De vertaling van *True Grit* en de analyse van het vertaalproject dat leidde tot de publicatie, vormen mijn meesterproef voor de master Vertalen, die ik als bijna zestigjarige student aan de UvA heb gevolgd. Ik ben mijn werkgever hogeschool Fontys Journalistiek in Tilburg erkentelijk omdat die me alle nodige ruimte gaf om deze studie te voltooien.

Ik zal met dankbaar plezier terugdenken aan Eric Metz, Imogen Cohen, Rose van der Zwaard en Frans Blom, die me door leerrijke doolhoven van taal, literatuur en wetenschap lieten gaan en mijn enthousiasme voor het vertaal- en editievak aanwakkerden.

In het bijzonder dank ik Laura Weeda, hoofdredacteur van *360 Magazine*. Zij begeleidde niet alleen mijn stage maar gaf me ook de gelegenheid deze longread te vertalen. Haar zorgvuldige feedback op mijn vertaling was erg waardevol. En mee door haar is *360* m’n vrolijke pied-à-terre in Amsterdam geworden.

Inleiding

In deze scriptie wordt het vertaalproces beschreven van de longread *True Grit*¹ van tekstkeuze tot publicatie. Hoe komt dit Amerikaanse verhaal in het Nederlandstalige *360 Magazine*² terecht? Waarom deze waargebeurde historie vertalen over koeien die een orkaan in Amerika overleefden? Welke actoren speelden bij de vertaling een rol en welke keuzes maakten zij in elke fase van het vertaalproject³? Kunnen we hun stem horen doorklinken in de gepubliceerde doeltekst en wat hebben ze te vertellen?

Ik ben betrokken geweest bij de tekstkeuze en heb de vertaling gemaakt van deze goed geschreven, ruim achtduizend woorden tellende journalistieke ‘western’ van J.B. McKinnon, wat mij tot actor en mede-actor maakte in de eerste twee fasen van het vertaalproject. Daarna was mijn rol uitgespeeld maar de vertaling was nog niet klaar: revisor, eindredacteur en vormgever hebben hun bijdrage geleverd aan de longread zoals die uiteindelijk op 2 juni op het digitale platform van *360* verscheen, met als kop: ‘Hoe de wilde koeien van Cedar Island al zwemmend een orkaan overleefden’.

In de hierna volgende hoofdstukken wordt onderzocht wat de invloed is geweest van de verschillende actoren op de vertaling. In het eerste hoofdstuk wordt de term ‘longread’ afgebakend. Daarna wordt het theoretisch kader uiteengezet dat gebruikt is voor de analyse van dit vertaalproject. Het betreft het ‘vertalende handelen’ (VH) van Holz-Mänttari (1984) en Vermeer (1986), dat relevante informatie biedt om de rollen (actoren) en hun invloed op de vertaling te beschrijft. Omdat het VH skopos-gericht is kan deze theorie de hier behandelde vertaling helpen beschrijven in functie van de skopos van *360*. Het theoretisch kader wordt daarnaast ook gevormd door Hermans (2010) en Spoturno (2017), die de expliciete en impliciete sporen beschrijven die de Vertaler, gevormd door de actoren, nalaat. Hun theorie biedt houvast om in het bijzonder naar de expliciete sporen te kijken en hun invloed.

Het tweede hoofdstuk beschrijft de eerste fase van het vertaalproject: de tekstkeuze door de initiator/opdrachtgever. Een korte beschrijving van de cultureel-maatschappelijke context van bron- en doeltekst biedt argumentatie om de keuze te onderbouwen en de ‘stem’ van deze Vertalersrol te laten horen.

In het derde hoofdstuk wordt de tweede fase beschreven: het werk van de tekstvertaler. Hier biedt de classificatie van Chesterman (2016) het kader om de vertaalstrategieën vast te stellen. Er wordt onderzocht waar de vertalersstem door de oppervlakte van de transparante vertaling breekt. Het vierde hoofdstuk wordt gevormd door

¹ <https://magazine.atavist.com/true-grit-cows-core-banks-hurricane-dorian-survival/>

² Voortaan *360* genoemd

³ Mijn vertaling van ‘translation event’ (Toury 2012)

de tekstvertaling zelf, die naast de brontekst wordt getoond. De noten geven toelichting bij de vertaalstrategieën die het meest relevant zijn voor dit onderzoek naar de Vertalersstem.

Hoofdstuk vijf en hoofdstuk zes ten slotte behandelen respectievelijk de rol van de tekstrevisor en de eindredacteur; deze laatste fungeert in dit vertaalproject ook als vormgever. Voor de analyse van deze rollen biedt Mossop (2020) de nodige parameters.

De Vertaler, die verschillende rollen vervult in het verloop van het vertaalproject heeft een veelkleurige stem die meestal impliciet aanwezig is maar af en toe helder doorklinkt in de doeltekst als we de publicatie met de brontekst vergelijken. Zoals mensen hun stem laten horen om met elkaar te communiceren, zo klinken ook de verschillende Vertalersstemmen wanneer ze in dialoog gaan met de tekst zelf, met de auteur, de lezer en elkaar. Met andere woorden, de rollen spreken waar ze zich in het 'continuüm van mogelijke werelden' (Vermeer 1986) bevinden.

Net zoals een fysieke stem kan variëren in toonhoogte, timbre en kracht, zo varieert de Vertalersstem ook naargelang zijn rol, is mijn stelling, en beweegt hij gaandeweg het vertaalproject in het continuüm van exotiserend naar domesticerend.

Hoofdstuk 1. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk definieer ik eerst de term ‘longread’ zoals die in deze scriptie wordt gebruikt. Daarna geef ik toelichting bij het vertalende handelen van Vermeer (1990) en Holz-Manttari (1984), waarmee de actoren worden beschreven die in dit vertaalproject een rol hebben gespeeld, om vervolgens stil te staan bij de stem van de Vertaler die in het narratief zijn sporen nalaat, naar Hermans (1996) en Spoturno (2017).

1.1. De longread als journalistiek genre

1.1.1. Het nieuwe lezen

Toen de journalistiek zich in deze eeuw in het digitale domein begaf, werd wereldwijd gedacht dat het internet vooral korte journalistieke artikelen zou voortbrengen, maar nu weten we dat het ook zeer geschikt is voor lange verhalen (Lassila-Merisalo, 2014). Voordelen van lange verhalen op het internet zijn dat ze gelezen kunnen worden op allerlei soorten dragers, van pc’s tot tablets en smartphones, en dat lezers kunnen reageren. Ook biedt het internet de mogelijkheid om verhalen op een andere manier te presenteren dan louter tekstueel⁴.

De term ‘longread’ is een neologisme in het Nederlandse journalistieke jargon. Het woord werd bedacht door de Amerikaanse publicist Mike Armstrong, die in 2009 via een blog op een Wordpress-site lange verhalen begon te delen. De verhalen volgen een klassieke narratieve structuur, zijn minstens 1500 woorden lang en bevatten cartoonachtige, soms bewegende illustraties in kleur evenals foto’s en multimedia-applicaties. Armstrong beschrijft het innovatieve concept als volgt: ‘All that is Longread is a mixture of writers and topics; and this, exactly, is a part of our DNA. Well-known authors and less-known authors are distinguishing themselves from the big corporations of the big money. This is the reason why such authors offer their readers better quality.’⁵ Sinds 2014 heeft Armstrong een eigen site, Longreads.com, waarop de beste Engelstalige longreads worden gedeeld en aangeprezen. Een wereldberoemde longread is het multimediaproject *Snow Fall: The Avalanche at Tunnel Creek*, gepubliceerd in 2012 door *The New York Times*, dat een van de klassieke voorbeelden is geworden in journalistieke storytelling.

De digitale longread is een niche die volgens Tsvetkova (2018) een nieuwe vorm van lezen inluidde ‘extended to a “reading” without letters’, waaronder beeld en geluid. ‘The advent of a media phenomenon like “longread” is giving us one of the decisions for the conversion of reading not just in an education process and a technique for science

⁴ Van Krieken (2018)

⁵ Geciteerd door Tsvetkova (2018), p.253

communicating of but also in a new type of information experience for the readers who are rather tired of being in a hurry in this dynamic 21st century.’⁶

1.1.2. Narratieve journalistiek

Synoniemen voor ‘longread’ zijn long-form-journalistiek, journalistieke storytelling, literaire of narratieve journalistiek. Allemaal verwijzen ze naar een journalistiek genre dat gebruikmaakt van narratieve technieken uit de literaire fictie, zoals personages, scènes en dialogen, een vertelinstantie⁷ en het weergeven van de gedachten. Kenmerkend is ook dat de opbouw van de verhalen niet die van de journalistieke omgekeerde piramide⁸ volgt, maar bijvoorbeeld chronologisch is, of diverse tijdlijnen heeft. Journalistieke storytelling bestaat al langer dan de longreads op het internet. In zekere zin is elke vorm van nieuwsberichtgeving te herleiden tot de narratieve structuur van de Griekse tragedie met helden, slachtoffers en bedriegers, maar ‘narrative journalism exploits them to approximate literary prose as closely as possible’.⁹

In de jaren zestig en zeventig ontstond een opleving van narratieve journalistiek die bekend werd als *New Journalism*, een invloedrijke Amerikaanse beweging met journalisten en schrijvers als Tom Wolfe, Guy Talese en Truman Capote. Zij ontdekten ‘that it might be possible to write journalism that would ... read like a novel. *Like* a novel, if you get the picture.’¹⁰ Wolfe noemt literaire technieken als ‘scene-by-scene constructions, dialogue and interior monologues, point-of-view-writing, and phonetic expressions and speech’. Ook ‘het veelzeggende detail’ dat een symbolische betekenis kan hebben, is kenmerkend.

Om een dergelijk verhaal te kunnen maken, moest de auteur zich langdurig onderdompelen in het milieu waar het zich afspeelt. ‘This immersion was for them the key to arrive at a form of journalism which, compared to the impersonal and objective journalism that was conventional at the time, would be superior in accuracy and truthfulness.’¹¹ Ook al kregen de *New Journalists* kritiek (ze zouden niet objectief zijn en de waarheid naar hun hand zetten), de literaire technieken zijn sindsdien een onderdeel geworden van de mainstream reportagejournalistiek tot op de dag van vandaag, zowel in print als online.

⁶ Ibidem p. 259

⁷ Net als bij fictie kan de verteller auctoriaal zijn, personeel (hij/zij) of een ik-verteller.

⁸ Omgekeerde piramide: een metafoor die in de journalistiek wordt gebruikt om aan te geven dat in een nieuwsartikel het belangrijkste eerst wordt verteld. ‘De omgekeerde piramidestructuur ontstond (...) in de VS in de tweede helft van de 19e eeuw (Kaplan, 2002; Mindich, 2000; Pöttker, 2003) en is nu typisch voor hedendaagse nieuwsverslaggeving over heel de wereld.’ (Hoebeke, 2012, p. 56)

⁹ Van Krieken (2019), p.1

¹⁰ Wolfe en Johnson (1973), p.21. Het beletselteken staat in de originele tekst.

¹¹ Van Krieken (2019), p.2

1.1.3. De digitale longread *True Grit*

True Grit bevat alle hierboven genoemde kenmerken. Het werd geschreven door J.B. Mackinnon¹² voor het digitale platform *The Atavist Magazine* (zie volgende hoofdstuk), en gedeeld op *Longreads.com*. De kleurrijke, bewegende beelden zijn van kunstenaar Luis Mazón. Het design is eenvoudig, met zwarte letters op een witte achtergrond en veel witruimtes.

De tekst vult de pagina zonder onderbroken te worden door het beeld. Hiermee voldoet het aan de kenmerken die Tsvetkova (2018) noemt: 'A terrible story to be told; Interactive components to be distinct from the text; No elements to distract reader's attention; A "pure" design. (Edenspiekermann, 2017)'¹³

Een ander kenmerk dat Tsvetkova aanhaalt, is het feit dat de longread naast een auteur ook een producer nodig heeft.¹⁴ Voor *True Grit* is dat Jonah Ogles.

1.2. Het vertalende handelen

1.2.1. In een continuüm van werelden

Een vertaling omvat meer dan een brontekst die getransformeerd wordt naar een doeltekst. Het 'Translatorisches Handeln' of 'vertalende handelen (VH)', beschreven door Holz-Mänttari (1984) en Vermeer (1986) is een complexe communicatievorm. Bij vertalen (en tolken) gaat het niet louter om een linguïstische overdracht 'sondern vielmehr im "Kontinuum der möglichen Welten" (Vermeer 1986) in einen komplexen Handlungsrahmen (Holz-Mänttari 1984) mit zahlreichen Faktoren'¹⁵.

In dat continuüm spelen andere actoren naast de linguïstische vertaler een rol. Zij dringen als het ware het VH binnen en hebben meer of minder invloed op de uiteindelijke presentatie van de vertaling. Vermeer spreekt van *niches* binnen het vertaalveld.

Een voorbeeld: de taak van de revisor kan gezien worden als een niche in het vertalende handelingskader, een plek in het continuüm van werelden, met een eigen *skopos* (Vermeer 1978). De revisor streeft er bijvoorbeeld naar 'to eliminate wordings that fall short of whatever quality standard is relevant'¹⁶. Zijn *skopos*, volgens Mossop (2020), is dus niet de best mogelijke vertaling maken maar de vertaling die voldoet aan de kwaliteitsnorm. Dat

¹² J.B. MacKinnon is an award-winning journalist whose work has appeared in *The New Yorker*, *National Geographic*, and *The Atlantic*, as well as the Best American Science and Nature Writing anthologies. He is the author or coauthor of five books of nonfiction, and an adjunct professor of journalism at the University of British Columbia, where he teaches feature writing. (The Atavist Magazine)

¹³ Tsvetkova (2018), p. 257

¹⁴ Ibidem, p. 256

¹⁵ Vermeer (1990), p. 220

¹⁶ Mossop (2020), p. 115

komt overeen met de taak van de revisor¹⁷ bij 360: de revisor moet de tekst (stilistisch) verbeteren zodat die voldoet aan de *tone-of-voice* en de kwaliteitsnorm van het magazine. Hij/zij bevindt zich op een plek in het continuüm waar onder andere uurloon en deadlines een rol spelen. Alleen al aan dit kleine voorbeeld is te zien dat het VH complex is en dat er factoren zoals ideologie (wat is een goede vertaling) en economie (tijd, geld) een rol spelen.

Bij de totstandkoming van een vertaling zijn dus verschillende rollen betrokken die met elkaar en met de tekst communiceren. In de VH-theorie wordt gesproken van ‘rollen’ in plaats van personen omdat een persoon meerdere rollen kan vervullen. Zo kan de opdrachtgever voor een vertaling ook de revisor zijn, enzovoorts.

1.2.2. Skoposgerichte actoren

In zijn artikel ‘Texttheorie und Translatorisches Handeln’ schetst Vermeer (1990) de theorie van deze vorm van communicatie. Kenmerkend is dat het VH een procedure is die skoposgericht is: de brontekst krijgt pas betekenis als middel om de skopos binnen het kader van de vertaaltaak te realiseren. De longread *True Grit* krijgt dus pas betekenis als middel om de skopos van 360 te realiseren. De skopos bepaalt tevens wat de verschillende actoren doen, is de visie van Vermeer.

Wat zijn nu die verschillende actoren/rollen? Holz-Mänttari noemt om te beginnen de vertaalinitiator (‘Bedarfsträger’¹⁸): degene die het VH in gang zet vanuit een behoefte aan communicatie met de broncultuur, en daar heeft de initiator een vertaalde tekst voor nodig, omdat de taal een barrière vormt tussen de bron- en doelcultuur. De tweede rol is die van de opdrachtgever of ‘Besteller’¹⁹. Daarna treedt de vertaler in actie, die van de vertaalinitiator de opdracht heeft gekregen om de tekst uit de broncultuur te vertalen. Tussen de initiator en de uiteindelijke ‘ontvanger’ (lezer) kunnen nog andere actoren een rol spelen. Denk aan revisor, eindredacteur, beeldbezorger. Omdat zij allen onderdeel vormen van het VH, vat Vermeer ze samen onder de noemer ‘producent’. Hun rol is cultuurgebonden. Samen ‘produceren’ zij een handeling die effect heeft in de doelcultuur.

1.2.3. Proces en product

Om het VH in deze specifieke casus te kunnen bestuderen, moeten we niet alleen kijken naar het proces van tekstproductie maar ook naar het vervaardigde product.²⁰ In de hierna volgende hoofdstukken behandelen we het proces en het product. Het proces wordt uitgevoerd door de rollen vertaalinitiator/opdrachtgever (eerste fase), tekstvertaler (tweede fase), revisor (derde fase) en eindredacteur/vormgever (vierde fase). Twee keer analyseren we het product zelf, namelijk de vertaling door de tekstvertaler (hoofdstuk 3 en 4) en de

¹⁷ Sinds juli 2022 ben ik revisor voor 360.

¹⁸ Vermeer (1990), p.221

¹⁹ Ibidem

²⁰ Ibidem, p.222

vertaling zoals die op de website is gepubliceerd (hoofdstuk 6). Voor deze productanalyse op micro-tekstueel niveau om de vertaalstrategieën bloot te leggen, hanteer ik de classificatie van Chesterman, die in hoofdstuk 3 toegelicht wordt, en Mossop (2020) in hoofdstuk 6.

Ten slotte blijft één rol, namelijk die van de ontvanger/lezer, buiten beschouwing: vanwege het korte tijdsbestek kan die niet meegenomen worden in deze scriptie.

1.3. De meerstemmigheid van de Vertaler

1.3.1. Paradoxe interventie

We hebben bij de definiëring van de longread gezien dat er een vertelinstantie aanwezig is. In *True Grit* is Mackinnon de personele en soms ik-verteller, en hij laat andere vertellers aan het woord (deskundigen, getuigen...). Tenminste, dat is wat we als lezer veronderstellen. Want in feite, zegt Hermans (1996), horen we alleen de stem van de vertaler: 'The translation never coincides with its source, it is not identical or equivalent in any formal or straightforward sense, ... But the illusion is there, and necessarily there.'²¹

Als we een vertaling lezen, 'vergeten' we dat het een vertaling is en 'geloven' we dat we de authentieke stem van de verteller horen. De tekst, zo geloven we, is transparant: de vertaler verdwijnt naar de achtergrond. Deze illusie is noodzakelijk, aldus Hermans. Zeker voor fictie maar ook voor een narratief journalistiek verhaal als onze longread: de lezer wordt erin meegesleept en er ontstaat dynamische equivalentie: 'As it is, narratology does not distinguish between original and translated fiction.' Maar, gaat Hermans verder: 'This blotting out, this "erasure" of the translator's intervention is paradoxical.'²²

Want klopt het wel dat de vertalersstem volledig is uitgewist in deze illusie, vraagt Hermans zich af. Volgens hem klinkt de stem van de vertaler ook door naast die van de verteller. Soms blijft de vertalersstem volledig verborgen achter de vertellersstem, maar soms 'it breaks through the surface of the text speaking for itself, in its own name,...'²³ De vertaalde of doeltekst (DT) laat dan zichtbare sporen na van de vertaler. Een DT veronderstelt namelijk een andere impliciete lezer dan de brontekst (BT): de impliciete lezer van de DT is niet alleen talig verwijderd van de BT maar kan ook temporeel en geografisch verwijderd zijn, waardoor zijn cultureel referentiekader verschilt van dat van de impliciete lezer van de BT. Hij is op een andere manier 'cultural embedded'²⁴ dan de BT-lezer, en de vertaler is degene die de kloof overbruggt – of niet. De vertaler laat zichtbare sporen in de DT na, zoals ik later bij de bespreking van de vertaling laat zien.

Een andere vorm van door de oppervlakte heen breken, doet zich voor wanneer de taal naar zichzelf verwijst, bijvoorbeeld bij woordspelingen of polysemie. Hermans noemt

²¹ Hermans (1996) p.24

²² Ibidem p.26

²³ Ibidem p.27

²⁴ Ibidem p.28

het 'linguistic self-referentiality'²⁵. Ook het toelichten door middel van noten of haakjes valt onder deze categorie.

Hermans (1996) beschreef de stem van de vertaler specifiek voor de vertaler van literaire bronteksten maar zijn visie is toepasbaar op elke rol in het vertaalproces, is mijn stelling. Daarom spreek ik hier van Vertaler met een hoofdletter. De Vertaler zijn alle rollen die er samen verantwoordelijk voor zijn dat een bepaalde tekst uit een broncultuur terechtkomt in de doelcultuur. De Vertaler is dezelfde als de 'producent' bij Vermeer. Ik geef de voorkeur aan de term Vertaler omdat erin vervat zit wat werkelijk gebeurt: een tekst uit de broncultuur wordt door verschillende rollen 'vertaald' naar een tekst in de doelcultuur.

De stem van de Vertaler, zou je kunnen zeggen, is meerstemmig, en de veelkleurige samenklank maakt de vertaling. Hiermee volg ik Spoturno (2017).

1.3.2. De impliciete vertaler

Spoturno bouwt verder op het concept dat al door Schiavi (1996) en Hermans (1996) is ontwikkeld, namelijk dat van de *Implied Translator*: 'the agency organizing and directing the message to a target audience not sharing the language and cultural norms of the original readers.'²⁶ Het concept loopt parallel aan de notie van de Implied Author; die is 'not only responsible for the story that is being told, but also for the titles, epigraphs, notes and the like, which exceed the narrator's domain of action, the narrator being one of the instruments of the Implied Author (Chatman 1978: 148).'²⁷

Ook bij vertaalde journalistieke publicaties worden de titels en streamers vaak door andere actoren gemaakt, die we ook bij de *Implied Translator* oftewel Impliciete Vertaler rekenen. Ook degene die voor het beeldmateriaal zorgt (illustraties, tabellen, foto's) is onderdeel van de Impliciete Vertaler. De Impliciete Vertaler houdt rekening met de Impliciete Lezer van de doeltekst. Gebaseerd op de vooronderstellingen die hij of zij van de Impliciete Lezer heeft, stelt de Impliciete Vertaler een reeks normen en standaarden op voor zijn werk. Ik zal dit later uitwerken in het zesde hoofdstuk, waar de rol van de eindredacteur aan bod komt.

Omdat ik in het kader van dit onderzoek naar het vertaalproject de verschillende rollen beschouw waarvan de acties empirisch vast te stellen zijn, gebruik ik 'Vertaler' als overkoepelende, hanteerbare term.

²⁵ Ibidem p.29. Een derde categorie is 'contextual overdetermination': vorm, inhoud en context zijn dan zo onlosmakelijk met elkaar verbonden, dat vertalen (bijna) onmogelijk wordt. Voor de volledigheid noemen we hier deze categorie van Hermans, maar die komt niet voor in deze vertaling.

²⁶ Spoturno (2017), p. 174

²⁷ Ibidem p. 179

Hoofdstuk 2. De eerste fase: tekstkeuze voor 360 Magazine

Om te kunnen beschrijven waarom *360 Magazine* voor deze specifieke longread koos, is het noodzakelijk een korte toelichting te geven bij de aard en de skopos van *360*, evenals bij de aard en skopos van *The Atavist Magazine*, waaruit de brontekst gekozen is. Ten slotte bespreek ik hoe de ‘stem’ van de initiator meeklinkt in de keuze voor de brontekst en bijgevolg de initiator een onderdeel wordt van de Vertaler.

2.1. 360 Magazine: ‘Het beste uit de internationale pers’

Onder het motto ‘Het beste uit de internationale pers’ publiceert *360 Magazine* journalistieke kwaliteitsverhalen uit de internationale media. Het nieuws wordt geselecteerd, vertaald en geduid voor een Nederlandstalig, hoger opgeleid publiek. In het papieren maandblad en op het digitale platform staan artikelen uit The New York Times, Estado de Sao Paulo, Der Spiegel, Clarin, Kommersant, Asharq Al-Awsat, China Daily en ruim 900 andere bronnen. Op de website staat de ambitie (skopos) geformuleerd, namelijk ‘relevante, originele en mooie verhalen bereikbaar maken die anders onzichtbaar en ontoegankelijk zouden blijven’²⁸.

Het blad werkt samen met het in Parijs gevestigde weekblad *Courrier International*, waarvan het de exclusieve licentie heeft om verhalen over te nemen. Daarnaast zoekt *360* samenwerking met andere journalistieke mediabedrijven, zoals *Blendle*, waarvoor de redactie artikelen selecteert en vertaalt.

360 is een onafhankelijk medium, dat in 2011 werd opgericht door journalist Katrien Gottlieb (Amsterdam, 1959). Naast *editor in chief* Gottlieb is Laura Weeda (Amsterdam, 1976) de hoofdredacteur op de dagelijkse werkvloer. De redactie van *360* bestaat uit een kern van vijf personen, met daaromheen een twintigtal vertalers. Iedereen, ook de *editor at large* en de hoofdredacteur werken als zzp’er voor het blad.

Sinds 2021 ligt de focus op het bereiken van meer digitale abonnees. Ook dat is een onderdeel van de skopos. Bezoekers die zich online registreren, komen na drie gratis artikelen een betaalmuur tegen. In het papieren magazine staan reclameadvertenties, het platform is advertentievrij.

In het *Redactioneel* wordt duiding gegeven bij de verhalen maar vaak ook iets gezegd over de strekking van *360*. Zo schrijft Weeda in het redactioneel van september 2022 dat *360* een aanvulling wil zijn ‘op wat er in de normale berichtgeving ontbreekt’. Zij citeert in hetzelfde redactioneel de missie van het Deense *Zetland*, waaruit *360* regelmatig verhalen overneemt: ‘het openbaar debat aangaan zonder cynisme en polarisatie’, iets wat zeker ook voor *360* geldt. De verhalen passen bij de skopos van *360*: ze hebben overwegend een

²⁸ www.360magazine.nl

positieve, hoopvolle grondtoon en brengen nuance aan zonder de ernstige toestanden in de wereld te verdoezelen.

Er worden bij 360 geen algoritmes²⁹ gebruikt om de 'beste' berichten voor de doelgroep te selecteren; het blijft werk van mensenhanden. Doordat de redacteurs het DNA van 360 bij wijze van spreken in hun bloed hebben, weten zij ook die berichten en verhalen te kiezen die de doelgroep aanspreken.

Op het digitale platform wordt bovenaan bij elk artikel de auteursnaam vermeld en een korte toelichting gegeven bij het bronmedium. Onder het artikel staat de naam van de vertaler. In het papieren magazine staan de vertalers in het colofon en niet bij elk artikel afzonderlijk. Volgens Gottlieb is destijds die keuze gemaakt om te vermijden dat de vertaler te prominent aanwezig is, vooral als een vertaler meerdere artikelen voor één nummer heeft vertaald. Onderdeel van de skopos is dat de vertaalde tekst en de bron waaruit die komt een hogere positie bekleden dan de vertaler: de focus ligt bij de inhoudelijkheid van de verhalen en hun doel.

Hoewel de vertaler volgens Hermans (1996) de 'primary voice' is – de stem die de lezer feitelijk hoort – is de vertaler afwezig, of in ieder geval hiërarchisch ondergeschikt, zoals op de website van 360 letterlijk gebeurt. Het is typerend dat 360 in zijn stijlwijzer de vertaler 'de stille kracht' noemt. 360 is geen uitzondering: zo kijkt onze hedendaagse westerse cultuur doorgaans naar vertalingen en vertalers³⁰.

2.2. The Atavist Magazine: een platform voor authentieke verhalen

The Atavist Magazine is een Amerikaans journalistiek digitaal platform dat maandelijks één narratieve longread publiceert, 'the kind you want to read to the very last word'³¹. De verhalen, die tussen de 8.000 en 30.000 woorden tellen, worden speciaal voor dit magazine geschreven. Iedereen, van professioneel journalist tot leek in binnen- en buitenland kan een verhaal bij *The Atavist* pitchen. Voorwaarde is dat het verhaal een spanningsboog of karakterontwikkeling heeft, oorspronkelijk is, bijzonder goed gemaakt en grondig gereseacht³².

Het verdienmodel van *The Atavist* bestaat uit bijdragen van lezers, die een lidmaatschap kunnen aangaan. Er is geen reclame te zien, zodat de lezer volledig in het verhaal kan opgaan. Sinds 2018 maakt het deel uit van Automattic³³, een bedrijf dat zich toelegt op democratisering en het toegankelijk maken van publicatie en -verkoop.

²⁹ Algoritmes worden bijvoorbeeld wel gebruikt door *The Syllabus*, dat eveneens nieuws uit de hele wereld publiceert, en door *Blendle*.

³⁰ Hermans (1996) en ter vergelijking: de naam van illustratoren van een artikel wordt in veel magazines hiërarchisch op dezelfde positie geplaatst als de auteursnaam. De illustratie is dan ook een *zichtbare* 'vertaling' van de tekst.

³¹ <https://magazine.atavist.com/about/>

³² <https://magazine.atavist.com/submissions/>

³³ <https://automattic.com/>

Sinds het ontstaan van *The Atavist* in 2011 wordt het platform gezien als een pionier op het gebied van digitale storytelling.

In haar essay over digitale storytelling stelt Lassila-Merisalo (2014) dat multimediale elementen, zoals audio, video, infographics, kaarten, bewegende illustraties enzovoorts, 'have the potential to both strengthen the authenticity of a story and weaken its immersive effect due to too many sensory stimuli'. Of multimediale longreads de tand des tijds kunnen doorstaan, zal de tijd uitwijzen, aldus Lassila-Merisalo (2014).

We zijn nu dertien jaar na de oprichting van *The Atavist*, en nog steeds publiceert het magazine maandelijks een longread. Waar het platform aanvankelijk nog muziek, clips, audio en andere media inzette, zien we een tendens naar het puur tekstuele, wel verrijkt met vaak prachtige illustraties van kunstenaars, foto's en kaarten, zolang die de lezer niet wegleiden van het verhaal. Daarmee beantwoordt het aan deze bevinding van Berning (2011), aangehaald door Lassila-Merisalo (2014): 'the immersive effect can be very strong when the text is the only thing that captures the reader's attention – but this requires that the writing is engaging and compelling'³⁴. De persoonlijke, vaak literaire schrijfstijl, de opbouw en de bijzondere onderwerpen in de *Atavist*-longreads hebben geleid tot talloze prijzen en nominaties³⁵.

De ideologie van *The Atavist Magazine* laat zich in een aantal principes³⁶ samenvatten:

- Volledig advertentievrij
- Journalistiek van de allerhoogste kwaliteit: diepgaande karakters, aangrijpend plot, alle feiten dubbelgecheckt
- Door een kleine groep gemaakt: schrijver/reporter, producer, redacteur, ontwerper, factchecker, om iedereen een goed loon te kunnen geven
- Weinig verhalen, slechts twaalf per jaar, zodat de focus hoog blijft
- Sober design en alleen extra digitale toevoeging als dat het verhaal ten goede komt en de lezer niet afleidt
- Democratisering van publicatiemogelijkheden

2.3. De stem van de Vertaler: initiator

Bij een vertaling zijn diverse actoren betrokken, en samen vormen ze de Vertaler. De eerste actor is de initiator, die vanuit een behoefte aan communicatie met de broncultuur een tekst wil laten vertalen. Voor deze vertaling ben ik strikt genomen zelf de initiator, omdat ik in eerste instantie vanuit een behoefte aan een vertaling voor deze scriptie, mijn vraag om een longread te kunnen vertalen bij de hoofdredacteur van *360* heb neergelegd. Ik liep bij het blad stage, en vanuit persoonlijke interesse in literaire non-fictie en mijn werk bij

³⁴ P.6

³⁵ <https://magazine.atavist.com/accolades/>

³⁶ How to Apply Best-of-breed Storytelling Principles in a Digital World – FIPP, 2016

een journalistieke opleiding als docent taalbeheersing en creatief schrijven ben ik geïnteresseerd in het genre longread. 360 publiceert wekelijks een of meer longreads.

Wat betreft de vertalingen voor 360, is het in de regel de hoofdredacteur die de initiator is. Na ruggenspraak met de redactieleden – zowel hoofdredactie als redactieleden komen met suggesties – bepaalt de hoofdredacteur welke artikelen vertaald worden. Ook vertalers kunnen suggesties doen.

‘Behoeft aan communicatie met de broncultuur’ komt bij 360 voort uit de skopos om verhalen te vertellen aan het Nederlandstalige publiek die anders onzichtbaar zouden blijven omdat ze in een andere taal zijn geschreven, kwaliteitsverhalen met een positieve grondtoon die bijdragen aan het publieke debat. *True Grit* vult die behoefte in. Het verhaal waarin de koe centraal staat, sluit aan bij de actualiteit rond Co2-uitstoot en het debat over het eten van vlees. Het biedt daarover achtergrondinformatie vanuit een originele invalshoek. Bovenal, zegt hoofdredacteur Weeda: ‘kijkt het verhaal op een heel andere manier naar de zogenaamd simpele koe. Het haakje is een gebeurtenis, en nogal een spectaculaire, waardoor het verhaal ook spannend is.’³⁷ De koe wordt op een waardige manier bekeken. Het dier, dat voor ons zo gewoon is, wordt psychologisch doorgelicht en haar bijzonderheid en goede kwaliteiten worden beschreven. De lezer maakt kennis met een onbekende kant van het dier.

Bovendien speelt het gebeuren zich af in een wereld die deels bekend en deels onbekend is voor de Nederlander: het gebied rond Cedar Island doet denken aan ons waddengebied maar is tegelijk ook extremer en exotischer. 360 zoekt met dit verhaal het contact met de broncultuur: wat mensen uit diverse culturen verbindt kan ons dichter bij elkaar brengen en ons wederzijds begrip vergroten.³⁸ Tegelijk laat dit koeienverhaal zien dat we overal ter wereld met dezelfde klimaatproblematiek te maken hebben.

Een ander doorslaggevend aspect bij de keuze is de journalistieke kwaliteit, die samenhangt met de doelgroep. De andere verhalen die ik voorstelde, uit diverse media maar allemaal gevonden op het verzamelplatform *Longreads.com*, wees Weeda af omdat ze ‘te particulier’ en te weinig duidend³⁹ waren, of te weinig journalistiek omdat het maar op één belangrijke bron was gestoeld⁴⁰, of beter geschikt voor een breder publiek, zoals de *Blendle*-lezer. Alle verhalen waren wel goed geschreven, zoals verwacht wordt van *Longreads.com*.

Een andere optie was de longread *A Land Holds Memories*⁴¹, een verhaal over geluiden in de natuur, dat Weeda zelf voorstelde omdat het actueel is, goed geschreven en het gaat over het geven van een stem, bijvoorbeeld in rechtszaken, aan dieren en zelfs voorwerpen. Uiteindelijk gaf dit de doorslag, zegt Weeda: ‘Daarnaast heb ik toen we het

³⁷ Mailwisseling Weeda en Nobbe over de keuze, 14 december 2022.

³⁸ Een voorbeeld waarin 360 verbinding zoekt met andere landen is de special over volkstuinieren overal ter wereld. (nummer 211)

³⁹ Swamp Boy

⁴⁰ A Matter of Honor (The Atavist Magazine)

⁴¹ <https://canadiangeographic.ca/articles/the-land-holds-memories/>

(True Grit) bespraken jouw enthousiasme opgemerkt, wat ook zeer belangrijk is; dat een vertaler gelooft in de tekst die hij/zij onder handen neemt.'

Uit het keuzeproces blijkt dat naast skopos-gerelateerde afwegingen ook persoonlijke overwegingen en voorkeuren meespelen. Deze zouden verder onderzocht kunnen worden aan de hand van de habitus⁴², wat echter buiten het bestek van deze scriptie valt.

Na de initiator komt de opdrachtgever ('Besteller') in actie. Omdat het aandeel van de opdrachtgever, hier de hoofdredacteur, in deze casus zo klein is – hij regelt de financiële afwikkeling met het bronmedium en heeft geen invloed op de inhoud van de brontekst noch op de vertaling – laat ik deze rol verder beschouwing.

⁴² Simeoni (1998)

Hoofdstuk 3. De tweede fase: vertaalstrategie van *True Grit* volgens de classificatie van Chesterman

In dit hoofdstuk analyseer ik de tekstueel-linguïstische strategieën die ik tijdens de vertaling heb toegepast. Daarbij richt ik me vooral op de bewuste strategieën. ‘We can think of strategies as problem-solving processes which are potentially conscious.’⁴³ Vertalen is ‘manipulatie van tekst’⁴⁴, het is een doorgaand proces van veranderingen doorvoeren. Dat gebeurt bewust en onbewust. Voor de analyse van de vertaling die de strategieën zal blootleggen, ga ik er met Chesterman (2016) van uit dat waar de vertaler voor een keuze staat tussen verschillende mogelijkheden, met andere woorden: waar de vertaler een probleem dient op te lossen, er doorgaans een bewuste strategie optreedt.

Voor de beschrijving van de vertaaloplossingen hanteer ik de indeling van Chesterman in drie niveaus, het syntactisch-grammaticale (G), semantische (S) en pragmatische (Pr) niveau⁴⁵. Elk niveau kent een onderverdeling in subcategorieën maar die is ‘flexible and open-ended’⁴⁶. Chesterman erkent dat er overlap is tussen de categorieën maar hij ziet ze meer als ‘useful conceptual tools for talking about translation’⁴⁷ dan als een vaststaande theoretische classificatie. Dat is dus precies waar we ze hier voor gebruiken.

Eerst volgt een beschrijving van de belangrijkste vertaalthema’s; zij vallen min of meer samen met de niveaus van Chesterman. In het vierde hoofdstuk presenteer ik de vertaalde tekst naast de brontaal. Er zijn noten toegevoegd die de opvallendste strategieën beschrijven, voornamelijk met gebruikmaking van het classificatiesysteem van Chesterman.

3.1. ‘Reading to the very last word’: natuurlijkheid. Het syntactisch-grammaticale niveau

De schrijver van een narratieve longread streeft ernaar de lezer te verleiden tot verder lezen. We zagen eerder bij de definitie van literaire journalistiek dat die verleiding begint bij een goed verhaal, een spanningsboog en – in deze tekst – heldhaftige personages. Maar ook de schrijfstijl moet attractief zijn. En dat is nu juist wat de vertaler beoogt over te brengen in de doeltaal: hij wil hetzelfde effect bewerkstelligen bij de doeltaallezer als de brontekst doet met de brontaallezer. Met andere woorden: hij wil een dynamisch equivalent effect⁴⁸ bereiken.

⁴³ Chesterman (2016) p.89

⁴⁴ Ibidem (2016) p.89

⁴⁵ Bijlage 1 geeft een overzicht van de strategieën van Chesterman

⁴⁶ Chesterman (2016) p.90

⁴⁷ Ibidem (2016) p.91

⁴⁸ Term van Nida (1964)

De vertaler wil dat de lezer helemaal meegenomen wordt in het verhaal en daarvoor moet hij als het ware onzichtbaar worden in de vertaling. Het moet voor de lezer voelen alsof hij een tekst leest die in de doeltaal geschreven is. Dat kan alleen maar als de vertaler zo natuurlijk mogelijk vertaalt en dus geen ‘vertaals’⁴⁹ schrijft. Claes gebruikt deze term om aan te geven dat vertalers nog vaak onbewust elementen uit de brontaal letterlijk overnemen die niet overeenkomen met het taaleigen van de doeltaal. ‘Vertaals’ is ook wat vertaalmachines zoals DeepL en Google Translate (GT) doorgaans afleveren. De natuurlijkheid van taal speelt zich vooral af op het syntactisch-grammaticale niveau. Een voorbeeld uit *True Grit* laat dat zien.

BT: Aretxabaleta said, the probable routes taken by the cows, whether living or dead, range from 25 to nearly 40 miles.

GT: Aretxabaleta zei dat de waarschijnlijke routes van de koeien, levend of dood, variëren van 45 tot bijna 65 kilometer

DT: Aretxabaleta denkt dat de afstand die de koeien levend of dood aflegden ergens tussen de 45 en 65 kilometer ligt.

In GT wordt de zin syntactisch bijna volledig gekopieerd. In de DT heeft het bijvoeglijk naamwoord van modaliteit ‘waarschijnlijke’ plaatsgemaakt voor een bijzin met het verbum putandi ‘denkt’. Verleden tijd is omgezet in tegenwoordige tijd om het verhalende karakter te verhogen. De bijstelling in BT en GT werd een bepaling van gesteldheid in de DT. Het werkwoord *range from* werd vertaald met het Nederlandse idioom *ligt ergens tussen*. De syntactische transformaties doen de zin natuurlijker klinken. De omzetting van ‘miles’ naar ‘kilometer’, waarover later meer, speelt zich op het pragmatische niveau af en is cultureel bepaald.

Op het syntactisch-grammaticale niveau wordt de tekstvorm gemanipuleerd. In feite is de hele tekst qua vorm gemanipuleerd, want het is een omzetting naar een andere taal. Ik bespreek hier echter alleen voorbeelden van vertaaloplossingen waarbij meerdere vormen mogelijk zijn en de vertaler een keuze moet maken.

Chesterman onderscheidt op het syntactische niveau (G) verschillende categorieën. Hier passeren de categorieën kort de revue aan de hand van voorbeelden uit de vertaling. In de noten bij de vertaling zelf worden nog meer voorbeelden uitgelicht.

Een eerste categorie (G1) is de letterlijke vertaling. Chesterman interpreteert die als ‘maximally close to the SL-form, but nevertheless grammatical’⁵⁰ en volgt hierin andere theoretici, waaronder Vinay en Darbelnet, die ervan uitgaan dat de letterlijke vertaling de standaarduitkomst is en dat er alleen van afgeweken dient te worden wanneer die niet werkt. Claes (2018) wijst erop dat dit voor de vertaler een valkuil kan zijn die pseudo-natuurlijk taalgebruik kan opleveren: wat grammaticaal juist is, is niet per definitie goed vertaald, zoals het voorbeeld hierboven aantoont.

⁴⁹ Claes (2018)

⁵⁰ Chesterman (2016) p.91

Onder categorie G2 vallen de leenwoorden en calques. Dat kunnen woorden zijn of woordstructuren. Een mooi woord is *cowhand* dat ik bewust en om ideologische redenen heb geleend⁵¹. Een *cowhand* is een Amerikaanse veedrijver. In het verhaal gaan de *cowhands* op zoek naar de overlevende koeien. Ik had kunnen kiezen voor het ingeburgerde leenwoord *cowboy* maar koos voor de genderinclusieve term⁵². In de tekst wordt niet gespecificeerd welk gender de *cowhands* hebben die bij de actie betrokken zijn, maar het is goed mogelijk dat er bijvoorbeeld vrouwen bij betrokken zijn. Uit de context wordt duidelijk hoe de *cowhands* eruitzien: ‘compleet met lasso’s, beenkappen en sporen’, en wat ze doen. Het leenwoord werkt directer en exotiserender dan een omschrijving.

Een combinatie van leenwoord en calque komt vaak voor in vertalingen van namen van (internationale) organisaties. Een voorbeeld is *Park Service site* > *Park Service-plek*, aangepast aan de Nederlandse spellingregel voor samenstellingen.

Een variant van strategie G2 is de ‘double presentation’, een term die Chesterman overneemt van Pym (1992a) en die interessante ideologische implicaties heeft, aldus Pym. Een voorbeeld is *seiche [haling]*: BT en DT worden in de DT-tekst gecombineerd, waarbij aan de BT-vorm een hogere waarde wordt toegekend. Des te interessanter is het omdat ik het onbewust heb gedaan.

De transpositie (G3) of verandering van woordsoort, komt ook vaak voor. Zo wordt de zelfstandignaamwoordgroep *a Down Easter since 1972* in de DT een bijzin: *die sinds 1972 in Down East woont*. Hoofdzinnen kunnen elliptische bijzinnen worden, wat het vertellende, spannende karakter verhoogt:

BT: Then hoofprints appeared in the sand.

DT: Tot er hoefafdrukken in het zand verschenen.

Onder G5 vallen strategieën die op woordgroep- of zinsniveau worden toegepast. Het samenvoegen van twee zinnen tot een zin of het splitsen van een zin tot twee zinnen valt hieronder:

BT: ‘You don’t have to worry about them,’ she said. ‘They can sense more than we can.’

DT: ‘Meestal beschermen ze zichzelf, je hoeft je er geen zorgen om te maken,’ zegt ze.

Andere gevallen zijn modificatie (zie *probable* > *denkt dat* in het voorbeeld hierboven), verandering van persoon (tweede persoon *you can’t be certain*’ wordt onbepaald onderwerp *waar het onzeker is*).

⁵¹ Ik dacht dat ik een neologisme introduceerde maar *cowhand* komt reeds als leenwoord voor in een artikel van de Volkskrant van 1 juli 2000.

⁵² Samuel (2023). In zijn boek *Je mag ook niets meer zeggen* pleit Samuel voor het woord *genderinclusief* in plaats van *genderneutraal*: ‘Genderneutraliteit bestaat helemaal niet. Gender is niet neutraal. Gender doet ertoe, of het nu gaat om de loonkloof, veiligheid op straat, politieke representatie of de taal.’ (p.35)

Een interessante transformatie is de Engelse *past simple* die in het Nederlands een tegenwoordige tijd kan worden ten behoeve van het ‘hypotipose-effect’, alsof er iets onder de neus van de lezer gebeurt. Dit historisch praesens ‘kan gebruikt worden voor objecten die zich in het “heden” bevinden maar ook voor objecten die zich in het “verleden” of in de “toekomst” bevinden (zgn. *translatio temporum*, oftewel een “verschuiving van tijd”). Door de objecten in de tegenwoordige tijd (praesens) te plaatsen kan de lezer (tijdelijk) het idee worden gegeven zelf aanwezig te zijn bij de omschreven gebeurtenis.’⁵³

Verder zijn er strategieën die de structuur van zinsdelen (G6) en zinnen (G7) veranderen. Een voorbeeld waarin beide gebeurt:

BT Crossing the soaring Monroe Gaskill Memorial Bridge, which connects it to the mainland, what you pass over is easily mistaken for another of the region’s sleepy, curlicue rivers.

DT Als je de hoge Monroe Gaskill Memorial Bridge oprijdt, die het eiland met het vasteland verbindt, kun je gemakkelijk denken dat je een van de vele rustige, meanderende rivieren in de regio oversteekt.

Passief wordt actief (BT *is easily mistaken for* > DT *kun je gemakkelijk denken* [hier laat ik de conversie die plaatsvindt op semantisch niveau buiten beschouwing]). De beknopte bijzin met *Crossing* wordt in DT bepalende bijzin met onderwerp en persoonsvorm, wat het taaleigen en de natuurlijkheid verhoogt.

Een andere strategie is verschuiving van cohesie (G8). Hieronder valt het toevoegen of wijzigen van allerlei vormen van intra-tekstuele verwijzing, zoals verwijzwoorden en bindwoorden. In een opsomming van activiteiten wordt *drove to* vertaald met *en rijdt dan* om in het Nederlands de opeenvolging van handelingen aan te geven.

Bij *level shift* (G9) hebben er verschuivingen plaats tussen verschillende niveaus of *levels*. De BT-werkwoordgroep *They can sense more than we can* wordt zelfstandignaamwoordgroep in de DT: *Ze hebben betere zintuigen dan wij*. Level shift kan ook bij woordspelingen voorkomen; daarover meer in de volgende paragraaf.

Ten slotte vermeldt Chesterman de *scheme change* (G10): een transformatie die vertalers toepassen op retorische schema’s zoals parallelie, herhaling, alliteratie, metrisch ritme. Dit is vooral aan de orde bij poëzie en literatuur. Hoewel de longread literaire kenmerken vertoont, komen de schema’s op het syntactische niveau nauwelijks voor, wel op het semantische niveau.

⁵³ Dijk, van (2018) ontleende het begrip aan Lausberg (1990). Andere hypotipose-effecten die bij narratieve journalistiek worden toegepast, zijn bijvoorbeeld het betekenisvolle detail ‘het bloed sijpelt van haar bleke vacht’ en cinematografisch in scènes vertellen: ‘Een van de ruiters ziet een vrije vuurlijn. De knal van zijn geweer weerkaatst tussen de chalets en lost op in het gebrul van de kolkende branding.’ Let op het historische praesens dat in de BT verleden tijd is.

3.2. 'Koe-municatie': woordspelingen en metaforen. Het semantische niveau

3.2.1. Woordspelingen

In de longread komen enkele woordspelingen voor. Zo haalt de auteur voorbeelden aan van de lacherige manier waarop er in de pers gereageerd werd op de overlevende koeien – met woordspelingen. 'What is it about cows and puns?' vraagt de auteur zich terloops af.

Het basisprincipe van een woordspeling is de specifieke combinatie tussen verschillende betekenissen en gelijkheid van vorm. Volgens Delabastita (2004) 'this means that in the pun two (or more) different isotopies (i.e. layers of textual/semantic cohesion) are made to intersect in (almost) the same linguistic form.'⁵⁴

Woordspelingen vormen een aparte categorie vertaalproblemen omdat ze gebruikmaken van de specifieke kenmerken van een bepaalde taal.⁵⁵ Ze richten de aandacht van de lezer op de boodschap én op de taal zelf. 'We are dealing, then, with instances in which language collapses upon itself'.⁵⁶ De oplossingen voor deze specifieke vertaalproblemen manipuleren de lexicale *betekenis* en kunnen nuanceverschuiving teweeg brengen. In de classificatie van Chesterman spelen ze zich af op het semantische niveau. Vaak wordt het semantische met het syntactische niveau gecombineerd.

Woordspelingen buiten de ambiguïteit uit tussen woorden of zinnen (Low 2011). Low weerspreekt de opvatting dat grappen en woordspelingen niet te vertalen zijn: 'What we should and can do is translate humour well enough for it to be recognisable as humour and to have some chance of amusing people. (It is also permitted for a translator to make a joke even more amusing in the TT.)'⁵⁷

De vertaler kan met andere woorden equivalentie nastreven. Om dat goed te kunnen doen, is de context van de woordspeling belangrijk. In onze tekst zijn de woordspelingen informatief en amuserend bedoeld. Ze typeren een geïnterviewde (de wetenschapper Padilla) en informeren de lezer over de connotaties die koeien bij mensen oproepen: we nemen koeien over het algemeen niet serieus, is de kerngedachte van de longread. De woordspelingen zijn hier essentieel om die stelling te illustreren – er kan niet omheen vertaald worden.

Wat het voor de vertaler misschien iets gemakkelijker maakt, is dat de woordspelingen niet cultuurspecifiek zijn: ook Nederlanders zijn vertrouwd met koeien en hebben dezelfde connotaties als Amerikanen. Het gaat er dus om de taalambiguïteit van de BT te transformeren naar een taalambiguïteit in de DT die een equivalent effect heeft op de lezer.

⁵⁴ Delabastita in Kittel, e.a. (2004), p.601

⁵⁵ Categorie S9 bij Chesterman: *trope change*

⁵⁶ Hermans (1996) p.29

⁵⁷ Low (2011) p.60

De woordspeling *cow-moo-nication* op ‘communicatie’ van wetenschapper Padilla wordt *koe-municatie*: cow/koe/com- noemt Low (2011) een ‘shared pun’. Wel treedt er *loss* op: cow-moo-nication bevat de onomatopée *moo* die in het Nederlands enigszins verloren gaat: koe-boe-nicatie wijkt te ver af maar ‘loeien’ bevat wel klanknabootsing). De woordspeling blijft overeind in het Nederlands.

Koeienpsychologe Padilla noemde een koe *Black Udder* en de schrijver herkent de woordspeling op de Britse comedyserie *Black Adder*. Vertaler had een eigen woordspeling kunnen maken op een Nederlandse film of serie. Maar omdat deze journalistieke tekst feitelijk en informatief bedoeld is, is dat hier geen optie. Vandaar is als strategie gekozen voor *loan* (G2) met vertaling tussen haken [Zwarte Uier]. Hier de woordspelingen uit de pers:

BT: Hurricane Dorian had come ashore ‘like a cattle rustler in the night’ and ‘corralled’ the animals.

DT: Orkaan Dorian kwam ‘als een veedief in de nacht’ aan land en had ze ‘getemd’.

Het eerste deel is een ‘shared pun’⁵⁸: ‘like a thief in the night’ kent het Nederlands ook: ‘als een dief in de nacht’. *Cattle rustler* wordt ‘veedief’. Het Nederlands levert een sterkere woordspeling op dan de BT. *Corralled* heeft een ambigue betekenis: ‘bijeendrijven binnen een omheining’ en ‘boeien als spreker’. ‘Geboeid’ had gekund maar in het Nederlands werkt de grap niet. Vandaar ‘getemd’⁵⁹.

BT: The cows’ survival was an ‘udder miracle.’

DT: Ze noemden het overleven van de koeien ‘een loeisterk verhaal’.

Er is een nieuwe woordspeling gecreëerd die equivalent is: ze heeft hetzelfde humoristische effect⁶⁰.

BT: Four miles on the moooooove? Who knew cows could swim that well?

DT: Zeven kilometer ‘loeien’ met de riemen die je hebt? Wie had gedacht dat koeien zo goed konden zwemmen?

Voor de Engelse onomatopée, de langgerekte ‘o’ waarin vorm en betekenis samenvallen, wordt een andere troep gebruikt, namelijk woordspeling op een bekende uitdrukking in het Nederlands. Ook hier equivalent effect.

⁵⁸ S9 Trope change: BT trope X > DT trope X.

⁵⁹ S9 De *trope* is hier niet semantisch identiek maar komt uit een aanverwant semantisch veld. De woordspeling blijft even sterk overeind omdat het om *wilde* koeien gaat die *getemd* worden door de storm.

⁶⁰ S9 Aanverwante semantische velden (*udder*, *loeien*) en D9 level shift van zn naar ww.

3.2.2. Metaforen

Metaforen vormen een andere semantische categorie. Het zijn tropen: beeldende, figuurlijke manieren van uitdrukken. In het gewone taalgebruik komen metaforen als vaste idiomen voor in de taal maar ze kunnen ook door de schrijver zijn bedacht en erg vindingrijk zijn. Het is aan de vertaler om oplossingen te bedenken voor zowel de taaleigen metaforen als de bedachte.

Chesterman categoriseert het vertalen van metaforen net als woordspelingen onder de lexicaal-semantische strategie, de *trope change* (S9). Een vertaler kan de metafoor (troop) behouden (X>X), vervangen door een nieuwe metafoor (X>Y), of hij kan het figuurlijke taalgebruik achterwege laten (X>O). Tenslotte kan de vertaler een metafoor invoeren waar de BT er geen heeft (O>X).

Een voorbeeld van taaleigen idioom is:

BT: A hardened sense of *rolling with the punches* prevails.

DT: *De klappen opvangen*, daar zijn ze hier geoefend in.

De metafoor 'roll with the punches' is afkomstig uit de bokswereld.⁶¹ Boksers kunnen meedraaien (*roll*) met de stoten van de tegenstander om ze minder hard te laten aankomen. 'De klappen opvangen' komt uit hetzelfde semantische veld.⁶²

Hier volgen voorbeelden van de tweede soort. Deze literaire metaforen komen sporadisch voor in het narratief-journalistieke verhaal, en dan vooral daar waar de biotoop van de koeien en hun gedrag op een welhaast romaneske manier beschreven worden tijdens de storm. De opvallendste metaforen en hun vertaalstrategie uit *True Grit*:

BT: [...] the herd likely began to move—with that usual cattle slowness, that *walking-on-the-moon gait*—toward shelter.

DT: begon de kudde zich waarschijnlijk al te verplaatsen – met die gebruikelijke traagheid van vee, dat *maanwandelmangetje* –, naar een schuilplek.

De metafoor is letterlijk overgenomen⁶³, waarbij de Engelse woordgroep een samenstelling en verkleinwoord is geworden in het Nederlands. Die keuze ging niet vanzelf. Eerst kwam het leenwoord *moonwalk* in me op maar dat zou bij Nederlandse lezers de connotatie met het typische danspasje van Michael Jackson oproepen, wat hier te gemarkeerd en niet gepast zou zijn.

⁶¹ <https://www.theidioms.com/roll-with-the-punches/>

⁶² S9 Trope change: ST trope X > TT trope X: de uitdrukkingen betekenen hetzelfde maar hebben een licht nuanceverschil: in de BT-uitdrukking zit ook de manier vevat waarop de klappen worden opgevangen.

⁶³ S9 Trope change: ST trope X > TT trope X

De oplossing die ik hoofdredacteur Laura voorstelde was ‘wandelen-op-de-maan-gangetje’: BT en DT zijn syntactisch identiek. Zij stelde ‘maanwandelingangetje’ voor. De vertaling voegt zich meer naar het Nederlandse taaleigen. Het verkleinwoord ‘gangetje’ roept associaties op met ‘z’n gangetje gaan’: doen zoals ze het gewend zijn. Semantisch past dit volledig bij het gedrag dat de koeien op dat moment in het verhaal vertonen.

BT: The scrubby canopy under which the cows likely took shelter, already permanently bowed by landward breezes, *bent and shook in the teeth of the storm*.

DT: Het struikgewas waaronder de koeien waarschijnlijk hun toevlucht hadden gezocht en dat door de voortdurende landinwaartse bries al steeds gebogen staat, *kromp nog meer ineen onder het gebeuk van de storm*.

Dit is een prachtige metafoor van de storm die als een razend wild dier het struikgewas als een prooi in zijn bek neemt en dooreenschudt. Hoe mooi en contextueel passend ook, ik heb hem losgelaten (*kill your darlings*⁶⁴) en vervangen⁶⁵ door een andere metafoor. De personificatie, het menselijke gedrag (ineenkrimpen) heb ik wel behouden. Er zouden te veel woorden nodig zijn geweest om de metafoor in het Nederlands uit te drukken, waardoor het ritme van de vertelling verloren ging en er naar verhouding te veel aandacht op de metafoor werd gevestigd.

Naast de hierboven besproken *trope change* rubriceert Chesterman onder de semantische strategieën ook *synonymy*, *antonymy*, *hyponymy*, *converses*, *abstraction change*, *distribution change*, *emphasis change*, *paraphrase* en andere verschuivingen zoals *deictic direction*. Waar zich een verschuiving uit een van deze categorieën voordoet, wordt dat in een noot bij de vertaling toegelicht.

3.3. Hush puppies: cultuurbepaalde termen en uitdrukkingen. Het pragmatische niveau

Aan het begin van zijn verhaal beschrijft Mackinnon het dunbevolkte Cedar Island als een van de buitenwereld afgesloten plek waar bijna niets te beleven valt en waar je op zondag niet eens een bord *hush puppies* kunt scoren. Wat te doen met die ‘hush puppies’ in de vertaling? Ik moest zelf de betekenis opzoeken (het is een Amerikaans gerecht van maismeelballetjes), en toch koos ik voor zuivere exotisering door het Engelstalige woord te lenen zonder uitleg erbij. Uit de context blijkt dat het om een populair, overal verkrijgbaar gerecht gaat: je kon er *zelfs* geen bord hush puppies krijgen. Wij zouden zeggen: je kon er zelfs geen frietje krijgen.

⁶⁴ Een in de journalistiek veel gebruikt advies: soms moet je iets schrappen, ook al ben je eraan gehecht, omdat het niet ten goede komt aan het tekstdoel.

⁶⁵ S9 Trope change: ST trope X > TT trope Y

Door voor de Amerikaanse term te kiezen, wordt de lezer naar de broncultuur toe getrokken. Ik volg hierin de zienswijze van Venuti (2008) die 'considers foreignizing practices to be a "highly desirable ... strategic cultural intervention" which seek to "send the reader abroad" by making the receiving culture aware of the linguistic and cultural difference inherent in the foreign text.'⁶⁶

Hush puppies is een voorbeeld van een begrip uit de cultuur waarin de brontekst ontstond. Het hoort tot de categorie *realia*: cultuurbepaalde termen en uitdrukkingen⁶⁷. Zij spelen in een non-fictionele, naar de werkelijkheid refererende tekst zoals onze longread een grote rol. De oplossingen voor vertaalproblemen zoals *realia*, zijn pragmatisch. De pragmatische strategieën (Pr), stelt Chesterman: 'primarily have to do with the selection of information in the TT, a selection that is governed by the translator's knowledge of the prospective readership of the translation.'⁶⁸ Weet de toekomstige lezer genoeg van het onderwerp en de culturele context, of moet de boodschap aangepast worden? Het is aan de vertaler om een pragmatische keuze te maken.

Chesterman spreekt van 'cultural filtering' (Pr1), naar een term van House (1981), wanneer cultuurspecifieke items gedomesticeerd worden. De tegenovergestelde procedure is exotisering of 'foreignisation': items worden direct overgezet of geleend. Voor begrippen die de lezer in diens cultuur niet kent (denotatie), moet de vertaler overwegen of ze toelichting nodig hebben, geadapteerd moeten worden of toch direct overgenomen. Ook hebben leden uit de doeltaalgemeenschap bepaalde associaties met gebeurtenissen en begrippen (connotatie). Hoe geeft de vertaler die weer? Denk aan de hierboven besproken en verworpen oplossing *moonwalk*.

Om de juiste strategie te kunnen kiezen voor het vertalen van *realia* moet de vertaler volgens Grit (1997) rekening houden met doelgroep, tekstdoel en tekstsoort. De lezer van *360* is hoogopgeleid en gericht op de wereld. Het tekstdoel van deze longread is informeren op een amuserende wijze: de lezer moet kunnen doorlezen als bij een fictioneel verhaal, maar de inhoud is journalistiek en refereert naar de werkelijkheid.

Hieronder noem ik enkele *realia* uit *True Grit* en de vertaaloplossing. Voor het gemak volg ik de onderverdeling van Grit (toevallig homoniem).

Sociaal-culturele *realia*:

- Namen van restaurants (*Dirty Dick's Crab House*) en kranten (*The News&Observer*) worden gehandhaafd.
- Culturele begrippen die de Nederlander niet kent worden tussen vierkante haken toegelicht, zoals gebruikelijk is bij *360*: Pony Pennings [een jaarlijks event].
- Van sommige culturele begrippen wordt verondersteld dat die tot de algemene kennis van de Nederlander behoort. Ze worden niet toegelicht. Voorbeelden: wetenschapper Padilla wordt beschreven als een *Dian Fossey van de weilanden*. Films

⁶⁶ Munday (2001/2016) p. 226

⁶⁷ Grit (1997)

⁶⁸ Chesterman p. 104

zoals *Blackadder* en *National Velvet*. Ook zonder dat de lezer weet wat het precies is, werkt het niet storend voor de leeservaring.

- Soms wordt gekozen voor handhaving van een bekend begrip in de broncultuur met een omschrijving of synoniem in het Nederlands: seiche [haling], chaparral [dichte, taaie begroeiing].

Eenheden:

- Bij afstanden en gewicht wordt adaptatie toegepast, bij 360 gebruikelijk om tegemoet te komen aan het Nederlandse referentiekader: 'miles' wordt 'kilometer' en 'pound' wordt 'kilogram'.
- Getallen worden zoveel mogelijk voluit geschreven: tweehonderdvijftig mensen, categorie zes op de vijfpuntsschaal... 360 volgt daarin de schrijfwijze van romans, om het literaire karakter te verhogen. Behalve wanneer een alinea veel getallen bevat, dan kiest het de journalistieke oplossing die het informatieve vooropstelt.
- Het begrip *dozen* (dozijn) wordt geadapteerd om het natuurlijker te laten klinken: 'A couple dozen cattle' wordt 'vijfentwintig koeien' en 'dozens of wild horses' wordt 'tientallen wilde paarden'.

Publiek-institutioneel:

- U.S. *Geological Survey (USGS)*, *Livestock Conservancy*: namen van Amerikaanse instellingen blijven behouden vanwege het feitelijke karakter van deze journalistieke tekst.

Geografisch:

- Alle geografische namen blijven gehandhaafd. *Cedar Island* wordt niet 'Cedereiland'. *Monroe Gaskil Memorial Bridge* blijft ook gehandhaafd.
- *Sound* in Core Sound en Pamlico Sound, dat 'zee-engte' betekent, blijft gehandhaafd omdat het een eigenaam is.

3.4. De stem van de Vertaler: tekstvertaler

De tekstvertaler is niet alleen in de werkelijkheid aanwezig maar is ook een voortdurend aanwezige impliciete instantie, want zoals reeds met Hermans (1996) gezegd bestaat de paradox hierin dat de lezer in principe diens stem hoort terwijl de vertaler juist de stem van de (impliciete) auteur wil laten horen. In deze specifieke vertaling van *True Grit* wilde de vertaler voldoen aan de opdracht die opdrachtgever 360 Magazine gaf: 'het exact overbrengen van de inhoud is belangrijker dan het (letterlijk) overnemen van elk woord of zinsdeel.'⁶⁹ Vertalers wordt gevraagd te streven naar 'de mooiste mogelijke formulering'. Ook

⁶⁹ Stijlwijzer 360

vraagt 360 van zijn vertalers dat zij niet veronderstellen dat buitenlandse woorden en termen zonder meer bekend zijn. Waar nodig, wordt extra uitleg gegeven of tussen haken toegevoegd. ‘De vertaling moet lezen als een Nederlands artikel.’⁷⁰

De vertaler van *True Grit* wilde streven naar een goede balans tussen de vraag van de opdrachtgever naar een informatief, goed lezend ‘artikel’ voor de hoogopgeleide doelgroep enerzijds en een weergave van het literaire gehalte van de longread. Op dit snijvlak breekt de stem van de tekstvertaler door het oppervlak van de transparante vertaling heen en wordt zij ‘expliciet’.

Een paar keer voegt de vertaler informatie tussen haken toe, bijvoorbeeld bij de *Pony Pennings [een jaarlijks event]*. Van de andere culturele realia, zoals *Dian Fossey*, *Ironman* veronderstelde de vertaler dat ze bij het culturele referentiekader van de lezer horen, of dat deze termen uit de context voldoende duidelijk werden. De vertaler heeft gedubd over de *hush puppies* en koos ervoor die niet toe te lichten vanwege het exotiserende effect, en om niet in te breken in het ritme van de vertelling. Hier bleef de vertaler dus bewust onder de oppervlakte om recht te doen aan de verteller.

De stem van de vertaler breekt bewust door de oppervlakte heen, daar waar de taal naar zichzelf verwijst. Het duidelijkst is dat bij de woordspelingen. Zij zijn niet onvertaald gebleven maar omgezet in nieuwe woordspelingen die werken bij de lezer van de doeltekst. De stem klinkt daarnaast door waar de vertaler bewust kiest om het literaire gehalte te laten prevaleren boven het informatieve. Dat gebeurt bij de suggesties voor de kop, die net als bij de brontekst eerder doen denken aan een roman dan aan een informatief achtergrondartikel.⁷¹ Het literaire, meeslepende effect is merkbaar bij de keuze van historisch praesens omwille van het hypotypose-effect.

Een ander gebied waarop de stem van de vertaler doorklinkt, is ideologisch en zit in de bewuste keuze voor het genderinclusieve leenwoord *cowhand*. Het is een persoonlijke keuze vanuit de habitus van de vertaler⁷², die aansluit bij de progressieve en verbindende skopos van 360.

Ten slotte speelt ook de habitus in de vorm van afkomst van de vertaler een rol. Vertaler heeft een Vlaamse achtergrond, wat bewust en onbewust doorklinkt in de vertaling. Een bewuste keuze is het woord *runderbuurtjes* voor *bovine neighbors*. Het verkleinwoord *buurtjes* is een populaire, typisch Nederlandse term en klinkt gezellig – precies wat vertaler wilde overbrengen. In omgekeerde zin speelde de Vlaamse achtergrond een rol bij de keuze voor de overkoepelende term *winkel* voor *general store*. Een goede vertaling zou het Franse leenwoord *superette* zijn geweest: populair in Vlaanderen maar niet gebruikelijk in Nederland. Vermijding van dit leenwoord heeft ondervertaling tot gevolg gehad.

⁷⁰ Ibidem

⁷¹ In het vijfde hoofdstuk wordt de keuze van de kop verder uitgewerkt.

⁷² Vertaler is docent Nederlands en gevoelig voor taalontwikkelingen. Zij is zich bewust van haar opvoedende rol en voorbeeldfunctie wat betreft taal in een veranderende maatschappij. Daarom wilde zij dit neologisme introduceren.

Hoofdstuk 4. De vertaling van *True Grit*: brontekst, doeltekst en noten

Longread *True Grit*

[The Atavist Magazine](#), No. 132

Auteur: J.B. Mackinnon

Vertaler: Bea Nobbe

[Title] True Grit

[Kop: suggesties:] Echte helden. Echte doorzetters. Moedige koeien. Koeien zijn echte doorzetters.

[streamer] When a storm surge swept dozens of wild horses and cattle from the coast of North Carolina, no one expected there to be survivors. Then hoofprints appeared in the sand.

[intro] Toen een vloedgolf tientallen wilde paarden en koeien wegvaagde van de kust van North Carolina⁷⁴, had niemand verwacht dat er overlevers⁷⁵ zouden zijn. Tot er hoefafdrukken in het zand verschenen⁷⁶.

[text] The wild horses all have names. Ronald, for example, and Becky and Clyde. The names sound mundane, even for horses, but each is something like a badge of honor. For years now, the people of Cedar Island, North Carolina, have named each foal born to the local herd of mustangs after the oldest living resident who hasn't already had a horse named for them. Every island family of long standing has this connection to the herd.

[tekst] De wilde paarden hebben allemaal een naam⁷⁷. Ze heten bijvoorbeeld Ronald, Becky of Clyde⁷⁸. Het⁷⁹ klinkt wat gewoontjes, zelfs voor een paard, en toch is elke naam een soort ereteken. Want al jarenlang vernoemen de bewoners⁸⁰ van Cedar Island⁸¹ in North Carolina ieder veulen dat in de plaatselijke kudde mustangs geboren wordt, naar de oudste nog levende persoon⁸² die zijn naam nog niet aan een paard gegeven heeft. Op die

⁷⁴ G2 realia leenwoord

⁷⁵ S1 en dynamische equivalentie: 'survivors' is 'overlevenden' of 'overlevers'. Dieren worden niet met 'overlevenden' geconnoteerd. 'Overlevers' roept connotatie met zware omstandigheden op.

⁷⁶ G7 Hoofdzin wordt een elliptische bijzin. Het verhoogt het natuurlijke, vertellende karakter.

⁷⁷ G5 meervoudig predicaat 'names' wordt in het Nederlands enkelvoud.

⁷⁸ G7 bijzin wordt hoofdzin. Klinkt natuurlijker.

⁷⁹ G8 cohesie: 'het' verwijst naar de hele voorgaande zin. In de BT wordt 'names' herhaald. Natuurlijker in DT.

⁸⁰ S3 modulatie: BT overkoepelend > DT specificatie

⁸¹ G2 realia leenwoord

⁸² S3 bT hyponiem > DT overkoepelend

manier is elke eilandfamilie van oudsher⁸³ verbonden met de kudde.

Cedar Island, located in a pocket of North Carolina known as Down East, is what passes for remote in the continental United States these days. Though it's only 40 miles as the gull flies from the Cape Hatteras area, with its tourists and mortgage brokers, its restaurants with names like Dirty Dick's Crab House, Cedar Island remains a place with only a scattering of people and businesses, where you can't be certain of finding a restaurant meal—not so much as a plate of hush puppies—on a Sunday evening. Upon arrival you might not notice that Cedar Island is an island at all. Crossing the soaring Monroe Gaskill Memorial Bridge, which connects it to the mainland, what you pass over is easily mistaken for another of the region's sleepy, curlicue rivers. In fact, this is the Thorofare, a skinny saltwater channel connecting the Pamlico Sound to the north and the Core Sound to the south. The Pamlico is one of the largest embayments on the U.S. coastline, while the Core is narrow and compact. Cedar Island stands between

Cedar Island, gelegen in een deel⁸⁴ van North Carolina dat bekendstaat als Down East, is wat tegenwoordig in de Verenigde Staten doorgaat als afgelegen. Hoewel het in vogelvlucht⁸⁵ maar 65 kilometer⁸⁶ verwijderd ligt van Cape Hatteras, met zijn toeristen, hypotheekmakelaars en restaurants die bijvoorbeeld *Dirty Dick's Crab House* heten, blijft Cedar Island een plaats met slechts een handvol mensen en bedrijven, waar het onzeker is⁸⁷ of je op zondagavond in een restaurant terecht kunt – of zelfs maar een bord *hush puppies*⁸⁸ kunt scoren. Bij aankomst merk je niet eens⁸⁹ dat Cedar Island een eiland is. Als je de hoge Monroe Gaskill Memorial Bridge oprijdt⁹⁰, die het eiland met het vasteland verbindt, kun je gemakkelijk denken⁹¹ dat je een van de vele rustige, meanderende⁹² rivieren in de regio oversteekt. In feite is het de Thorofare, een smal zoutwaterkanaal dat de Pamlico Sound in het noorden en de Core Sound in het zuiden met elkaar verbindt. De Pamlico is een van de grootste lagunes aan de Amerikaanse kust, de Core is smal en

⁸³ S10, G3, G6, G8: ST bijstelling 'of long standing' > DT bepaling 'van oudsher': modulatie van perspectief, nl. van de mensen naar de tijd. Bevordert cohesie en natuurlijkheid.

⁸⁴ S3, modulatie BT specificatie > DT overkoepelend

⁸⁵ S9, idiom: BT trope X > DT trope X: beide zijn uitdrukkingen met de vlucht van vogels. S3 BT is meer specifiek. Verplichte transpositie.

⁸⁶ Pr1 Cultural filtering en G5: mv > enk: miles > kilometer

⁸⁷ G5, S4: tweede persoon 'you can't be certain' wordt derde persoon 'waar het onzeker is'. Conversie van 'not certain' naar 'onzeker'.

⁸⁸ G2 leenwoord: exotiserend.

⁸⁹ G5 modaliteit > tegenwoordige tijd: natuurlijkheid

⁹⁰ G7 BT Beknopte bijzin met 'Crossing' wordt in DT bepalende bijzin met onderwerp en persoonsvorm: natuurlijkheid.

⁹¹ G6, G7 BT passief > DT actief, shift van 3e naar 2e persoon

⁹² S9 ST trope X > ST trope X 'sleepy, curlicue' is semantisch verbonden aan 'rustige, meanderende' maar het personifiërende van de BT is verdwenen in de DT. Het literaire is afgezwakt.

them, and all three are hemmed in by the Outer Banks.

I've just written that Cedar Island separates two sounds, and on maps this is true. Reality is less decisive. Swaths of the small island are sometimes underwater, depending on wind, tide, and season—in particular, hurricane season.

The shifting, amphibious nature of Cedar Island was never more apparent than on the morning of September 6, 2019. Under the whirling violence of Hurricane *Dorian*, maps lost all meaning. The Pamlico and Core Sounds joined to become a single, angry body of water, shrinking Cedar Island to a fraction of its acreage. It was no longer separated from the mainland by the thin blue line of the Thorofare, but by nearly six miles of ocean.

Most of the 250 or so people living on the island were safe, their homes built on a strip of not-very-high high ground precisely to weather the wrath of hurricanes. The wild horses—49 in all—were in much deeper trouble.

compact. Cedar Island ligt ertussenin, en samen⁹³ worden ze omsloten door de Outer Banks.

Ik schreef net dat Cedar Island twee lagunes scheidt, en op de kaart klopt dat ook. Maar in werkelijkheid is het gebied minder afgebakend⁹⁴. Delen van het kleine eiland staan soms onder water, afhankelijk van de wind, het getij en het seizoen, met name tijdens het orkaanseizoen.

Het amfibische⁹⁵ karakter van Cedar Island was nog nooit zo duidelijk als op de ochtend van 6 september 2019. Onder het kolkende geweld van orkaan Dorian veranderde het gebied compleet⁹⁶. De Pamlico en Core Sound voegden zich samen tot één woeste watermassa, die Cedar Island deed slinken⁹⁷ tot een fractie van zijn oppervlakte. Het eiland was niet langer gescheiden van het vasteland door de dunne blauwe lijn van de Thorofare, maar door bijna tien kilometer oceaan.

De meeste van de pakweg tweehonderdvijftig mensen die op het eiland woonden, zaten veilig in hun huizen die gebouwd waren op een strook niet al te hoge grond, maar precies hoog genoeg om de gesel van de orkanen⁹⁸ te doorstaan. De wilde paarden daarentegen – negenenveertig in totaal – hadden een probleem⁹⁹.

⁹³ G5 BT bijwoord + getal > DT bijwoord onbepaald

⁹⁴ G5, G8 Reality is less decisive>Maar in werkelijkheid is het gebied minder afgebakend:

⁹⁵ Pr7 shifting is niet vertaald. Onbewuste weglating.

⁹⁶ S9 De figuratieve betekenis in *maps lost all meaning* wordt losgelaten. Trope X > Trope O

⁹⁷ G6 *shrinking* > doen slinken.

⁹⁸ G10 De alliteratie in *weather the wrath* verval. G9: ww wordt zn. S9: Trope X > Trope Y

⁹⁹ S8 Paraphrase van *were in much deeper trouble* met 'undertranslation' als gevolg.

There were also some cows. The cows did not have names.

[streamer] Few cows in America live longer than six years; many are slaughtered much younger. A Cedar Island cow, on the other hand, stands a good chance of living into its teens, and might even see its 30th birthday.

There is no such thing as a truly wild cow. While Cedar Island's cattle range more or less freely, the technical term for them is *feral*—they are the descendants of escapees from domestication. The island's mustangs are feral, too, but while visitors often come to Cedar Island solely in hopes of seeing the Banker horses, as the area's herds are known, next to no one makes a special trip to photograph the “sea cows.”

The cows are striking to look at⁷³, though. While they vary in color, many have a bleached-blond coat, blending in with the pale sand and the glare of the sun on Cedar Island's hammerhead northern cape, where both cattle and horses roam. Tourists are happy to see the cows, just not *as* happy as they are to see the horses. Here and across America, a mustang—mane flowing, hooves

Er waren ook enkele koeien. De koeien hadden geen naam.

[streamer] Weinig koeien in Amerika leven langer dan zes jaar; de meeste¹⁰⁰ worden veel jonger geslacht. Maar een Cedar Island-koe¹⁰¹ heeft een redelijke kans om haar tienerleeftijd te halen, en soms haar dertigste verjaardag.¹⁰²

Er bestaat niet zoiets als een echte wilde koe. Hoewel de runderen op Cedar Island min of meer vrij rondlopen, heten ze in vaktermen ‘verwilderd’ – het zijn de afstammelingen van ontsnapte gedomesticeerde dieren. De mustangs op¹⁰³ het eiland zijn ook verwilderd, en bezoekers komen vaak naar Cedar Island in de hoop de zogenaamde ‘bankerpaarden’¹⁰⁴ te zien. Maar bijna niemand komt speciaal naar het eiland om de ‘zeekoeien’ te fotograferen.

Toch zijn de koeien opvallende verschijningen. Hun kleur varieert¹⁰⁵, maar de meeste hebben een blonde¹⁰⁶ vacht die past bij het witte zand en de schittering van de zon op de noordelijke kaap van Cedar Island, waar zowel koeien als paarden rondzwerven. Toeristen zijn blij als ze de koeien zien maar toch niet zo blij als met de paarden. Hier en door heel Amerika is de mustang – met zijn wapperende manen en

⁷³ G9 level shift en S10 deictic direction: point-of-view shift: striking to look at (publiek) > opvallende verschijningen (koeien).

¹⁰⁰ S7 Many>de meeste: emphasis change

¹⁰¹ G2 realia: loan, calque

¹⁰² S8 paraphrase met ww-samentrekking

¹⁰³ S10 genitief wordt plaats

¹⁰⁴ G2 combinatie loan en calque: ‘Banker horses’ wordt ‘bankerpaarden’: een soortnaam die de Nederlandse spellingregels volgt.

¹⁰⁵ G7 bijzin>hoofdzin

¹⁰⁶ S3 specifiek>overkoepelend

pounding the earth—is an embodiment of beauty and freedom. Cows are not.

For Cedar Islanders, the cows are part of what makes their home distinctive, a fond and familiar part of the community and its history. In fact, the cattle have been on the island far longer than the mustangs, who were transferred from the more famous Shackleford Banks herd three decades ago. But the relationship people on the island have with horses is different than the one they have with cows, in much the same way it is for people nearly everywhere.

“This used to be horse country,” said Priscilla Styron, who has lived on or near Cedar Island for 30 years and works at its ferry terminal. “Everybody rode, they had pony pennings, they had all kinds of stuff. Everybody was always riding horses.” As for the cows, there was a time not so long ago when an islander might round one up from the beach, take it home to graze and fatten up, then butcher it for meat.

As Hurricane Dorian approached Cedar Island, no one troubled themselves about either kind of animal. One islander, who called himself a “simple country boy” and

roffelende hoeven – de aardse belichaming¹⁰⁷ van schoonheid en vrijheid. Voor de koeien geldt dat niet.

Voor de bewoners van Cedar Island¹⁰⁸ maken de koeien deel uit van wat hun thuis zo eigen maakt, een dierbaar en vertrouwd onderdeel van de gemeenschap en haar geschiedenis. In feite zijn de koeien al veel langer op het eiland dan de mustangs, die drie decennia geleden werden overgeplaatst uit de bekendere Shackleford Banks-kudde¹⁰⁹. Maar de relatie die mensen op het eiland hebben met paarden is anders dan die met koeien, zoals bijna overal ter wereld het geval is.

‘Vroeger was dit paardenland,’ zegt Priscilla Styron, die al dertig jaar op Cedar Island of in de omgeving woont en op de veerbootterminal werkt. ‘Iedereen reed paard, er waren Pony Pennings [een jaarlijks event], we deden van alles¹¹⁰. Iedereen was altijd aan het paardrijden.’ Wat de koeien betreft, was het niet zo lang geleden voor eilanders nog normaal¹¹¹ om er een op te halen van het strand, om ze thuis vet te mesten en te slachten voor het vlees.

Toen orkaan Dorian Cedar Island naderde, maakte niemand zich druk om de dieren¹¹². Een eilandbewoner, die zichzelf een ‘eenvoudige boerenjongen’ noemt en zijn naam niet vermeld wil zien, lacht om het

¹⁰⁷ G3 *The earth* in het eerste deel van de zin valt weg en wordt toegevoegd als bn bij belichaming. Deze shift is bewust gedaan ten behoeve van het literaire beeld van de ‘aardsheid’ van de paarden.

¹⁰⁸ G2 Realia: Omschrijving: *Cedar Islanders* > *bewoners van Cedar Island*

¹⁰⁹ Ibidem. Loan en calque: de hoofdletters worden behouden vanwege de plaatsnaam *Shackleford Banks*

¹¹⁰ G5, S4 *they* > *we*: tegengesteld viewpoint. Colloquial taalgebruik wordt behouden.

¹¹¹ S8 los vertaald

¹¹² S6 Compression: *either kind of animal* > *dieren*.

asked not to be named, scoffed at the idea that wild creatures would brook being corralled and taken off-island to wait out the storm. Not that anyone thought that was needed, according to Styron. “They usually protect themselves. You don’t have to worry about them,” she said. “They can sense more than we can.” Cedar Island had never lost more than one or two members of its wild herds to a storm—and Down East sees more than its fair share of those.

In 2019, there were perhaps a couple dozen cattle on the island—no one knew for sure, because no one was keeping count, not even residents who were fond of their bovine neighbors. For at least some of the cows, Dorian was nothing new. Few cows in America live longer than six years; many are slaughtered much younger. A Cedar Island cow, on the other hand, stands a good chance of living into its teens, and might even see its 30th birthday. A cow that was 20 years old in 2019 would have had close encounters with at least ten hurricanes: Dennis, Floyd, Isabel, Alex, Ophelia, Arthur, Matthew, Florence, and two named Irene. The herd could look to its elders for guidance.

idee dat wilde dieren zich zouden laten bijeendrijven en van het eiland voeren tot de storm voorbij is. Niet dat iemand dacht dat het nodig was, aldus Priscilla Styron¹¹³. ‘Meestal beschermen ze zichzelf, je hoeft je er geen zorgen om te maken,’ zegt ze¹¹⁴. ‘Ze hebben betere zintuigen dan wij.’ Cedar Island had nog nooit meer dan een of twee exemplaren van zijn wilde kudden verloren in een storm – en Down East heeft meer dan genoeg dieren¹¹⁵.

In 2019 liepen er misschien vijftientwintig koeien¹¹⁶ op het eiland – niemand wist het zeker, want niemand hield de telling bij, zelfs niet de bewoners die op hun runderbuurtjes¹¹⁷ gesteld waren. Voor ten minste enkele koeien was *Dorian* niets nieuws. Weinig koeien in Amerika leven langer dan zes jaar; de meeste worden veel jonger geslacht. Maar een Cedar Island-koe heeft een redelijke kans om haar tienerleeftijd te halen, en soms zelfs haar dertigste verjaardag. Een koe die in 2019 twintig jaar oud was, kon minstens tien orkanen hebben meegemaakt¹¹⁸: *Dennis, Floyd, Isabel, Alex, Ophelia, Arthur, Matthew, Florence* en twee *Irenes*. De kudde kon rekenen op de ervaring van de ouderen.¹¹⁹

¹¹³ Pr2 Explicitness change: voornaam erbij voor de duidelijkheid en cohesie.

¹¹⁴ G7 Twee hoofdzinnen met anafoor in BT, gescheiden door citaatuitluiders, worden één zin in DT afgesloten door citaatuitluiders. Zinsdelen worden verplaatst. Onbepaald onderwerp in BT. Natuurlijkheid.

¹¹⁵ S8 paraphrase van idiom: *and Down East sees more than its fair share of those*.

¹¹⁶ Ibidem. Realia: *a couple of dozen > vijftientwintig*

¹¹⁷ G5 *bovine neighbors > runderbuurtjes*: Bn + zn > samenstelling en verkleinwoord. Domesticerend, want ‘buurtjes’ is in Nederland een informele term voor burens. Hier gebruikt naar analogie met ‘koeienmaatjes’ verderop in de tekst.

¹¹⁸ S8 paraphrase van idiom *would have had close encounters*. De humoristische ondertoon gaat verloren.

¹¹⁹ S10 *could look at > kon rekenen op*: verschuiving van point of view.

Biologists only recently recognized that cows have complex social behaviors, involving depths of comprehension that we might not expect of animals stereotyped as grungy, placid, and dull-witted. A feral herd, for example, will organize nurseries by dividing calves into age groups, each usually overseen by one adult cow while the rest go out to graze. For this to work, the sitters need to understand that their role is to look after calves that are not their own, even if it means settling for low-grade fodder while others enjoy greener pastures. The calves have to grasp that they are under vigilance despite their mothers being out of sight.

No one documented how the cows responded as Dorian approached, but Mónica Padilla de la Torre, an evolutionary biologist, can give us a good idea. “They usually are not afraid of storms. They like storms,” Padilla said. “They like to be cool. They like shade. They appreciate when the rain comes.”

Even before the hurricane loomed on the southern horizon, the herd likely began to move—with that usual cattle slowness, that walking-on-the-moon gait—toward shelter. In the era before hurricanes were tracked by satellites and weather radar, cows were a useful predictor that one was coming. The migration, Padilla said, would have been initiated by the herd’s leaders. Cattle

Biologen hebben pas onlangs ontdekt dat koeien complex sociaal gedrag vertonen, en dat ze diepgaand inzicht hebben, wat we niet zouden verwachten van dieren die we typeren als slonzig, zachtaardig en saai. Een wilde kudde organiseert bijvoorbeeld crèches en deelt de kalveren in leeftijdsgroepen in. Meestal staat zo’n crèche onder toezicht van één volwassen koe terwijl de rest gaat grazen.¹²⁰ Dat werkt alleen als de oppassers begrijpen dat het hun taak is te zorgen voor de kalveren die niet van hen zijn, zelfs als ze daardoor genoeg moeten nemen met minderwaardig voer terwijl de anderen van groenere weiden genieten. En de kalveren moeten snappen dat ze onder toezicht staan, ook al is hun moeder uit het zicht.

Niemand legde vast hoe de koeien reageerden toen Dorian naderde, maar evolutiebioloog Mónica Padilla de la Torre kan ons een goed beeld geven. ‘Ze zijn meestal niet bang voor storm. Ze houden van stormen,’ vertelt¹²¹ Padilla. ‘Ze houden van koelte en schaduw, en ze zijn blij als er regen komt.’

Nog voor de orkaan aan de zuidelijke horizon opdoemde, begon de kudde zich waarschijnlijk al te verplaatsen – met die gebruikelijke traagheid van vee, dat maanwandelgangetje¹²² –, naar een schuilplek. Toen orkanen nog niet werden opgespoord door satellieten en weerradars, waren koeien nuttige voorspellers. De migratie, vertelt Padilla, werd geïnitieerd

¹²⁰ G7 *A feral herd ... out to graze*. Samengestelde zin in BT > twee zinnen in DT. G8 Crèche wordt herhaald vanwege cohesie.

¹²¹ G5 BT heeft historisch praesens voor hypotypose-effect.

¹²² Zie toelichting §3.2.2.

violently clash to establish a pecking order, and once that's settled a benign dictatorship ensues. Leaders are granted the best places to eat and the best shade to lie in, and they make important decisions—like when to retreat to high ground in the face of a storm.

For Cedar Island's cattle, high ground was a berm of brush-covered dunes between beach and marshland. There the cows grazed, chewed cud, and literally ruminated, passing rough forage through a digestive organ, the rumen, that humans lack. Far from appearing panicked, the herd was probably a bucolic sight, from the Greek word *boukolos*, meaning "cowherd."

A close observer, Padilla said, might have noticed subtle differences among the animals: mothers that were watchful or unworried, calves that were playful or lazy, obvious loners or pairs licking or grooming each other. Padilla once spent several months studying cow communication—I found the urge to describe this as "cow-moo-nication" surprisingly strong—by memorizing the free-ranging animals she observed via nicknames like Dark Face and

door de leiders van de kudde. Bij vee wordt¹²³ de pikorde vastgesteld na een gewelddadig treffen, en als dat eenmaal geregeld is, ontstaat er een goedaardige dictatuur. De leiders krijgen¹²⁴ de beste plaatsen om te eten en de beste schaduw om in te liggen, en ze nemen belangrijke beslissingen, zoals wanneer met een storm op komst het tijd is om zich terug te trekken naar hogergelegen gebied.

Voor het vee van Cedar Island was hogergelegen gebied een berm van met kreupelhout bedekte duinen tussen het strand en het moerasland in. Daar graasden de koeien en kauwden en herkauwden ze, letterlijk¹²⁵. Het ruwe voer passeert een spijsverteringsorgaan, de pens, dat mensen niet hebben. Ze leken helemaal niet in paniek maar vormden een bucolisch tafereel, afgeleid van het Griekse woord *boukolos*, dat 'koeherder' betekent.

Een goede waarnemer, zegt Padilla, kon subtiele verschillen tussen de dieren hebben opgemerkt: moeders die waakzaam of onbezorgd waren, kalveren die speels of lui waren, overduidelijke eenlingen of paren die elkaar likten of verzorgden¹²⁶. Padilla heeft eens maandenlang de communicatie van koeien bestudeerd – ik vond haar omschrijving 'koe-municatie'¹²⁷ verrassend sterk – door de in het wild lopende dieren die ze observeerde met bijnamen als Dark

¹²³ G6 en G7: BT actief > DT passief en de bewering in de hoofdzin met *cattle* als onderwerp, wordt een bepalende bijzin de de DT.

¹²⁴ S10 deictische verschuiving van 'geven' naar 'krijgen'.

¹²⁵ S8 Vrije vertaling van het idiom *chewed cud* en het werkwoord *ruminated*, dat min of meer hetzelfde betekent.

¹²⁶ G1 De zin is letterlijk vertaald. Deze geef ik hier als voorbeeld bij de aanwijzing in het stijlboek van 360 (p.15): 'Vertaal zo letterlijk als mogelijk, zo vrij als nodig.'

¹²⁷ S9 zie toelichting bij §3.2.1.

Black Udder. (She didn't realize at the time that the latter was a perfect punning reference to the classic British TV comedy *Blackadder*. What is it about cows and puns?) On Cedar Island, Padilla said, there wasn't simply a herd that was facing a storm. There was a group of individuals, each with its own relationships, including what Padilla doesn't hesitate to call friendships.

Dorian arrived in the purest darkness of the first hours of September 6. Three days prior, it had ravaged the Bahamas with 185-mile-per-hour winds, tying the all-time landfall wind-speed record for an Atlantic cyclone. Some observers suggested giving it a rating of Category 6 on the five-point scale of hurricane strength. It had weakened by the time it reached North Carolina, but it was still a hurricane. Thick clouds blacked out the moon and stars; Cedar Island's scattered lights hardly pierced the rain. Passing just offshore on its way to making true landfall at Cape Hatteras, the hurricane lashed the Pamlico and Core Sounds into froth and spray and sent sheets of sand screaming up the dunes. The scrubby canopy under which the cows likely took shelter, already permanently bowed by landward breezes,

Face en Black Udder [Zwarte Uier], te onthouden. (Ze besepte toen nog niet dat die laatste een perfecte verwijzing is naar de klassieke Britse tv-komedie *Blackadder*. Wat is dat toch¹²⁸ met koeien en woordspelingen?) Op Cedar Island, vertelt Padilla, was het niet zomaar een kudde die geconfronteerd werd met een storm. Het was een groep individuen, elk met persoonlijke relaties, inclusief wat Padilla zonder meer¹²⁹ vriendschappen noemt.

Dorian arriveerde in het diepe duister¹³⁰ van de eerste uren van 6 september. Drie dagen eerder had hij de Bahama's geteisterd met windsnelheden van bijna 300 kilometer¹³¹ per uur, waarmee hij het record verbrak voor de windsnelheid van een Atlantische cycloon die ooit aan land werd gemeten. Sommige waarnemers stelden zelfs voor hem als een categorie zes te classificeren op de vijfpuntsschaal van orkaankracht. Tegen de tijd dat hij North Carolina bereikte, was hij wat afgezwakt, maar het was nog steeds een orkaan. Pikzwarte¹³² wolken pakten zich samen¹³³ voor de maan en de sterren. De lichtjes van Cedar Island flikkerden¹³⁴ met moeite door de regen heen. De orkaan raasde langs de kust op weg naar Cape Hatteras. Voor hij daar aan land ging, zweepte¹³⁵ hij de Pamlico en Core Sound op tot een

¹²⁸ G8 voor cohesie wordt *toch* toegevoegd in DT.

¹²⁹ G6 en S8 de structuur van de zinsdelen verandert, zo ook de letterlijke betekenis: werkwoordsconstructie *doesn't hesitate* wordt in DT de vaste woordcombinatie *zonder meer*.

¹³⁰ S3 type C: Hyponiem X > Hyponiem Y: purest > diepe. Shift van overtreffende naar stellende trap.

¹³¹ Pr1 Realia Miles > kilometer

¹³² S10 Thick > Pikzwart: verandering van visuele gewaarwording.

¹³³ S8, blacked out > pakten zich samen: beeldende uitdrukking in BT door de letterlijke en figuurlijke betekenis van blacked out te koppelen. Loss in de DT.

¹³⁴ Ibidem

¹³⁵ S8 lashed ... into > zweepte...op: idiom X > idiom Y

bent and shook in the teeth of the storm. A 110-mile-per hour gust on Cedar Island was the strongest measured anywhere in the state during Dorian's passage.

When the eerie calm of Hurricane Dorian's eye passed over the island, dropping wind speeds to only a strong breeze, there seemed to be little more to fear. There was still the back half of the storm to come, but Cedar Island residents, both human and not, had seen worse. Even in the off season, the North Carolina shore has hurricanes on its mind. If you see footage of a beach house collapsing in pounding surf, chances are it was shot on the Outer Banks. Drive around Down East and you'll see many houses raised onto 12-foot stilts; in some homes, you reach the first floor by elevator. Maps show that much of the Outer Banks, including most of Cedar Island and huge swaths of mainland, will be underwater with a sea-level rise of just over a foot. Residents aren't rushing to leave, though. A hardened sense of rolling with the punches prevails.

schuimende, spuitende massa, brullend¹³⁶ blies hij zandplaten richting de duinen. Het struikgewas waaronder de koeien waarschijnlijk hun toevlucht hadden gezocht en dat door de voortdurende landinwaartse bries al steeds gebogen staat, kromp nog meer ineen onder het gebeuk van de storm.¹³⁷ Dorian bereikte op Cedar Island een windstoot van 117 kilometer per uur – de sterkste die in de staat gemeten werd.

Toen het oog van orkaan Dorian griezelig kalm¹³⁸ over het eiland trok en de windsnelheid daalde tot slechts een stevige bries, leek er weinig meer te vrezen. De achterste helft van de storm moest nog komen, maar de bewoners van Cedar Island, mens of geen mens, hadden erger gezien. Zelfs in het laagseizoen heeft de kust van North Carolina te maken met orkanen. Als je beelden ziet van een strandhuis dat instort in de beukende branding, is de kans groot dat het is opgenomen op de Outer Banks. Wie rondrijdt in Down East ziet veel huizen op drie meter hoge palen¹³⁹; in sommige woningen kom je alleen met een lift op de eerste verdieping. Op kaarten is te zien dat een groot gebied van de Outer Banks, waaronder het grootste deel van Cedar Island en enorme delen van het vasteland, onder water staat als de zeespiegel met iets meer dan dertig centimeter stijgt.

¹³⁶ S10, S7 en G10 sent sheets of sand screaming up the dunes > brullend blies hij zandplaten richting de duinen. Verschuiving van focus van de storm naar de zandplaten. Personificatie. Alliteratie van s-klank valt weg in de vertaalde zin.

¹³⁷ Engelse metafoor (het struikgewas wordt door de tanden van de storm door elkaar geschud) heb ik losgelaten, maar ik heb de personificatie wel behouden. Zie toelichting §3.2.2.

¹³⁸ G7 the eerie calm ... passed > trok griezelig kalm: onderwerp wordt bepaling van gesteldheid. Klinkt natuurlijker.

¹³⁹ G5, G7 drive around ... and you'll see > Wie rondrijdt ... ziet: 3e pers > 2e pers, hz + hz > bz + hz. Tijd verschuift van future tense naar tegenwoordige tijd.

Yet with Dorian, something unusual happened as the center of the storm moved northward. At around 5:30 a.m., Sherman Goodwin, owner of Island's Choice, the lone general store and gas station on Cedar Island, got a call from a friend who lived near the store. A storm surge was rising in the area, the friend said. Fifteen minutes later, as Goodwin drove through the dim first light of morning, the water was deep enough to splash over the hood of his Chevy truck, which was elevated by off-road suspension and mud-terrain tires. "It came in just like a tidal wave," Goodwin said. "It came in *fast*."

By the time Sherman and Velvet, his wife—"My mother really liked that movie *National Velvet*," she told me—reached their shop, they had to shelter in the building. Velvet saw a frog blow past a window in the gale. A turtle washed up to the top of the entryway stairs. "It came to within one step of getting in the store," Sherman said, referring to the water. A photograph shows the gas pumps flooded up to the price tickers.

Bewoners maken echter geen aanstalten om te vertrekken. De klappen opvangen¹⁴⁰, daar zijn ze hier geoefend in.

Maar in dit geval gebeurde er iets ongewoons toen het centrum van de storm naar het noorden trok. Rond half zes 's ochtends kreeg Sherman Goodwin, eigenaar van Island's Choice, de enige winkel¹⁴¹ annex tankstation op Cedar Island, een telefoontje van een vriend die vlak bij de winkel woonde. Er was in het gebied een stormvloed aan het opkomen, zei de vriend. Een kwartier later, toen Goodwin door het schemerige ochtendlicht naar zijn winkel reed, was het water zo erg gestegen dat het over de motorkap van zijn Chevy-truck sloeg, die door de offroad-ophanging en de terreinbanden ook nog eens extra hoog is. 'Het leek een vloedgolf die binnenstroomde,' zei Goodwin. 'Het ging heel snel.'

Tegen de tijd dat Sherman en zijn vrouw Velvet – 'Mijn moeder vond die film *National Velvet* zo leuk, vertelde ze me' – hun winkel bereikten, moesten ze in het gebouw schuilen. Velvet zag in de storm een kikker langs een raam voorbij vliegen. Een schildpad spoelde aan tot bovenaan de trap bij de ingang. 'Het scheelde niet veel of hij kwam de winkel binnen,' zegt Sherman, verwijzend naar de stormvloed. Op een foto is te zien hoe de benzinepompen onderliepen tot aan de prijstikkertjes.

¹⁴⁰ Zie § 3.2.2.

¹⁴¹ General store > 'winkel'. In feite is het een soort kleine supermarkt. Hier is gekozen voor naturaliserend vertalen, waardoor *loss* optreedt. 'Superette' had ook gekund maar dat vond ik te Vlaams en te gemarkeerd in de context. Achteraf gezien was 'kleine supermarkt' beter geweest; het had meer recht gedaan aan het exotiserende. Hier heeft habitus een duidelijke rol gespeeld bij de keuze voor 'winkel'.

To understand what happened on Cedar Island that morning, imagine blowing across the surface of hot soup, how the liquid ripples and then sloshes against the far side of the bowl. Dorian did the same thing to the Pamlico Sound, but with a steady, powerful wind that lasted hours.

The hurricane pushed water toward the mainland coast, which in the words of Chris Sherwood, an oceanographer with the U.S. Geological Survey (USGS), is “absolutely perfect” for taking in wind-driven water. The Bay, Neuse, Pamlico, and Pungo Rivers all flow into the Pamlico Sound through wide mouths that inhale water as readily as they exhale it. Much of the rest of the shoreline is an enormous sponge of marshes. What accumulated in this series of reservoirs was, in effect, a pile of water held in place by the wind.

People who know North Carolina’s sounds are aware of the tricks fierce wind can play. Coastal historian David Stick once noted that, during a hurricane, half a mile of seafloor in the lee of the Outer Banks can be left exposed as sound water is pushed westward. When that happens, a bizarre phenomenon can occur: A storm surge can come from the *landward* side, striking offshore islands in what’s sometimes called

Om te begrijpen wat er die ochtend op Cedar Island gebeurde, moet je je voorstellen dat je over het oppervlak van hete soep blaast. De vloeistof gaat rimpelen en klotst tegen de andere kant van de kom. Dat effect had Dorian ook op de Pamlico Sound, maar hier ging het om een constante, krachtige wind die uren aanhield.

De orkaan stuwde het water naar de kust van het vasteland, dat in de woorden van Chris Sherwood, oceanograaf bij de U.S. Geological Survey (USGS), ‘absoluut perfect’ is om water binnen te krijgen dat door de wind is aangedreven. De rivieren Bay, Neuse, Pamlico en Pungo stromen in de Pamlico Sound door brede mondingen die het water net zo gemakkelijk binnenlaten als uitstoten. Een groot deel van de overige kustlijn is een enorme spons van moerassen. Wat zich in deze verzameling waterbekkens ophoopt, is in feite een berg van water die door de wind op zijn plaats wordt gehouden.

Mensen die de geluiden van North Carolina kennen, weten welke trucs de felle wind kan uithalen. Kusthistoricus David Stick legde eens uit dat tijdens een orkaan achthonderd meter zeebodem in de luwte van de Outer Banks bloot kan komen te liggen als het zeewater naar het westen wordt gestuwd. Wanneer dat gebeurt, kan er een bizar fenomeen optreden: van de landzijde kan nog een stormvloed komen die de eilanden voor de kust treft in wat een overstroming aan ‘Sound’-kant wordt

sound-side flooding. Scientists know it as a seiche (pronounced *saysh*).

When Dorian's eye passed the Pamlico Sound, the seiche the storm had created began to collapse. Then winds from the southern half of the hurricane, which blow in the opposite direction from the storm's leading edge, drove the water back the way it came. In a sense, the seiche was also running downhill; the ocean tide was falling in the predawn hours, while the hurricane, still pressing down on the Atlantic, forced water eastward, leaving behind a depression. These forces combined to send the seiche pouring out of the Pamlico Sound east toward the Atlantic, nine feet above the water level in the ocean.

The avalanche of seawater was truly vast, equal to about one-third of the average flow of the Amazon River, by far the highest-volume river on earth. The Amazon, however, meets the sea through a gaping river mouth. Dorian's sound-side surge was trying to reach the open Atlantic past what amounted to a levee of Outer Banks islands with just a handful of bottleneck channels between them. At the southern end of the Pamlico Sound, there was an added obstacle: Cedar Island.

The water didn't go around the island. It washed right over it.

genoemd. Wetenschappers kennen het als een *seiche* [*haling*]¹⁴².

Toen het oog van Dorian de Pamlico Sound passeerde, begon de seiche die door de storm was veroorzaakt weer in te storten. Vervolgens begon de wind die vanuit de zuidelijke helft van de orkaan blies, dus in de tegengestelde richting, het water terug te drijven in de richting waar het vandaan kwam. In zekere zin daalde de seiche ook; het oceaantij trok zich in de vroege ochtenduren terug, terwijl de orkaan, die nog steeds druk zette op de Atlantische Oceaan, het water naar het oosten dwong en een depressie achterliet. Deze krachten werkten samen om de seiche, die drie meter hoger was dan het waterpeil van de oceaan, uit de Pamlico Sound in oostelijke richting naar de Atlantische Oceaan te sturen.

De lawine van zeewater was gigantisch, gelijk aan ongeveer een derde van het gemiddelde debiet van de Amazonerivier, verreweg de grootste rivier ter wereld. De Amazone echter stroomt in zee via een enorme riviermond. De vloedgolf van probeerde de open Atlantische Oceaan te bereiken langs de 'dijk' die de Outer Banks-eilanden vormen, gescheiden van elkaar door slechts enkele nauwe kanaaltjes. Aan de zuidkant van de Pamlico Sound bevond zich een extra obstakel: Cedar Island.

Het water ging niet om het eiland heen. Het spoelde er gewoon overheen.

¹⁴² Pr8 De toelichting bij de uitspraak van seiche in BT valt weg. Nederlandse betekenis van het woord wordt tussen haken toegevoegd.

The surge left nearly as quickly as it arrived, carrying on to the Outer Banks, where it hit the island of Ocracoke with a wall of water higher than anyone there had ever seen before. Once Dorian passed, floodwaters began receding. On Cedar Island they left thick, greasy muck in buildings and debris on the roads, but no serious injuries were reported. More than a third of the buildings on Ocracoke were damaged, but there were no known deaths.

The first news of losses from Cedar Island's herds of horses and cattle came as soon as the ocean had calmed enough for islanders to go back to sea in their boats. "That's when they saw a lot of them," Styron said. "You know—floating." That Cedar Islanders do not wear their hearts on their sleeves about such things is strongly conveyed by an anonymous source's reaction when I asked how people felt about the dead animals. After an uncomfortable pause, he said, "You can pretty much guess that." Then he added, "Mother Nature allowed them to be here, and I guess Mother Nature can also take them away."

If anyone witnessed what transpired with Cedar Island's feral herds, they haven't said so publicly. Most likely, though, no one saw it, since the surge came without warning in the darkness, and the horses and cows often roamed far from people's homes. The

De vloedgolf verdween bijna net zo snel als hij was gekomen en trok verder naar de Outer Banks, waar hij zich op het eiland Ocracoke stortte als een muur van water die hoger was dan ze er ooit hadden gezien. Zodra Dorian was gepasseerd, begon het overstromingswater zich terug te trekken. Op Cedar Island bleef in de gebouwen een dikke, vettige smurrie achter en de wegen lagen vol puin, maar er werden geen ernstige gewonden gemeld. Meer dan een derde van de gebouwen op Ocracoke was beschadigd, maar voor zover bekend vielen er geen doden.

Zodra de oceaan voldoende gekalmeerd was en de eilandbewoners weer konden uitvaren, kwam het eerste nieuws naar buiten over verliezen uit de kuddes paarden en rundvee van Cedar¹⁴³. 'Toen zagen ze er veel,' zegt Styron. 'Ik bedoel: drijvend.' Dat Cedar Islanders hun hart niet op de tong dragen over zulke dingen, blijkt duidelijk uit de reactie van een anonieme bron als ik vraag wat de mensen erbij voelden dat veel dieren waren omgekomen. Na een ongemakkelijke pauze zegt hij: 'Dat kun je wel raden, toch?' En hij voegt eraan toe: 'Moeder Natuur heeft ze aan ons gegeven en dus kan Moeder Natuur ze ook weer komen halen.'

Als er al getuigen waren van wat er was gebeurd met de wilde kuddes van Cedar Island, dan hebben ze dat niet publiekelijk gezegd. Maar hoogstwaarschijnlijk heeft niemand iets gezien, want de vloedgolf kwam zonder waarschuwing aan in de duisternis, en de paarden en koeien liepen

¹⁴³ Pr1 *Island* is weggelaten in DT; waarschijnlijk onbedoeld. Geen *loss* in betekenis.

animals would not have been sound asleep in the predawn—feral creatures, like wild ones, are more vigilant through the night than human beings tucked tight in their homes. Still, they may have dropped their guard, sensing that they'd survived another hurricane.

Then suddenly, the sea moved onto the land. Nine feet of water covered the beaches. It drowned the marshes where the cattle fed on sea oats and seagrass, and flowed over the lower dunes. We know from Padilla's research what the scene must have sounded like: high-pitched, staccato mooing—cows' alarm calls—ringing out in the humid air, the bawling of calves competing with the howl of wind and surf. In waters rising at startling speed, mother cattle would have raced to find their young, as bovine friends struggled not to be separated.

Twenty-eight horses were swept away. No one knows exactly how many cows were carried off—four of them managed to remain on land, and locals would later estimate that between 15 and 20 were taken by the flood. The water likely lifted the animals off their hooves one by one, first the foals and calves, then the adults. They disappeared into the tempest.

vaak ver bij de huizen vandaan. De dieren zullen niet diep geslapen hebben die vroege ochtend – wilde dieren zijn 's nachts waakzamer dan mensen die veilig in hun huizen zitten. Toch waren ze misschien minder alert geworden, omdat ze voelden dat ze weer een orkaan hadden overleefd.

Dan komt¹⁴⁴ plotseling de zee het land op. Bijna drie meter hoog water bedekt de stranden. Het zet de moerassen onder, waar de koeien zich te goed doen aan zeehaver en zeegras, en het stroomt over de laagste duinen. Uit het onderzoek van Padilla weten we hoe het schouwspel moet hebben geklonken: hoog, staccato geloei – de alarmkreet van een koe – schalt door de vochtige lucht, het gekrijs van de kalveren wedijvert met het brullen van de wind en de branding. In het water dat met duizelingwekkende snelheid stijgt, zoeken moederkoeien in allerijl naar hun jongen, terwijl rundermaatjes¹⁴⁵ vechten om niet van elkaar gescheiden te worden.

Achtentwintig paarden zijn weggevaagd. Niemand weet precies hoeveel koeien er zijn meegesleurd – vier van hen lukt het aan land te blijven, en plaatselijke bewoners schatten later dat tussen vijftien en twintig dieren door de vloed zijn meegenomen. Waarschijnlijk tilde het water hun hoeven van de grond, het ene dier na het andere, eerst de veulens en kalfjes, daarna de volwassenen. Tot ze allemaal in de storm waren verdwenen.¹⁴⁶

¹⁴⁴ G5 Verandering van OVT naar historisch praesens in deze alinea vanwege hypotypose-effect.

¹⁴⁵ S10, G4 en P310 DT bijvzw + zn > samengesteld zn, aangepast aan het Nederlandse informele 'maatjes'.

¹⁴⁶ G7, G5 BT hz > DT bz als elliptische zin: verhoogt het vertellende karakter. OVT > VVT: natuurlijkheid.

The islands known collectively as the Core Banks, located southeast of Cedar Island, are nearly 40 miles long and rarely a mile wide. On maps they look like a skeletal finger pointing ruefully toward the North Atlantic. Like most barrier islands they're low—about eight feet above sea level on average, with the highest dunes cresting 25 feet—and the whole of them are protected as the Cape Lookout National Seashore. Hurricanes always roughhouse barrier islands, but on the morning of September 7, 2019, the day after Hurricane Dorian hit, it was clear that this storm had been a beast of a different order.

Ahead of the cyclone, North and South Core Banks was broken by a single passage, Ophelia Inlet. After the storm, there were 99 additional channels through the islands—the banks had been sliced into 101 pieces. It didn't seem right to call these cut-throughs inlets. They formed as outlets: The seiche that poured over Cedar Island then collided with the barrier islands, and when it did, it bored right through them. "We had never in the collective memory of the park seen a sound-side event like we saw after Hurricane Dorian," said Jeff West, superintendent of Cape Lookout National Seashore. "I did take quite a ribbing about the fact that I lost 20 percent of the park."

De eilanden die gezamenlijk bekendstaan als de Core Banks, gelegen ten zuidoosten van Cedar Island, zijn ongeveer 60 kilometer lang en in de meeste gevallen nog geen anderhalve kilometer breed. Op de kaart zien ze eruit als een skeletachtige vinger die treurig naar de Noord-Atlantische Oceaan wijst. Zoals de meeste wadeilanden¹⁴⁷ zijn ze laag – ongeveer 2,5 meter boven zeeniveau, met de hoogste duinen tot 7,5 meter – en samen vormen ze de Cape Lookout National Seashore¹⁴⁸, een beschermd natuurgebied. Orkanen houden altijd flink huis op wadeilanden, maar op de ochtend van 7 september 2019, de dag nadat orkaan Dorian toesloeg, werd duidelijk dat deze storm van een ander kaliber was.

Voor de orkaan over het gebied trok, waren North en South Core Banks van elkaar gescheiden door één passage, de Ophelia Inlet¹⁴⁹. Na de storm ontstonden er 99 extra kanalen, die de wadeilanden in 101 stukken sneden. Het waren niet gewoon inhammen, maar echte doorgangen. De seiche die over Cedar Island spoelde, botste tegen de wadeilanden en boorde zich er dwars doorheen. 'In de geschiedenis van het park hadden we aan de Sound-kant nog nooit zoiets gezien als na orkaan Dorian,' vertelt Jeff West, beheerder van Cape Lookout National Seashore. 'Ik kreeg nogal wat kritiek dat ik twintig procent van het park had laten verdwijnen.'

¹⁴⁷ Pr1 Bewust niet gekozen voor de correcte term 'waddeneilanden' om de associatie met de Nederlandse eigennaam te vermijden.

¹⁴⁸ Pr1, G2 Engelstalige institutionele eigennaam is geleend.

¹⁴⁹ Pr1, G2 Geografische eigennaam is geleend.

West was on the first maintenance boat to sail from Cedar Island for the Outer Banks. Docking at a Park Service site a few miles up North Core Banks, he began driving an ATV along the beach. Fifty feet later he reached the first cut-through and, wading into it up to his neck, found an animal carcass. He didn't take the time to determine whether it was horse or cow. "Sometimes large fish find them tasty," he told me.

Cape Lookout staff would eventually locate the bodies of nearly two dozen dead horses and cattle, along with deer and seabirds. Most were arrayed along the open-ocean side of South Core Banks, likely having passed through Ophelia Inlet before washing up on the beach. The most far-flung horse and cattle carcasses were found near Cape Lookout Lighthouse, about 30 miles from where the animals first washed into the sea.

Cape Lookout workers buried the bodies that the tides didn't take away.

Most of the media coverage of Dorian's aftermath focused on the damage on Ocracoke Island. The first report about Cedar Island's lost herds mentioned only that horses had drowned; the cows had to wait for follow-up articles. It was a blip in the news cycle, soon forgotten as

West zat op de eerste onderhoudsboot die van Cedar Island naar de Outer Banks voer. Hij meerde aan bij een Park Service-plek¹⁵⁰ enkele kilometers noordwaarts op de Outer Banks en reed in een terreinwagen¹⁵¹ het strand af. Na vijftig meter kwam hij bij de eerste doorgang. Toen hij tot aan zijn nek in het water stond, vond hij het eerste karkas. Hij nam niet de tijd om vast te stellen of het een paard of een koe was. 'Soms vinden grote vissen ze lekker,' vertelt hij me.

Uiteindelijk vindt het personeel van Cape Lookout bijna vijfentwintig dode paarden en koeien, en ook herten en zeevogels. De meeste lagen langs de openzezijde van de South Core Banks, waarschijnlijk door Ophelia Inlet binnengedreven, voordat ze op het strand aanspoelden. De karkassen die het verst weg lagen werden gevonden bij de vuurtoren van Cape Lookout, bijna vijftig kilometer verwijderd van de plek waar de dieren in zee terechtkwamen.

Werkers van Cape Lookout begroeven de lichamen die niet door het tij waren meegevoerd.

De meeste media-aandacht¹⁵² ging naar de schade die was aangericht op het eiland Ocracoke. In het eerste bericht over de verloren kuddes van Cedar Island werd alleen gesproken over de verdronken paarden; de koeien kwamen pas in latere artikelen aan de beurt. In de nieuwsstroom dook een futiel berichtje op dat al gauw werd vergeten toen de Democraten in het

¹⁵⁰ Pr1, G2 Loan en calque

¹⁵¹ S1 en S3 BT afkorting ATV voor *all terrain vehicle* > terreinwagen. Strikt genomen is het de strategie overkoepelend > hyponiem.

¹⁵² Pr3 Onbewust weggelaten *Dorian's aftermath*. Het heeft geen effect op de betekenis. Een licht verlies van tekstcohesie.

Democrats in Congress sought to impeach Donald Trump.

Congres een afzettingsprocedure tegen Donald Trump overhandigden.

A pressing question: Can cows swim? Yes, they can. Think of the Wild West, where cowboys guided their herds across deep rivers to fresh pasture or to market. The Cedar Island cattle had been seen swimming, too. One regular visitor described “little bitty calves” lining up to make a crossing to Hog Island, just southeast of Cedar Island in the Core Sound. “I’m like, ‘Don’t go. You’re not gonna make it. It’s a quarter-mile swim,’ ” he said. The calves made the trip with ease.

De vraag is of koeien kunnen zwemmen.¹⁵³ Dat kunnen ze. Wie kent niet de beelden van cowboys in het Wilde Westen die met hun kudde een diepe rivier oversteken, om ze naar groene weides of naar de markt te brengen? Op Cedar Island waren ook zwemmende koeien gespot. Een vaste bezoeker beschrijft ‘schattige kalfjes’¹⁵⁴ die in de rij staan om de oversteek te maken naar Hog Island, net ten zuidoosten van Cedar Island in de Core Sound. ‘Ik had zoiets van: Niet doen! Het is wel een halve kilometer, dat kunnen jullie niet’¹⁵⁵,’ zegt hij. Maar voor de kalveren bleek het een makkie.

But it’s one thing to cross a narrow channel in calm seas, and quite another to swim through a hurricane. Only the sunniest optimist could have hoped for survivors from Cedar Island’s herds. “I’m thinking the way the wind was blowing, it was extremely hard to keep your head above water, swimming when you have waves crashing over,” said Pam Flynn, a retired kindergarten teacher and a Down Easter since 1972, who went looking for surviving animals. “I feel like their last few moments were torture and pain and fear. It was heartbreaking.”

Een smal kanaal oversteken bij kalme zee is één ding, zwemmen tijdens een orkaan is totaal iets anders. Je moest wel erg optimistisch zijn¹⁵⁶ om te geloven dat er dieren van Cedar Island waren die het hadden overleefd. ‘Door hoe de wind waaide was het volgens mij extreem zwaar om je hoofd boven water te houden. Je moest zwemmen terwijl de golven over je heen sloegen,’ zegt Pam Flynn, een gepensioneerd kleuterleidster¹⁵⁷ die sinds 1972 in Down East woont¹⁵⁸ en heeft gezocht naar overlevende dieren. ‘Het moet een marteling zijn geweest, die laatste momenten vol angst en pijn. Hartverscheurend.’

¹⁵³ G7 BT twee hz verbonden door dubbele punt > hz en bz.

¹⁵⁴ S8 BT Amerikaanse informele uitdrukking, die letterlijk ‘piepklein’ betekent, wordt vrij vertaald.

¹⁵⁵ S8 Vrije vertaling van het informele *gonna* op social media. Er treedt *loss* op in het Standaardnederlands.

¹⁵⁶ G7 Hz met zn-groep *the sunniest optimist* > Hz+bz: Je moest wel erg optimistisch zijn om...

¹⁵⁷ Pr1 de loan+calque *kindergarten teacher* uit het Duits wordt niet overgenomen maar omgezet in een bestaand Nederlands begrip: kleuterleidster.

¹⁵⁸ G6, G7 Verandering van onderwerp *a Down Easter since 1972* > bijv. Bz *die sinds ... woont*.

A month passed. Wind and waves quickly filled in the channels created by the storm, but what was formerly the southern end of North Core Banks lingered on as a separate island: Middle Core Banks, which would stand alone for two years. One day in early October, members of a Cape Lookout resource-management team hopped on their all-terrain vehicles for a routine sweep up Middle Core Banks—almost daily, they’d search for sea turtle and bird nests in need of protection from the fond American pastime of driving on beaches. This time they spotted something else: the tracks of some large animal or other. They were too big to belong to a deer, and, with two toes instead of a hoof, could not have been made by a horse. They had to be the prints of a cow. A Cedar Island cow.

“Initially,” West said of being informed about the prints, “I did not believe it.”

Then the resource team sent him photos of the tracks, and West knew he had to see this survivor cow with his own eyes.

[streamer] “It just renewed my faith that there are good things in life, something at the end of the rainbow,” Flynn said. “You know, a little sign that we’ll be OK, we’ll get through this and go on.”

West grew up on a ranch near Temple, Texas, and had experience tracking cattle. It seemed like he might need it. In the days after the prints were discovered, the cow

Een maand ging voorbij. Als snel slibden de geulen weer dicht door de wind en de golven, maar wat vroeger de zuidelijke punt van de North Core Banks was, bleef twee jaar lang een apart eiland: Middle Core Banks. Op een dag begin oktober stapten leden van het team natuurbeheer van Cape Lookout in hun terreinwagen voor een routineklus op de Middle Core Banks – bijna dagelijks speurden ze het strand af naar nesten van zeeschildpadden en vogels die gered moesten worden van een populair Amerikaans tijdverdrijf: strandrijden. Dit keer zagen ze iets heel anders: de sporen van een of ander groot dier. Ze waren te groot om van een hert te zijn, en ze hadden twee tenen in plaats van een hoof, dus ze konden niet van een paard zijn. Het kon niet anders of het waren de pootafdrukken van een koe. Een koe van Cedar Island.

‘Ik kon het eerst niet geloven,’ zegt West. Maar als het hulpteam hem foto's van de pootafdrukken stuurt, wil West niets liever dan deze overlevende koe met eigen ogen zien.

[streamer] ‘Ik begon weer te geloven dat er ook goede dingen in het leven zijn, een sprankeltje hoop,’ zegt Flynn. ‘Een teken dat het goedkomt, zo van: het is oké, we komen hier doorheen en gaan verder.’

West bracht zijn jeugd door op een ranch vlak bij Temple, Texas, waar hij leerde om koeiensporen te volgen. Die ervaring zou hem nu van pas komen. In de dagen nadat

that left them proved elusive; to West's knowledge, no one from the National Park Service had yet seen it. Cedar Island cattle are often active at night, moving swiftly like pale apparitions, and although Middle and North Core Banks are so narrow in spots that you can walk from the sound side to the open Atlantic in three minutes, much of the land is a labyrinth of ponds, marshes, and fly-infested thickets. Additionally, resource crews had spotted hoofprints on small adjacent islands—despite the recent seagoing drama, it appeared that the cow was now making short water crossings too. “No fear of swimming, none at all,” West said, with admiration in his voice.

In the end, he found the animal by accident. West had taken a boat out to Long Point on North Core Banks, home to a cluster of rustic wooden cabins that, in more ordinary times, the Park Service rented to visitors. Dorian's storm surge had razed two heavily fortified structures that provided electricity and treated water to the wind-battered huts. And there it stood, chewing grass—a dune-colored cow among the dunes, with a coat like gold sand blown onto white sand. It was well muscled, a little heavy, basically an ordinary cow.

“ ‘I'll be damned. There is a cow here,’ ” West recalled saying aloud. “Nothing like your own eyes seeing it.” At the sight of

de hoefafdrukken waren ontdekt, bleek de koe hen steeds te vlug af te zijn, want nog niemand van de National Park Service¹⁵⁹ had haar gezien. Vaak zijn de koeien van Cedar Island 's nachts actief en verplaatsen ze zich zo snel als schimmen¹⁶⁰. En hoewel Middle en North Core Banks op sommige plekken zo smal zijn dat je in drie minuten van de Sound-kant naar de Atlantische kant loopt, bestaan ze vooral uit een labirint van meertjes, moerassen en struikgewas waar het stikt van de vliegen¹⁶¹. Bovendien hadden de reddingswerkers ook op de kleine, aangrenzende eilandjes hoefafdrukken gezien; ondanks haar recente zeeavontuur bleek de koe nog steeds korte oversteken te maken. ‘Totaal niet bang om te zwemmen,’ zegt West met bewondering in zijn stem.

Uiteindelijk vond hij het dier per toeval. West was uitgevaren naar Long Point op North Core Banks, waar enkele rustieke houten hutten stonden die het parkbeheer toen alles nog normaal was verhuurde aan toeristen. De stormvloed had twee stevige bouwwerken verwoest die de door Dorian geteisterde hutten van elektriciteit en gezuiverd water voorzagen. En daar staat hij op z'n dooie gemak te grazen, een duinkleurige koe in de duinen. Zijn vacht lijkt op goudkleurig zand dat over wit zand heen is geblazen. Hij is stevig gespierd en een beetje aan de zware kant: een doodgewone koe.

‘Krijg nou wat, als dat geen koe is!’ West herinnert zich dat hij het hardop zei. ‘Ik kan

¹⁵⁹ Pr1, G2 loan, omdat het een eigennaam is.

¹⁶⁰ S3 *pale apparitions* > *schimmen*: overkoepelend > hyponiem

¹⁶¹ G6, S8 *fly-infested* > *waar het stikt van de vliegen*: bn > bijzin met Nederlands idioom.

West, the cow's eyes got big. Then it ran away.

West knew that he would need to relocate the cow, both for its own sake and to preserve the wild habitat of the park. For the moment, though, the Cape Lookout staff were too busy assessing and repairing Dorian's damage to deal with a wayward bovine. Meanwhile, rumors of the survivor began to trickle out as visitors returned to the Core Banks and saw tracks. Pam Flynn and her friend Mike Carroll were among them. "We kept going back and back," said Flynn, until they lucked into a sighting. "We were so excited to see those cows."

Not one cow, then, but *cows*: three in all. There was the classic bleached-blond that West had seen; another one with large, light-brown spots, like a map of the ancient continents; and a pale young adult, possibly the spotted cow's calf. Somehow they had survived, found each other, and formed a compact herd. "It just renewed my faith that there are good things in life, something at the end of the rainbow," Flynn said. "You know, a little sign that we'll be OK, we'll get through this and go on."

mijn eigen ogen niet geloven.' De koe schrok toen ze West zag en ging ervandoor.

West wist dat hij de koe moest weghalen. Dat was niet alleen het beste voor het beest zelf, maar ook voor de wilde fauna en flora in het natuurgebied. Het personeel van Cape Lookout had het echter te druk met het opnemen en herstellen van de schade die Dorian had aangericht en kon zich niet om een eigenzinnig rund bekommeren. Het nieuwtje over de overlever verspreidde zich als een lopend vuurtje zodra bezoekers weer naar de Core Banks gingen en de sporen zagen. Onder hen bevonden zich Pam Flynn en haar vriend Mike Carroll. 'We bleven steeds weer teruggaan,' zegt Flynn. Ten slotte hadden ze geluk. 'We waren ongelooflijk blij toen we de koeien zagen.'

Inderdaad: niet koe maar koeien, want het waren er drie. De klassieke bleekblonde, die West had gezien, een andere met grote, lichtbruine vlekken als een oude wereldkaart, en een bleek, jongvolwassen exemplaar, waarschijnlijk het kalf van de eerste koe. Op de een of andere manier hadden ze het overleefd en elkaar gevonden, en samen vormden ze een minikudde. 'Ik begon weer te geloven dat er ook goede dingen in het leven zijn, een sprankeltje hoop¹⁶²,' zegt Flynn. 'Een teken dat het goedkomt, zo van: het is oké, we komen hier doorheen en gaan verder.'

¹⁶² S9 *something at the end of the rainbow* > een sprankeltje hoop: Trope X > trope O. Het verkleinwoord 'sprankeltje' in het Nederlandse idioom is compensatie voor *loss* van verkleinvorm *little sign* > *teken* in de volgende zin.

On November 12, the *Charlotte Observer* broke the story of the survivor cows, and a media circus ensued on Cedar Island. One unfortunate local figure, wrongly described in the press as the cattle's owner or caretaker (they have neither), had reporters knocking on his doors and chasing him up his driveway. On television especially, the tale of survival was presented as a quirky good-news story. The *Virginian-Pilot* would go on to call the cows "the cattle that enraptured a nation."

The hook of the story was its element of surprise: We see cows as stupid, physically awkward, mildly comical brutes, not heroic fighters. The media made heavy use of puns, of course, giving the life-and-death story a chuckling, children's-book quality. Hurricane Dorian had come ashore "like a cattle rustler in the night" and "corralled" the animals. The cows' survival was an "udder miracle." An awestruck Raleigh *News and Observer* tweeted, "Four miles on the moooooove? Who knew cows could swim that well?"

To estimate how far the cows had paddled during their ordeal, journalists seemed to have measured the shortest distance between Cedar Island and the Core Banks

Op 12 november bracht de *Charlotte Observer* het verhaal van de overlevende koeien, en toen brak er een mediacircus los op Cedar Island. Een onfortuinlijke plaatselijke figuur, die in de pers onjuist aangeduid werd als de eigenaar of verzorger (de koeien hebben geen van beiden), kreeg te maken met opdringerige verslaggevers aan de deur die hem achterna zaten op zijn eigen terrein. Vooral op televisie werd de geschiedenis van de overlevers gepresenteerd als een bizar goednieuwsverhaal. *The Virginian-Pilot* bestempelde hen als 'de koeien die een natie in vervoering brachten'.

Het was het verrassingselement dat het verhaal zo aantrekkelijk maakte: in onze ogen zijn koeien domme, stuntelige, licht komische bruten, geen heldhaftige vechters. De media strooiden natuurlijk met woordspelingen, die het vitalistische verhaal een kinderachtig tintje gaven. Orkaan Dorian kwam 'als een veedief in de nacht' aan land en had ze 'getemd'¹⁶³. Ze noemden het overleven van de koeien 'een loeisterk verhaal'¹⁶⁴. *The News&Observer*¹⁶⁵ uit Raleigh tweette: 'Zeven kilometer "loeien" met de riemen die je hebt? Wie had gedacht dat koeien zo goed konden zwemmen?'¹⁶⁶

Om in te schatten hoe ver de koeien tijdens hun beproeving hadden gezwommen, gingen de journalisten uit van de kortste afstand tussen Cedar Island en de Core

¹⁶³ Woordspeling. Zie toelichting bij §5.3.1.

¹⁶⁴ Ibidem.

¹⁶⁵ G2 BT News and Observer > The News&Observer: calque van een eigennaam maar met hypercorrectie: de schrijfwijze van het logo van de krant. Een onbewuste en onnodige verandering nadat ik de krant had gegoogeld.

¹⁶⁶ Woordspeling. Zie toelichting bij §5.3.1.

using digital tools like Google Maps. Most put the swim at four miles; NBC preferred the precision of 3.39 miles. But when Alfredo Aretxabaleta, an oceanographer working with the USGS, saw one of these straight-line measures, he spied a problem. “During a storm, I just don’t think that’s the path they would take,” Aretxabaleta said. He suspected their journey was longer—much longer.

Aretxabaleta studies the trajectories of objects adrift, using computer models of wind, tides, and currents. He sometimes throws trackable equipment into the sea to float where it will; the science has been jokingly called driftology, but it has repercussions for our understanding of how climate change could affect coastal erosion, where oil spills and other contaminants might flow, and where to carry out maritime search and rescue work. “In a way,” Aretxabaleta said, “the case of the cows is a kind of search and rescue.”

Coincidentally, Aretxabaleta grew up in Spain’s Basque Country, on a farm where the cattle took dips in an irrigation pond. (His assessment: “They are *not* good swimmers.”) After Hurricane Dorian, Aretxabaleta in his spare time began to model the probable trajectory of the Cedar Island survivor cows once they were swept out to sea. What emerged was far different

Banks en voor hun metingen gebruikten ze digitale hulpmiddelen zoals Google Maps. De meesten schatten de zwemafstand op zes kilometer¹⁶⁷; NBC gaf de voorkeur aan het precieze getal 5,46 kilometer. Maar toen Alfredo Aretxabaleta, een oceanograaf die bij de USGS werkt, een van deze rechtlijnige metingen zag, leek die hem onjuist. ‘Tijdens een storm denk ik niet dat dit de route is die ze zouden nemen,’ zegt Aretxabaleta. Hij vermoedt dat hun reis langer was – veel langer.

Aretxabaleta bestudeert de weg die objecten op drift afleggen, met behulp van computermodellen van wind, getijden en stromingen. Hij gooit soms traceerbare apparatuur in zee om te zien waar die heen drijft; zijn wetenschap wordt geksterend ‘driftologie’ genoemd, maar het helpt ons te begrijpen hoe klimaatverandering kusterosie kan beïnvloeden, waar olielozingen en andere soorten verontreiniging kunnen stromen, en waar we maritiem zoek- en reddingswerk moeten uitvoeren. ‘In zekere zin,’ zegt Aretxabaleta, ‘kan dit voorval met de koeien ons ook van nut zijn bij zoek- en reddingsacties.’

Toevallig groeide Aretxabaleta op in Spaans Baskenland, op een boerderij waar de koeien af en toe een duik namen in een irrigatievijver. (Zijn conclusie: ‘Het zijn geen goede zwemmers.’) Na orkaan Dorian begon Aretxabaleta in zijn vrije tijd de route te reconstrueren die de overlevende koeien van Cedar Island waarschijnlijk hadden afgelegd. Wat daaruit tevoorschijn kwam,

¹⁶⁷ Pr1 miles > kilometer: functioneel equivalent

from the image of cows taking the shortest route across the Core Sound.

In the context of Aretxabaleta's model, the sea, in the gray pall of first light as the cows are carried away, is a chaos of riptides, breakers, and blowing spray. With the cows' eyes only inches above water, land is quickly lost from sight among swells as high as ten feet; from the perspective of a single cow, it's nearly impossible to keep eyes on the rest of the bobbing herd. Each is fighting not so much to swim as to remain afloat. The currents and tides, made stronger by the force of the storm, are in charge.

The animals are first pushed rapidly southeast along the coast of Cedar Island, then into the center of the Core Sound, where they're gradually drawn close to the powerful outflow at Ophelia Inlet. But as the tide changes from ebb to flood, Ophelia no longer sucks the animals toward it, but pushes them away. With the ocean now flowing into the sound, the herd are swept back to the north. At last the tide switches again, and Core Sound has many dozen new channels through which to send water back to the Atlantic. Like in a tub with many holes, though, it's the large ones that have the most pull. Any animals still alive are drawn again toward Ophelia Inlet.

strookte totaal niet met de theorie dat de koeien via de kortste route de Core Sound waren overgestoken.

Volgens Aretxabaleta's model is de zee, als in de grijze nevel van het eerste licht de koeien worden meegesleurd, een chaos van kolkend, schuimend en opspattend water. Met hun ogen slechts een paar centimeter boven water, verliezen de koeien al snel het land uit het oog tussen golven van wel drie meter hoog; voor een koe is het bijna onmogelijk om de rest van de deinende kudde in de gaten te houden. Elke koe vecht niet zozeer om te zwemmen, maar om te blijven drijven. De stromingen en getijden zijn de baas, versterkt door de kracht van de storm.

De dieren worden eerst met hoge snelheid naar het zuidoosten gestuwd langs de kust van Cedar Island en vervolgens naar het midden van de Core Sound, waar ze geleidelijk dichter naar de krachtige uitstroom bij Ophelia Inlet worden gezogen. Maar als het tij verandert van eb naar vloed, trekt Ophelia de dieren niet langer naar zich toe, maar duwt ze van zich af. Nu de oceaan weer de Sound in stroomt, wordt de kudde terug naar het noorden gedreven. Eindelijk keert het tij weer en heeft Core Sound vele tientallen nieuwe kanalen gevormd waardoor het water terug naar de Atlantische Oceaan wordt gestuwd. Net als in een badkuip met gaten, zijn het de grootste gaten die de sterkste zuigkracht hebben. Alle nog levende dieren worden weer naar Ophelia Inlet getrokken.

The prospect of passing through any channel would be a fearful one. Surfers sometimes dig cut-throughs between the sea and fresh water that has pooled behind dunes; the flow generated in such canals can resemble a river rapid, with waves large enough to surf. The Core Sound is not much calmer. After the cattle are washed off Cedar Island, the wind doesn't drop below gale-force for seven hours, and white-capped waves linger much longer. Though the Core Sound has shallow areas such as sandbars, Aretxabaleta accounted for them in his simulations and says it's unlikely that any cow found footing for long, if at all, during its journey.

His model explains how the cows and horses that were found dead on South Core Banks ended up where they did, flushed through Ophelia Inlet and then strewn to the south by the open Atlantic. By his estimation, none of the survivor cows swam four miles on a straight-line path. In fact, Aretxabaleta said, the probable routes taken by the cows, whether living or dead, range from 28.5 to nearly 40 miles. At the low end, that's considerably greater than the distance across the English Channel. It's more than ten times what swimmers complete in an Ironman triathlon. By Aretxabaleta's measure, the absolute shortest period a cow would have been in

Het vooruitzicht om door een kanaal te moeten zwemmen, kan angstaanjagend zijn. Surfers graven soms doorgangen tussen de zee en het zoetwater dat zich achter de duinen heeft verzameld; de stroming die in zulke kanalen ontstaat, bootst een rivierversnelling na, met golven die hoog genoeg zijn om op te surfen. De Core Sound is niet veel rustiger dan dat. Nadat het vee van Cedar Island wordt weggespoeld, zakt de wind zeven uur lang niet onder stormkracht en blijven de schuimkoppige golven veel langer hangen. De Core Sound heeft ondiepe plekken zoals zandbanken, en Aretxabaleta hield daar rekening mee in zijn simulaties. Toch is het volgens hem onwaarschijnlijk dat de koeien gedurende hun reis ook maar een ogenblik houvast hebben gevonden op de bodem.

Zijn model verklaart hoe de koeien en paarden die dood werden gevonden op South Core Banks daar terecht kwamen, vervolgens de Ophelia Inlet werden ingezogen, om daarna aan de zuidkant in de open Atlantische Oceaan te verdwijnen. Volgens zijn schatting zwom geen van de overlevende koeien vier mijl in een rechte lijn. Aretxabaleta denkt dat de afstanden die de koeien levend of dood aflegden variëren van 45 tot bijna 65 kilometer. Zelfs de kortste afstand is aanzienlijk groter dan de afstand over het Engelse Kanaal. Dat is meer dan tien keer wat zwemmers afleggen in een Ironman-triatlon¹⁶⁸. Volgens de berekening van Aretxabaleta is de absoluut kortste periode die een koe in het water zou hebben gelegen 7,5 uur; de langste is 25 uur.

¹⁶⁸ Pr1 Naam blijft behouden zonder verdere toelichting, ervan uitgaande dat het publiek deze kent. Zo niet, geeft het woord *triatlon* voldoende uitleg. Exotiserend.

the water is 7.5 hours; the longest is 25 hours.

“If it had been humans, it would have been incredible—I mean, like Robinson Crusoe,” he said. “The fact that those three cows survived is something close to a miracle.”

Suppose we didn’t settle for miracles, much less the “udderly miraculous.” Suppose we refused to consign the three cows’ survival to fate and chance. There are other factors we might consider, each of which drifts toward reckonings with how humans interact with bovines.

The first possibility is that the Cedar Island cows were able to endure their ordeal because they were a breed apart, not metaphorically but literally. Blood type and DNA tests suggest the feral horses that live on Cedar Island are likely descendants of Spanish colonial horses, which first came ashore in the United States with Juan Ponce de León in 1521. The cows may have Spanish colonial blood too; no one knows, though, because their genetic makeup has yet to be studied. What’s certain is that cattle have been abandoned or shipwrecked along North Carolina’s coastline since at least 1584. The Cedar Island cattle could have more than four centuries of heritage.

‘Waren het mensen geweest, dan was het ongelooflijk. Ik bedoel, zoals Robinson Crusoe,’ zegt hij. ‘Het feit dat die drie koeien het hebben overleefd, is bijna een wonder.’

Stel dat we geen genoegen nemen met wonderen, laat staan een ‘loei van een wonder’¹⁶⁹ als dit! Stel dat we weigeren te geloven dat de koeien het puur toevallig hebben overleefd, dan kunnen we nog andere factoren in overweging nemen, die allemaal te maken hebben met hoe mensen rundvee behandelen.

De eerste mogelijkheid is dat de koeien van Cedar Island hun beproeving konden doorstaan doordat ze een ras apart waren, niet figuurlijk maar letterlijk. Bloedgroepen DNA-tests laten zien dat de wilde paarden die op Cedar Island leven waarschijnlijk afstammen van Spaanse koloniale paarden, die in 1521 met Juan Ponce de León in de Verenigde Staten aan land kwamen. Ook de koeien kunnen Spaans koloniaal bloed hebben; maar dat weet niemand, omdat hun genetische samenstelling nog moet worden bestudeerd. Zeker is dat er sinds 1584 runderen zijn achtergelaten of schipbreuk hebben geleden langs de kust van North Carolina. De Cedar Island-runderen zouden een afstamming van meer dan vier eeuwen kunnen hebben.

¹⁶⁹ S9 *udder miracle* (met klankwoordspeling op *utter*) > *loei van een wonder* (woordspeling met homoniem) BT *trope x* > DT *trope Y*.

Spanish colonial cattle are different from the commercial breeds that predominate today. “They’re long-lived, they’re good mothers, they’ll eat things other cattle won’t,” said Jeannette Beranger, senior program manager at the Livestock Conservancy in Pittsboro, North Carolina. “And they’re smart. The locals will tell you, ‘Be careful. They’ll eat your lunch!’ ”

They are also notoriously tough. In the days before the Civil War, Spanish-descended Pineywoods cattle, for example, were known for heat tolerance, disease resistance, and a capacity to live in landscapes too harsh for commercial breeds. The rugged nature of the Pineywoods cows resulted in a markedly different relationship between them and their owners than we see in today’s industrial agriculture. Some ranchers had so much respect for their cattle that they would not tolerate the use of dogs to harass the animals during roundup. Others felt it unfair and demeaning to confine the cows with fences. It was only in the 1950s, with commercial feed and motorized equipment used to clear and mow pastures, that the Pineywoods herds began to fade, though a small number of farmers in the Deep South breed them to this day.

Phillip Sponenberg, a veterinary scientist who has spent 50 years searching for the

Spaans koloniaal rundvee is anders dan de commerciële rassen die vandaag de dag de overhand hebben. ‘Ze leven lang, het zijn goede moeders en ze eten dingen die andere runderen niet eten,’ zegt Jeannette Beranger, senior programmamanager bij de Livestock Conservancy in Pittsboro, North Carolina. ‘En ze zijn slim. De lokale bewoners zeggen altijd: “Pas op dat ze je lunch niet opeten!”’

Ze zijn ook berucht om hun taaiheid. In de tijd vóór de Burgeroorlog stond het pineywoods-rundvee¹⁷⁰ van Spaanse afkomst er bijvoorbeeld om bekend dat het hitte kon verdragen, bestand was tegen ziekten en kon leven in een omgeving die te onherbergzaam was voor commerciële rassen. Het ruige karakter van de pineywoods-koeien leidde tot een heel andere relatie tussen hen en hun eigenaars dan we tegenwoordig zien in de industriële landbouw. Sommige veeboeren hadden zo veel respect voor hun vee dat ze niet toestonden dat er honden werden gebruikt die de dieren opjagen tijdens het bijeendrijven. Anderen vonden het verkeerd en onwaardig om de koeien binnen een omheining op te sluiten. Pas in de jaren 1950, met commercieel voer en gemotoriseerd materieel dat gebruikt werd om de weiden vrij te maken en te maaien, begonnen de pineywoods-kuddes te verdwijnen, hoewel een klein aantal boeren in het diepe zuiden ze nog steeds fokt.

Phillip Sponenberg, een veterinaire wetenschapper die al vijftig jaar zoekt naar de zuiverste afstammelingen van Spaans

¹⁷⁰ G2 loan van de eigennaam. In het Nederlands wordt het een soortnaam en wordt het dus met kleine letter geschreven.

purest-blood remnants of Spanish livestock in the United States, sees signs that the Cedar Island cows share at least a trace of that ancestry. "Some of them are basically white, but they have dark ears, eyes, noses, and feet. That's a fairly unique color pattern and, in North America, often of Spanish origin," he said. Some of the Cedar Island cattle also have horns that twist like a Spanish colonial cow's.

Several experts I spoke to suggested that the fact that any cows at all survived the Dorian surge is clear evidence that they aren't ordinary cattle. Most agreed that no modern breed would have made it through such a disaster. In this there is recognition of how we've degraded cattle as animals, turning them weak and needy. It also feels too convenient. It allows us to duck a more uncomfortable possibility, which is that these animals that most of us readily eat may have made it through the storm by drawing on the same internal resources that humans do in extreme circumstances. Not just a hard-wired survival instinct, that is, but a fierce desire to live—one strong enough to sustain hour upon hour of mortal struggle.

[streamer] Pain and stress, and especially their severity, may be more challenging to recognize in cows, since as prey animals they evolved to avoid outward signs of weakness, which can attract predators. Cows are stoics; they tough it out.

vee in de Verenigde Staten, bespeurt aanwijzingen dat de koeien van Cedar Island althans een spoortje van die afkomst dragen. 'Sommige zijn hoofdzakelijk wit maar hebben wel donkere oren, ogen, neuzen en hoeven. Dat is een vrij uniek kleurenpatroon en in Noord-Amerika vaak een Spaanse oorsprong heeft,' zegt hij. Sommige Cedar Island-runderen hebben ook gedraaide hoorns als die van een Spaanse koloniale koe.

Verschillende deskundigen die ik sprak, zeggen dat het feit dat er überhaupt koeien zijn die de vloedgolf van Dorian hebben overleefd, een duidelijk bewijs is dat het hier niet om gewoon rundvee gaat. De meesten waren het erover eens dat geen enkel modern ras zo een ramp zou hebben doorstaan. Hieruit blijkt hoe we koeien hebben gedegradeerd en er zwakke en hulpbehoevende dieren van hebben gemaakt. We voelen ons er comfortabel bij en kunnen de onprettige gedachte mijden dat deze dieren, die we zo graag eten, de orkaan konden overleven doordat ze dezelfde mentale energiebronnen hebben als wij in extreme omstandigheden. Niet alleen een aangeboren overlevingsinstinct dus, maar een sterke wil om te leven – sterk genoeg om een urenlange strijd op leven en dood vol te houden.

[Streamer] Hevige pijn en stress zijn bij koeien wellicht moeilijker te herkennen. Als prooidier hebben ze zich evolutionair zo aangepast, dat ze geen enkel teken van zwakte tonen dat roofdieren kan aantrekken. Koeien zijn stoïcijnen; ze verbijten zich.

I should pause here to say that I eat beef. I put cows' milk on my cereal. I have leather shoes and belts in my wardrobe. Still, like many other people, I recognize that rearing and slaughtering cattle raises issues that are ethically complicated, contradictory, and sometimes deeply weird. None of this, however, is what led me into the terrain of cow psychology. Instead, I simply wanted to know why one cow might survive swimming through a hurricane while another might not.

Remarkably for an animal domesticated thousands of years before the dawn of civilization, the scientific study of cows distinct from their roles as livestock is mostly a recent pursuit. When Mónica Padilla de la Torre reviewed existing research on cow communication more than a decade ago, she was surprised to discover that almost nothing had been done on the subject—which is why she started from scratch, watching cattle through field binoculars like a Dian Fossey of the rangelands. “I think we have a moral responsibility to know these animals that we have lived with for so long,” she said.

For a 2017 paper, Lori Marino, a biopsychologist, reviewed every study she could find on cow psychology. Again, the trove was not impressive. “There’s a lot to learn about these animals,” said Marino. “There is resistance to coming to terms

Ik onderbreek hier mijn verhaal om te zeggen dat ik rundvlees eet. Mijn cornflakes eet ik met koemelk en in mijn kleerkast heb ik lederen schoenen en riemen. Toch stel ik net als veel andere mensen vragen bij het fokken en slachten van koeien. Het zijn ethische dilemma’s die ingewikkeld en soms ronduit bizar zijn. Maar ik had nooit gedacht dat ik nog eens bij de psychologie van de koe zou uitkomen. Ik wilde gewoon weten waarom de ene koe zwemmend een orkaan kon overleven en de andere niet.

Opmerkelijk genoeg voor een dier dat duizenden jaren voor het begin van de beschaving werd gedomesticeerd, stamt de wetenschappelijke bestudering van koeien, los van hun rol als vee, vooral van recente datum. Toen Mónica Padilla de la Torre meer dan tien jaar geleden het bestaande onderzoek naar communicatie tussen koeien bestudeerde, ontdekte ze tot haar verbazing dat er nog bijna niets over dit onderwerp was onderzocht. Daarom begon ze vanaf nul en ging ze de koeien door een verrekijker observeren, als een Dian Fossey¹⁷¹ van de weilanden. “Ik denk dat we de morele verantwoordelijkheid hebben om deze dieren, waar we al zo lang mee leven, te leren kennen,” zegt ze.

Voor een artikel in 2017 las Lori Marino, een biopsycholoog, elke studie die ze kon vinden over koeienpsychologie. Opnieuw viel de vondst tegen. ‘Er valt nog veel te leren over deze dieren,’ zegt Marino. ‘Er bestaat weerstand om hun cognitieve,

¹⁷¹ S9, Pr1 BT trope X > DT trope X: De vergelijking met de Amerikaanse Dian Fossey blijft behouden omdat zij ook in Nederland een begrip is.

with who they actually are, their cognitive and social and emotional complexities.”

The problem, of course, is that those complexities could upend our relationship with the species. Marino describes the prevailing way we think about cows as an ideology, one that frames them as dull creatures that are fine with their lot in life, even if that life includes crowding, untreated lameness, being burned with a red-hot iron, and having their calves taken away—practices common in modern industrial farming.

In Marino’s review of the available research, however, she found that cows are “very sensitive to touch,” and that they respond to injury or the threat of it in ways similar to dogs, cats, and humans: by avoiding causes of pain, by limping, groaning, and grinding their teeth, and by evidencing higher levels of stress hormones in their blood. On the other hand, pain and stress, and especially their severity, may be more challenging to recognize in cows, since they evolved to avoid showing signs of weakness, which can attract predators. Cows are stoics; they tough it out.

Though data on cow psychology is limited, I still found it surprising. It was somehow troubling to learn that cows readily recognize one another and are able to distinguish cattle of any breed from other sorts of animals. Cattle are able to navigate

sociale en emotionele complexiteit werkelijk onder ogen te zien.’

Het probleem is natuurlijk dat die complexiteit onze relatie met de soort kan verstoren. Onze houding ten opzichte van koeien komt volgens Marino voort uit de heersende ideologie die hen afschildert als saaie wezens die hun leventje wel goed vinden zo, ook al bestaat dat leventje uit overbevolkte stallen, onbehandelde kreupelheid, brandwonden door een gloeiend heet ijzer en kalveren die bij ze worden weggehaald – praktijken die gebruikelijk zijn in de moderne bio-industrie.

In Marino’s analyse van het beschikbare onderzoek stelde zij echter vast dat koeien ‘een zeer gevoelige tastzin hebben’ en dat ze op dezelfde manier reageren op letsel of mogelijke pijn als honden, katten en mensen: ze vermijden deze door te hinken, kreunen en tandenknarsen, en vertonen als ze pijn hebben een hoger gehalte aan stresshormonen in hun bloed. Maar hevige pijn en stress zijn bij koeien wellicht moeilijker te herkennen, doordat ze zich als prooidieren evolutionair zo hebben aangepast dat ze geen enkel teken van zwakte tonen dat namelijk roofdieren zou kunnen aantrekken. Koeien zijn stoïcijnen; ze verbijten zich.

Hoewel er weinig bekend is over koeienpsychologie, vond ik wat ik las¹⁷² toch verrassend. Het deed me wat om te horen dat koeien elkaar gemakkelijk herkennen en dat ze in staat zijn koeien van

¹⁷² G4 BT *data* > DT *wat ik las*: zn > bijv. bijzin met tenorverschuiving.

and memorize physical mazes with flying colors, outperforming hens, rats, and even cats, and leading researchers to conclude in the study that “the problems were too simple.” When cows were tested in more complex mazes, one in five succeeded at the toughest challenges, and could recall how to navigate the maze when retested six weeks later.

Here we enter territory more meaningful to the question of how those three cows might have survived swimming through a hurricane, since mastering mazes involves not just intelligence but also motivation. It’s true that only one in five cows solved the difficult mazes, but that may be because they dislike being alone and are fearful of places with many potential hiding places for predators, such as a maze. Throughout the tests, some of the cattle, despite a food reward for completion, appeared to resist, give up, or become fearful. Others were bolder and more curious. “This may,” the researchers reported, “suggest the possibility of the involvement of personality.”

With cows, some of the clearest expressions of apparent personal motivation are found in near-death escapes from slaughterhouses. In one of the most famous examples, a 1,050-pound cow broke loose from a Cincinnati facility in

welk ras dan ook te onderscheiden van andere diersoorten. Koeien kunnen met gemak door fysieke doolhoven navigeren en de weg in zich opslaan, en daarin zijn ze beter dan kippen, ratten en zelfs katten, zodat de onderzoekers in de studie concludeerden dat ‘de opgave te eenvoudig was’. Toen de koeien werden getest in complexere doolhoven, slaagde een op de vijf in de moeilijkste uitdagingen. Toen ze zes weken later opnieuw werden getest, wisten ze nog precies de weg door het doolhof te vinden.

Dit is relevante informatie om de vraag te kunnen beantwoorden waarom koeien een orkaan konden overleven door te zwemmen. Want je weg door een doolhof vinden, vergt niet alleen intelligente maar ook motivatie. Weliswaar wist slechts een op de vijf koeien het ingewikkeldere doolhof door te komen, maar de reden daarvoor kan zijn dat ze een hekel hebben aan alleen zijn en bang zijn op plekken waar roofdieren zich goed kunnen schuilhouden, zoals een doolhof. Tijdens de test bleek dat sommige koeien, ondanks dat ze aan het eind wat lekkers als beloning kregen, toch tegenstand boden, opgaven of bang werden, terwijl andere moediger en nieuwsgieriger waren. Volgens de onderzoekers ‘kan dit betekenen dat ook persoonlijkheid een rol speelt’.

Dat ze waarschijnlijk een sterke persoonlijke wil hebben, blijkt ook uit voorbeelden van koeien die uit een slachthuis wisten te ontsnappen. Een van de opmerkelijkste gevallen is een koe van bijna 500 kilogram die in 2002 uit een fabriek in Cincinnati losbrak. Het

2002. After jumping a six-foot fence, the cream-colored bovine was seen on a nearby side street, was subsequently spotted on a major parkway, then finally escaped into a wooded city park. Over the next 11 days, it evaded the SPCA, traps, tranquilizer darts, even thermal imaging from a police helicopter, before finally being captured.

The animals we eat are nameless, yet escaped cattle that make the news are often rewarded with names. Once that happens, they are unlikely to be returned to industrial production. In this instance, the cow was dubbed Cincinnati Freedom, and lived out her days at a rescue shelter where she was standoffish with people but bonded with three other slaughterhouse escapees. When “Cinci” was dying in 2008, her cohorts attacked the car of an attending veterinarian.

The prevailing ideology, to borrow Marino’s term, has been to explain away cattle’s responses to the world around them as exclusively innate or instinctive. By this standard, when the herd of cows was swept off Cedar Island into a violent ocean, survival would have been determined by luck and physical strength.

crèmekleurige rund sprong over een hek van een meter hoog, werd gezien in een nabijgelegen zijstraat, vervolgens op een grote parkeerplaats, waarna ze zich uiteindelijk tussen de bomen in een stadspark wist te verbergen. Elf dagen lang kon ze de dierenbescherming ontwijken en was ze de verdovingspijlen, de vallen en zelfs thermische beelden van een politiehelikopter te slim af, totdat ze uiteindelijk werd gevangen.

De dieren die we opeten zijn naamloos, maar ontsnapte koeien die het nieuws halen worden vaak beloond met een naam. Daarna is het onwaarschijnlijk dat ze weer in de industriële productie belanden. In dit geval werd de koe Cincinnati Freedom genoemd, en ze verbleef de rest van haar dagen in een opvangcentrum waar ze weinig contact had met mensen maar wel een band ontwikkelde met drie andere koeien die uit het slachthuis waren ontsnapt. Toen ‘Cinci’ in 2008 stervende was, vielen haar makkers de auto van een behandelend dierenarts aan.

We hebben altijd gedacht, vanuit onze heersende ideologie, om Marino’s term te gebruiken, dat de manier waarop koeien de wereld om hen heen ervaren, uitsluitend aangeboren of instinctief is. Volgens deze benadering zou de overleving van de koeien, toen ze van Cedar Island werden meegesleurd in de woeste oceaan, uitsluitend zijn bepaald door geluk en fysieke kracht.

If individual cows have personalities, perhaps not as complex as our own, but no less singular, then that assessment may need to change. Once the storm had washed the herd into the ocean, some of the cattle, stricken by panic, would have quickly succumbed to water inhalation or exhaustion. Others, dragged farther and farther from land by the powerful currents of the seiche, might gradually have lost the spirit to fight on. But is it conceivable that three would keep going, drawing on exceptional mental toughness to push their bodies far beyond anything they'd endured before, in order to survive?

"I would use 'willpower,' " Marino said. "I wouldn't hesitate to use that term."

No one will ever be certain exactly what the cows went through. Did the two that were later seen ashore together also make the swim that way? We don't know. But we can hypothesize that the cows in the water would have *tried* to stay together. Studies show that even being able to see another cow reduces their stress. Together, they may have faced calamity with less fear. Perhaps that alone made the difference.

We can picture the three cows desperately blinking their eyes against the waves and the wind-driven spray, enduring the creeping cold in their bodies, the gradual ache and depletion in their muscles, the thirst and hunger after what may have been hours at sea, the maddening whine of the wind. Then finally seeing, or perhaps first

Als elke koe een eigen persoonlijkheid heeft, misschien niet zo complex als de onze maar daarom niet minder uniek, dan moeten we die zienswijze wellicht bijstellen. Nadat de storm de kudde had meegesleurd, raakten sommige koeien misschien al snel in paniek en bezweken doordat ze water binnenkregen of uitgeput raakten. Andere, die door de sterke stroming van de seiche steeds verder van land werden meegesleurd, zouden geleidelijk hun vechtlust hebben verloren. Maar is het denkbaar dat drie van hen zo een buitengewone mentale kracht bezaten, dat ze hun lichaam tot het uiterste konden drijven, alleen om te overleven?

'Hier is de term "wilskracht" op zijn plaats,' zegt Marino. 'Zonder twijfel.'

Niemand zal ooit zeker weten wat de koeien precies hebben doorgemaakt. Hebben de twee die later samen aan land werden gezien, ook samen gezwommen? We zullen er nooit achter komen. Maar we mogen er wel van uitgaan dat de koeien in het water ten minste hebben *geprobeerd* bij elkaar te blijven. Studies tonen aan dat de stress bij koeien vermindert, alleen al doordat ze een andere koe zien. Waarschijnlijk waren minder bang voor het stormgeweld doordat ze samen waren en maakte dat alleen al het verschil.

We kunnen ons de drie koeien voorstellen die wanhopig hun ogen dichtknijpen tegen de schuimende golven en de wind, en de kou die in hun ledematen trekt, de pijn die hun spieren geleidelijk aan uitput, de dorst en honger na uren op zee, het gekmakende gejaak van de wind. Dan eindelijk weer land

smelling, land once again. Hearing the roar of the fearsome inlets and fighting to avoid being sucked into one.

Their hooves making contact with the sand.

Scrabbling to gain footing.

Surging onto the land as the water rushed between their legs, then dragged back toward the violent ocean.

Finally walking free, with a feeling like profound relief to be alive.

The question of what happened next can perhaps be told through another tale of animal survival. When Hurricane Fran struck in 1996, the storm surge that hit New Bern, North Carolina, flooded the offices of an auto salvage business to a depth of 16 inches. Inside was a junkyard dog named Petey, who stood ten inches tall. After the flood retreated, Petey's owner found his dog alive but exhausted. When he saw that Petey was soaked with muddy, oily water up to its neck, he surmised that his pet had dog-paddled inside the building for as long as eight hours to survive. Here's what animals do after such an ordeal: Petey slept for two days straight.

zien, of misschien eerst ruiken. Het gebrul van de angstaanjagende zee-inhammen horen en vechten om er niet in meegezogen te worden.

Hun hoeven die het zand raken.

Krabbelen om voet aan de grond te krijgen.

Het land op gestuwd worden, terwijl het water onder hun poten doorraast. Teruggesleurd worden, de woeste oceaan in.

Eindelijk kunnen ze vrij rondlopen, ontzettend opgelucht dat ze nog in leven zijn.

Wat daarna gebeurde, kunnen we illustreren aan de hand van een ander overlevingsverhaal van een dier. Toen orkaan *Fran* in 1996 toesloeg, trof een vloedgolf de kantoren van een autobergingsbedrijf uit New Bern, North Carolina, en steeg het water tot bijna een halve meter. Binnen zat waakhond Petey, die vijftientwintig centimeter groot was. Toen het water zich had teruggetrokken, vond de eigenaar van Petey zijn hond levend maar compleet uitgeput terug. Toen hij zag dat Petey tot aan zijn nek doorweekt was met modderig, olieachtig water, vermoedde hij dat zijn huisdier wel acht uur lang in het gebouw had gewatertrappeld om te overleven. Zoals elk dier dat een zware beproeving heeft doorstaan, sloep Petey een paar dagen achter elkaar.

Though little used this way today, we do have a word for bovines that roam free like mustangs. They are *mavericks*. The term has roots in one Samuel A. Maverick of Texas, whose unbranded cattle got loose into the landscape around 1850. In one version of the story, the force that scattered his cows was a hurricane.

It's fitting, then, that on November 21, 2019, it was the duty of six cowhands—complete with lassos, chaps, and spurs—to track down the three mavericks on North Core Banks. One of the men carried a rifle loaded with tranquilizer darts and Jeff West drove a Park Service ATV next to the cowhands astride their horses. The plan had always been to get the cows home, said West. That fact had not prevented fierce debate from breaking out online.

"Some people thought we should just kill them, be done with it," West said. "Some people complained, 'Why are we spending taxpayer dollars on this?' Heard that more than once. Some people said we ought to just leave them alone, let them exist out there on the banks."

Many assumed that the cows had survived only to be sent back to owners who would fatten them for slaughter. On the Cape Lookout National Seashore's Facebook page, a theme emerged that the cows deserved to live; through baptism by flood, they had transcended their place in the scheme of things. "If they have to be removed then take them to a sanctuary.

Hoewel het tegenwoordig niet meer zo vaak gebruikt wordt, hebben we een woord voor koeien die net als mustangs vrij rondlopen: *mavericks* [buitenbeentjes]. Die naam hebben ze te danken aan een zekere Samuel A. Maverick uit Texas. Rond het jaar 1850 verdwenen zijn dieren, die niet gemerkt waren, in het omliggende land. Er bestaat een versie van het verhaal waarin de koeien door een orkaan uiteengejaagd werden.

Het is dan ook niet zo gek dat op 21 november 2019 zes *cowhands* – compleet met lasso's, beenkappen en sporen – de taak kregen om de drie 'mavericks' op North Core Banks te gaan zoeken. Een van de mannen droeg een geweer geladen met verdovingspijlen, en Jeff West reed met een Park Service -terreinwagen naast de cowhands te paard. Het plan was altijd geweest om de koeien terug te halen, zei West. Desondanks werd er hevig gediscussieerd.

'Sommige mensen vonden dat we ze moesten afmaken. Einde probleem,' zegt West. 'Anderen vonden het zonde van het belastinggeld – dat hoorde ik vaak. Weer anderen zeiden dat we ze met rust moesten laten. Gewoon daar op de Banks laten rondlopen.'

Velen waren van mening dat de koeien het alleen hadden overleefd om een eigenaar terecht te komen die ze zou vetmesten voor de slacht. Op de Facebook-pagina van de Cape Lookout National Seashore kwam het thema naar voren dat de koeien het verdienden om in leven te blijven; door hun doop in de vloed waren ze hun plaats in het

They deserve life. Do not turn those babies into meat after what they've survived!" wrote Misty Romano. Don Riggs of Asbury, New Jersey, wrote, "Really? Why not just bypass the farm and go straight to the slaughterhouse?" Judy Cook of Oak Island, North Carolina, simply declared the cows "as cool as the horses."

Modern views about cows are messy. Many of us, if not most, seem capable of holding somewhere in our heads the idea that cows are sentient beings that we should have compassion for, but also of suppressing that idea enough that we allow them to suffer cruel conditions along the way to being killed for our benefit. Jessica Due, senior director of rescue and animal care for Farm Sanctuary, an organization devoted to ending the agricultural exploitation of livestock, tells a story that exemplifies the ways this can play out. The sanctuary has been called more than once by the same man to come and rescue an animal from a slaughterhouse. The man is the owner of the slaughterhouse. He calls on those rare occasions when a cow gives birth while being processed. This is where he draws the line; he strongly prefers not to kill these mother cows. Otherwise, he oversees the deaths of cattle on an almost daily basis.

Curiously, just as research is emerging in support of the idea that cows are something more than most of us thought they were, they are also under scrutiny as

systeem der dingen ontstegen. 'Als ze dan toch weggehaald moeten worden, breng ze dan naar een reservaat. Ze verdienen een leven. Maak van die schatjes geen vlees, na alles wat ze moesten doorstaan!' schreef Misty Romano. Don Riggs uit Asbury, New Jersey, schreef: 'Meen je dat nou? Sla dan ook de boerderij over en breng ze meteen naar het slachthuis!' Judy Cook uit Oak Island, North Carolina, vond de koeien gewoon 'net zo cool als de paarden'.

De huidige opvatting over koeien is niet eenduidig. Velen van ons, zo niet de meesten, lijken in staat om ergens in hun hoofd het idee te koesteren dat koeien ook gevoelige wezens zijn die onze compassie verdienen. Even goed zijn we in staat om de gedachte te onderdrukken dat we koeien doden voor ons profijt, nadat we ze hebben laten lijden onder wrede omstandigheden. Jessica Due, senior directeur redding en dierenwelzijn bij Farm Sanctuary, een organisatie die zich inzet voor het stopzetten van de agrarische exploitatie van vee, vertelt een verhaal dat illustreert hoe dit kan uitpakken. Het opvangcentrum is meer dan eens door dezelfde man gebeld om een dier uit het slachthuis te komen redden. De man in kwestie is de eigenaar van het slachthuis. Hij belt in het zeldzame geval dat een koe tijdens de verwerking aan het bevallen is. Daar trekt hij de grens; hij wil absoluut niet dat deze moederkoeien gedood worden. Voor de rest ziet hij bijna dagelijks koeien geslacht worden.

Maar juist nu er meer onderzoek gedaan wordt ter ondersteuning van het idee dat koeien meer zijn dan we altijd dachten, liggen ze ook onder vuur als

environmental polluters. Cattle are blamed for producing 9 percent of global greenhouse gas emissions, including their famously methane-heavy belching and flatulence. Cows swimming in a hurricane: It could be a Hokusai print for our times. As a result, progressives and vegans look forward to a future with far fewer cows—to save the planet, to protect the animals from our cruelty, or both at once. Many in the industrial beef industry, meanwhile, remain reluctant even to concede that cows are meaningfully sentient. In the 10,000 years of human-cow relations, it's possible that cattle have never had as few supporters as they have today.

Stephen Broadwell, the leader of the cowhands trotting down North Core Banks nearly three months after Hurricane Dorian, is one of those supporters. Broadwell is russet tanned and often wears a cowboy hat, but that is where the stereotypes end. He was raised in corn, tobacco, and soybean country, where North Carolina's Piedmont Plateau meets the Coastal Plain. Yet he dreamed of being a rancher. "It's one of those things—I guess it's born into you," he said. At the age of 13, he took a summer job on an 80,000-acre ranch in southern Colorado, and that was that. He was a cowboy.

milieuvvervuilers. Runderen zouden het op hun geweten hebben dat ze 9 procent van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen veroorzaken, onder andere door hun beruchte winden en boeren die veel methaan bevatten. Koeien die door een orkaan heen zwemmen: het zou een hedendaagse prent van Hokusai¹⁷³ kunnen zijn. Daarom kijken progressieven en veganisten uit naar een toekomst met veel minder koeien – om de planeet te redden, om de dieren te beschermen tegen onze wreedheid, of allebei. Maar in de rundvleesindustrie willen de meesten er nog niet aan dat koeien echt gevoel hebben. In de tienduizend jaar van de relatie mens-koe hebben de koeien nog nooit zo weinig medestanders gehad als nu.

Stephen Broadwell, de leider van de cowhands die bijna drie maanden na orkaan Dorian nog steeds over North Core Banks draven, is een van die medestanders. Broadwell draagt vaak een cowboyhoed en zijn huid is verweerd door de zon, maar hier houdt het stereotype zo'n beetje op. Hij groeide op tussen de maïs, tabak en sojabonen, in het gebied waar het Piemond Plateau in North Carolina en de kustvlakte in elkaar overgaan. Hij droomde ervan om ranger te worden. 'Zo gaat dat, ik denk dat het in je zit,' zegt hij. Op zijn dertiende nam hij een vakantiebaantje op een boerderij van 80.000 hectare in het zuiden van Colorado, en toen was het besloten: hij zou cowboy worden.

¹⁷³ Pr2 Geen toelichting bij *Hokusai*: vertaler veronderstelt dit als behorend tot het referentiekader van de impliciete lezer.

After graduating early from high school, he earned a veterinary assistant's degree and soon hired on at 3R Ranch Outfitters in the foothills of the Wet Mountains southwest of Pueblo. It was his immersion in an approach to ranching that attempts to mimic natural systems. "Our neighbors were thinking that we had this magical paradise for a ranch around them, and it was just the management practices they'd put in place years ago," Broadwell told me. "That really got my motor going."

The company he runs today, Ranch Solutions, might best be described as a holistic ranching consultancy. Broadwell will come to your property and do pretty much anything you need, including building a house from scratch and putting your first cows out to pasture. He has one rule, however: He will not help you raise more cattle than your land can sustain. He has photos of his team riding through the lush, knee-high grass of a client's property. It's a field that had already been grazed, but with the cattle moved off before it was eaten to the ground. The pasture was fertilized by manure and supplemented by cover crops that rebuilt nitrogen in the soil during winter, leading to grassland that sequestered more carbon. A cattle ranch, as Broadwell would have it, is an ecosystem.

The claim that holistic management can achieve this state is hotly contested, but research has lately suggested that yes, cattle can live and die without contributing to climate change. (And let it be noted that there is a strong pot-calling-out-the-kettle factor here, given that the average

Hij studeerde vroegtijdig af aan de middelbare school, behaalde zijn diploma als dierenartsassistent en kon meteen aan de slag bij 3R Ranch Outfitters aan de voet van de Wet Mountains, ten zuidwesten van Pueblo. Daar kwam hij in aanraking met veehouderij die natuurlijke systemen probeert na te bootsen. 'De burens zagen die ranch als een soort van magisch paradijs, maar het ging simpelweg om een wijze van bedrijfsvoering waarmee al jaren eerder begonnen was. Dat maakte me enthousiast.'

Het bedrijf dat hij tegenwoordig runt, Ranch Solutions, kan het best worden omschreven als een holistisch adviesbureau voor veehouderijen. Broadwell doet alles op je land wat nodig is, ook een nieuw huis bouwen en je eerste koeien weiden. Maar hij heeft één regel: als je meer vee wil houden dan goed is voor je land, dan doet hij niet mee. Hij laat foto's zien waarop zijn team door het weelderige, kniehoge gras van het terrein van een klant rijdt. Het is een veld dat al was begraasd, maar waar het vee werd weggehaald voordat het helemaal kaalgevreten was. Het grasland werd bemest met stalmest en voorzien van begroeiing die zorgt voor meer stikstof in de bodem tijdens de winter, waardoor het grasland meer koolstof kan opslaan. Broadwell gelooft dat een veeboerderij een ecosysteem kan vormen.

De bewering dat je met holistisch management zo ver kunt gaan, wordt fel betwist, maar recent onderzoek wijst uit dat vee inderdaad kan leven en sterven zonder bij te dragen aan klimaatverandering. (Hierbij moet worden

American human's carbon footprint is twice that of the average American cow's.) But we need to raise fewer of them, graze them in ways that mimic natural systems, and keep them off land better suited to food crops.

The future of cattle farming, in other words, may look a lot like the Cedar Island herd. Here are cows that can survive heat that would wither modern breeds, in a landscape where nothing we farm will grow. Here are cows adapted to eat what almost nothing else can. "It's what a billy goat would *not* want to eat," Broadwell said. Here are cows that are disease resistant, drink brackish water, defend themselves from predators, and generally require very little in the way of carbon-intensive coochie-cooing. They are the kind of cows that in the past demanded our respect, and one day might again.

"I grew up with stories from my older relatives about working cows in the river breaks"—steep cliff and canyon country—"and how they were more like deer than cows," said Jeff West, remembering his youth in Texas. "We ran some cows out in North Fort Hood military reservation, and we only messed with them one time of year, during the roundup. Some of those cows were pretty feisty. But not like these

opgemerkt dat er sprake is van een belangrijke 'pot-verwijt-de-ketel-factor', aangezien de CO₂-voetafdruk van de gemiddelde Amerikaanse mens twee keer zo groot is als die van de gemiddelde Amerikaanse koe.) Maar we moeten wel minder koeien houden en ze laten grazen op een manier die het natuurlijke systeem nabootst. We moeten ze bovendien weghouden van land dat beter geschikt is voor voedselgewassen.

Ons vee zou in de toekomst wel eens kunnen lijken op de Cedar Island-kudde. Deze koeien zijn in staat hitte te overleven die moderne rassen zou doen uitdrogen, op land waar onze gewassen niet kunnen groeien. Ze hebben zich aangepast om te eten wat bijna geen ander dier kan. 'Zelfs een geitenbok eet het niet,' zegt Broadwell. Hier zijn de koeien ziekteresistent, drinken ze brak water en moeten ze zichzelf verdedigen tegen roofdieren. Ze hebben over het algemeen weinig nodig, laat staan koolstofrijke lekkernijen. Het is het soort koeien waar we in het verleden respect voor hadden, en misschien komt dat ooit terug.'

'Ik groeide op met verhalen van mijn oudere familieleden over hoe ze koeien door de rivierbedding moesten drijven' – steile kliffen en ravijnen. 'Dat ze meer op herten dan op koeien leken,' zegt Jeff West, terugdenkend aan zijn jeugd in Texas. 'We hielden koeien in het militaire reservaat van North Fort Hood, en we bemoeiden ons maar één keer per jaar met ze: als we ze gingen ophalen. Sommige koeien waren behoorlijk pittig. Maar niet zoals deze hier

Cedar Island cows. I've never run across any cows like these cows."

Then Ranch Solutions and West arrived on North Core Banks for the roundup, they had a plan to haze the survivor cows out of the marsh grass, which grows in muck that's sometimes deep enough to swallow a horse to its belly. Then there was the chaparral. "Thick is a poor word to describe it," West said. "It is intolerable of somebody passing through." It took a long time to locate the cows, and then to work them out into the open so that each could be shot with a dart. Sedated, two of the three became pliant enough to be led back to a trailer that had been ferried to the island.

The final cow, the first to be found after the hurricane—alone—did not become pliant. She fled north, managing to hole up in especially dense and convoluted terrain. The team could just see where she was hiding, and managed to hit her with another dart. Then they waited, sure she would gradually go to sleep. She did not. At last the cowhands tried approaching her.

"And she took off," West said.

Just up the coast was the Long Point camp where West had first spotted the cow a few weeks after the storm. The buildings still

op Cedar Island. Ik ben nog nooit zulke koeien tegengekomen.'

Toen Ranch Solutions en West voor de reddingsactie op North Core Banks aankwamen, waren ze van plan om de overlevende koeien uit het moerasgras te halen, dat in een enorme laag modder groeit die op sommige plaatsen zo dik is dat een paard er tot aan de buik in kan wegzakken. Dan was er nog de *chaparral* [taaie begroeiing]. 'Dicht is een slecht woord om het te beschrijven,' zegt West. 'Niemand komt erdoorheen, zo weerbarstig is het.' Het kostte veel tijd om de koeien te lokaliseren en ze vervolgens naar open gebied te drijven, zodat ze een voor een met een pijl konden worden verdoofd. Twee van de drie waren door de verdoving gewillig genoeg om naar de trailer te worden geleid die met de veerboot naar het eiland was gebracht.

De laatste koe, de eerste die na de orkaan gezien werd – alleen –, was absoluut niet gewillig. Ze ontsnapte naar de noordkant en slaagde erin zich te verstoppen in bijzonder dichtbegroeid en moeilijk begaanbaar gebied. Het team kon nog net zien waar ze verdween en slaagde erin haar met een tweede pijl te raken. Daarna wachtten ze, want nu zou ze wel in slaap gaan vallen. Maar dat gebeurde niet. Uiteindelijk probeerden de cowhands haar te naderen.

'En ze ging er weer vandoor,' zegt West.

Net achter de kust ligt het vakantieterrein van Long Point, waar West de koe een paar weken na de storm voor het eerst had

stood empty. Wind sucked and blew between weathered wooden walls. Screen doors creaked on rusty hinges. Hooves squeaked in the sand. It was in every way like the setting for a Spaghetti Western shootout. When one of the riders saw a clean line of fire, the crack from his gun echoed among the shacks, then faded into the roar of the tumbling surf.

With three darts' worth of sedation flooding her system and blood trickling down her pale coat, the cow somehow ran again. She ran out of the camp. She ran up the beach. After half a mile, she couldn't run anymore. Then she walked. "It was O.J. Simpson all over again. It was the slow-speed chase," West said. "It was me and all the cowboys at a walking pace, going along until that cow stopped."

When she finally did, she stared them down. "Like, 'Try me,' " West said. The cowhands closed in, and one last time she managed to run. Then they got ropes on her and brought her down.

From there the job got easier. With the sun on the horizon, they worked a tarp under her prone body and sledged her down the beach. She came to while walled in by the trailer, her fellow survivor cows beside her. Given hay and fresh water, all three refused it.

gezien. De gebouwen staan nog steeds leeg. De wind giert en suist langs de verweerde houten muren¹⁷⁴. Met de hordeuren die piepen in hun roestige scharnieren en het hoefgetrappel van de paarden in het zand, is dit het perfecte decor voor een schietpartij in een spaghettiwestern. Een van de ruiters ziet een vrije vuurlijn. De knal van zijn geweer weerkaatst tussen de chalets en lost op in het gebrul van de kolkende branding.

Het lukt de koe opnieuw om weg te komen, ook al heeft ze drie shots aan verdovend middel in haar lijf en sijpelt het bloed van haar bleke vacht. Ze rent van het terrein af. Het strand op. Na bijna anderhalve kilometer kan ze niet meer. Dus wandelt ze verder. 'Alsof ze O.J. Simpson is, maar dan in slow motion,' zegt West. 'Ik en alle andere cowboys in een trage achtervolging, stapvoets achter die koe aan, tot ze stopt.'

Als ze dan eindelijk stilstaat, staart ze hen aan. 'Zo van: kom maar op,' zegt West. De mannen omsingelen haar, maar ze slaagt er nog een laatste keer in om weg te komen. Dan gooien ze touwen om haar heen en dwingen haar naar de grond.

Daarna gaat het gemakkelijker. De zon staat al aan de horizon als ze een dekzeil onder haar buik trekken en haar het strand afslepen. Ingesloten tussen de wanden van de trailer komt ze bij naast haar twee overlevende koeienmaatjes. Het verse hooi en water dat hun wordt aangeboden, weigeren ze alle drie.

¹⁷⁴ G10 Het retorische schema alliteratie van de w-klank is losgelaten met behoud van het ritme uit de BT om recht te doen aan het literaire gehalte.

The next morning, Ranch Solutions ferried the cows back across the Core Sound, drove to Cedar Island's northern cape, and backed onto the beach. It was Broadwell who did the honors of swinging open the trailer's gate. The cows stared at the sudden possibility of escape. They made cautious steps toward the opening. Then they burst from their confines. They ran—*galloped*—down the sand. Heads up, ears forward, they seemed instantly to sense that they were home and free.

On Cedar Island, the return of the cattle brought a sense of normalcy. When I asked one shopkeeper how islanders felt about the cattle now, she responded instantly. "Fiercely protective," she said. No one I spoke to on Cedar Island knew of anyone who'd witnessed the three cows' reunion with the remaining herd—the four animals that hadn't been swept away by the storm in the first place. But according to Padilla, it likely involved muzzling, low and gentle moos, and gamboling. It might also, finally, have involved grief.

People who've looked closely at this issue, such as Barbara J. King, an emeritus professor of anthropology at the College of William and Mary and the author of *How Animals Grieve*, think the blow would have struck hardest when the survivors came home to find the herd decimated. They might have searched the range for missing herd mates and bellowed in an effort to make contact. King, choosing her words carefully, said, "The potential is incredibly strong for the awareness of loss and feeling

De volgende ochtend neemt Ranch Solutions de koeien mee in de ferry over de Core Sound en rijdt dan via de noordelijke kaap van Cedar Island naar het strand. Broadwell heeft de eer de deur van de aanhanger open te gooien. De koeien zien plotseling weer een mogelijkheid om weg te komen. Met voorzichtige passen lopen ze naar de uitgang. Dan breken ze los uit hun cel. Ze rennen – galopperen – het zand op, met hun kop in de lucht en gespitste oren. Want ze voelen dat ze thuis zijn – en vrij.

Op Cedar Island bracht de terugkeer van de koeien een gevoel van normaliteit met zich mee. Toen ik een winkelier vroeg hoe de eilandbewoners nu met de dieren omgaan, aarzelde ze geen moment: 'Hevig beschermend,' zei ze. Niemand die ik sprak op Cedar Island kende iemand die getuige was van de hereniging van de drie koeien met de overgebleven kudde – de vier dieren die niet door de storm waren meegesleurd. Maar volgens Padilla hebben ze waarschijnlijk elkaars snuit besnuffeld, zachtjes geloeid en een beetje gestoeid. Dat kan ook van verdriet geweest zijn.

Mensen die dit onderwerp hebben onderzocht, zoals Barbara J. King, emeritus hoogleraar antropologie aan het College of William and Mary en auteur van *How Animals Grieve*, denken dat de klap het hardst aankwam toen de overlevende dieren thuiskwamen en de kudde gedecimeerd aantroffen. Het zou best kunnen dat ze het gebied hebben afgezocht naar vermiste kuddegenoten en luid hebben geloeid in een poging contact te maken. King, die haar woorden zorgvuldig kiest, zegt: 'Alles wijst erop dat er besef van

of distress that would meet my criteria for grief.”

Yet home also brought a different kind of surprise. The cow that had fought so hard to avoid capture by the cowhands turned out to be pregnant. Could that have played a role in her survival? If a cow has a will to fight for its life, might it also fight for the life of its unborn calf? “Biologically, it wouldn’t be strange to assume that,” Padilla said. “She wants the calf to survive.”

Two months after being returned to Cedar Island, the pregnant cow gave birth to a healthy calf, as blond as the dunes. It was born, as if to mark what it went through in utero, with one brown eye and one blue. The calf was not given a name, but the mother was: Dori. The name is not an allusion to the character in *Finding Nemo* who sings of how, in hard times, we must keep swimming, swimming, swimming. No: She is named after Hurricane Dorian.

verlies is en leedgevoel, criteria die aan mijn idee over rouw voldoen.’

Maar eenmaal thuis bleek er sprake te zijn van een andere soort verrassing. De koe die zo hard had gevochten om niet door de mannen te worden gevangen, bleek drachtig te zijn. Zou dat een rol hebben gespeeld bij haar overleving? Als een koe wil vechten voor haar leven, kan ze dan ook vechten voor het leven van haar ongeboren kalf? ‘Biologisch gezien zou dat geen gekke aanname zijn,’ zegt Padilla. ‘Ze wil dat het kalf in leven blijft.’

Twee maanden nadat ze was teruggebracht naar Cedar Island, beviel de drachtige koe van een gezond kalf, zo blond als de duinen. Alsof het wilde laten zien wat het in de baarmoeder had meegemaakt, werd het geboren met één bruin en één blauw oog. Het kalf kreeg geen naam, maar de moeder wel: Dori. Dat is geen verwijzing naar het personage in *Finding Nemo* dat zingt over hoe we in moeilijke tijden moeten blijven zwemmen, zwemmen, zwemmen; ze werd vernoemd naar orkaan Dorian.

Hoofdstuk 5. De derde fase: tekstrevisie

Het onderscheid tussen tekstrevisie en (eind)redactie is soms moeilijk te maken. Ik houd daarom de definitie van Mossop (2020) aan, die stelt dat ‘revising means reading a translation in order to spot problematic passages and then making or recommending any corrections or improvements that are needed to meet some standard of quality’¹⁷⁵, terwijl de redacteur dezelfde taak uitvoert bij vertaalde teksten ‘as if they were original writing, with no reference to a source text in another language.’¹⁷⁶ Ook redigeert de eindredacteur onder andere de structuur, wat in het volgende hoofdstuk behandeld wordt.

5.1. Revisie van de ‘platte’ tekst

Bij 360 is het gebruikelijk dat de vertaler de tekst aanlevert in een ‘zo “plat” mogelijke tekst’¹⁷⁷. De vertaler wordt gevraagd om de kop en intro wel te vertalen maar niet de streamers en tussenkoppen¹⁷⁸. Met die tekst gaat de revisor aan de slag. Na de revisie kan de eindredacteur nog kleine wijzigingen in de ‘platte’ tekst aanbrengen.

In dit onderzoek beschouw ik als ‘revisie’ alles wat te maken heeft met de vertaalopdracht¹⁷⁹ die de vertaler van 360 heeft meegekregen: de platte tekst, de kop en intro¹⁸⁰. Ook al hebben meerdere personen aan de revisie gewerkt, in casu de hoofdredacteur en de eindredacteur, toch beschouw ik ze als één Vertalersstelsel. Het gaat hier om weinig tekstrevisie, wat maakt dat het onderscheid niet significant genoeg is om er aparte conclusies uit te trekken.

De revisor streeft niet naar de best mogelijke vertaling, schrijft Mossop (2020) maar haalt die fouten weg waardoor de tekst niet aan de gevraagde standaard voldoet: ‘A change may improve a translation in some abstract sense, but if it is not necessary to achieve the quality standard, then it is bad revision.’¹⁸¹ Het doel van reviseren is dan ook niet om veranderingen aan te brengen; ‘it’s to find problems, which is very different.’¹⁸²

Mossop stelt 14 revisieparameters (P) op en groepeerde ze thematisch in probleemgebieden die aangeven waar de revisor op moet letten. Hieronder een korte opsomming van deze probleemgebieden en parameters. De uitgebreide toelichting is te vinden in Mossop, ‘Revising and Editing for Translators’ (2020).

¹⁷⁵ Mossop (2020), p.xii

¹⁷⁶ Ibidem

¹⁷⁷ 360 Stijlwijzer voor vertalers, correctoren en redactie

¹⁷⁸ Ibidem

¹⁷⁹ Deze vertaalopdracht staat in de 360-stijlwijzer

¹⁸⁰ In de DT staan wel de streamers vertaald. Dit t.b.v. de scriptie, maar strikt genomen was dat niet nodig geweest.

¹⁸¹ Mossop (2020) p. 115

¹⁸² Ibidem p. 116

Groep A: Transfer: Is de BT *accuraat*(P1) vertaald? Is de BT *compleet*(P2)?

Groep B: Inhoud: Is de opeenvolging van ideeën *logisch*(P3)? Zijn de *feiten*(P4) correct weergegeven?

Groep C: Taal: Problemen met taal en stijl. Hieronder vallen *natuurlijkheid*(P5), *aangepastheid aan de doelgroep*(P6), *'sub-taal'*(P7)¹⁸³, *idioom*(P8), *technische taalaspecten*(P9).

Groep D: Presentatie: *lay-out*(P10), *typografie*(P11), *organisatie van de tekst*(P12).

Groep E: Specificatie: voldoet de vertaling aan de afspraken met de *cliënt*(P13) en de *opdrachtgever*(P14).¹⁸⁴

In de bijlage staat een overzicht van de revisieproblemen in de DT en de oplossing. De streamers en tussenkoppen¹⁸⁵ worden in het volgende hoofdstuk geanalyseerd. In de platte tekst zijn 52 revisieproblemen opgelost. De gebruikte parameters per groep zijn:

- Transfer: P1 (5 keer), P2 (3), in totaal 8 keer,
- Taal: P5 (34), P6 (4), P7 (1), P8 (1) en P9 (4), in totaal 44 keer.

Het valt op dat de revisies vooral van stilistische aard zijn (ruim 80 procent) en in mindere mate met fouten te maken hebben: vijf keer is minder accuraat vertaald, twee keer is er iets weggelaten uit de DT, twee spelfouten zijn verbeterd en een keer wordt een ten onrechte weggelaten woord toegevoegd.

Wat verder opvalt, is dat er niet gereviseerd werd op groep B, inhoud. Dat kan met de opdracht te maken hebben: de longread is een beschrijvend, doorlopend verhaal dat volledig in de DT omgezet moest worden: er hoefde geen informatie verplaatst of weggelaten te worden.

Er hoefden ook nauwelijks problemen opgelost te worden die met de juistheid van feiten of cijfers te maken hadden: de feiten zijn in de brontekst op een verhalende manier verteld en er kwamen nauwelijks realia en cijfers in voor die op correcte omzetting gecheckt moesten worden.

¹⁸³ Onder sub-taal of *sub-language* wordt alles bedoeld wat specifiek is voor de doeltaal of het genre in de doeltaal. Hieronder vallen bijvoorbeeld valse vrienden, realia, vakjargon.

¹⁸⁴ Mossop behandelt 'consistency', iets waarop revisoren ook letten, in een apart hoofdstuk. Problemen in deze categorie worden vaak geautomatiseerd. Zo kun je in Word onder 'redigeren' zoeken of de spelling van een woord consequent is doorheen de tekst. Omdat in de revisie van de longread dergelijke problemen niet zijn voorgekomen, laat ik consistency hier verder buiten beschouwing.

¹⁸⁵ De gepubliceerde tekst staat in bijlage 5. Omdat de online tekst geen genummerde pagina's heeft, dienen de tussenkopjes als zoekfunctie.

5.2. Kop en intro

Ik was benieuwd naar de wijze waarop de kop vertaald zou worden. De vertaler doet een voorstel voor de kop maar het is uiteindelijk de eindredacteur die de kop bedenkt.

Een goede kop bedenken is een vak apart. De kop is dan ook vaak het allerlaatste wat de eindredacteur doet omdat het verhaal eerst helemaal doorgrond moet worden om de kern ervan te pakken te krijgen¹⁸⁶. Een kop hoort ‘een prikkelende indruk van de inhoud te geven (in follow-ups en *slow journalism*)’.¹⁸⁷

The Atavist Magazine koos voor de kop *True Grit*, die in de eerste grote (bewegende) illustratie met daarop een zwemmende koe werd geplaatst. Kop en beeld vormen zowel inhoudelijk als formeel een geheel: in de kop wordt het woord ‘koeien’ niet vermeld maar samen met het beeld is het onderwerp duidelijk.

De producer van de longread, Jonah Ogles, koos voor het idioom ‘true grit’ (zoiets als: ‘echte ballen hebben’). Ik vermoedde een link met de gelijknamige bekende Hollywoodfilm. In een mail aan mij antwoordt hij: ‘There's definitely a link to the True Grit movie. American media loves to reference things in popular culture (or at least I do). But it's also an expression, though not an especially common one, meaning exactly what you guessed—that someone has perseverance and courage and resilience.’¹⁸⁸ Ook wijst Ogles op de dubbele betekenis van *true*: ‘I hope it also let readers know they were going to read something that was a) true and b) about a really tough situation in which we were going to witness some real courage.’¹⁸⁹

The Atavist koos voor een woordgroep als kop die prikkelt door de connotatie met de westernfilm en de belofte dat de lezer iets spannends onder ogen krijgt dat waar gebeurd is. Doorgaans bestaan de koppen van de *Atavist*-longreads uit een korte woordgroep (een tot vijf woorden). Ze doen denken aan titels van boeken of films en verhogen het literaire gehalte, wat bij hun skopos hoort.

Mijn vertaalsuggesties in de DT sluiten aan bij de Engelse kop¹⁹⁰. Op een na zijn het woordgroepen bestaande uit twee woorden zoals in de BT. Er treedt *loss* op want het idioom en het dubbelzinnige in het woord ‘true’ zijn verdwenen. Alle vier de koppen zijn daardoor minder prikkelend.

In 360 is gekozen voor een elliptische zin: *Hoe de koeien van Cedar Island al zwemmend een orkaan overleefden*. Eindredacteur Joep Harmsen beargumenteert de kop als volgt: ‘Online wil ik graag waar, wie en wat in de kop hebben, zodat mensen een idee krijgen van waar het stuk over gaat en of het ze aanspreekt.(...) ‘Hoe’ is volgens hem geschikt omdat het een longread is die over ‘iets opmerkelijks’ gaat.

¹⁸⁶ Cramer (2011), p. 284.

¹⁸⁷ Kussendrager (2018) p. 143. cursief in het citaat.

¹⁸⁸ Mailwisseling Nobbe/Ogles 8 mei 2023

¹⁸⁹ Ibidem.

¹⁹⁰ Ik deed vier suggesties: Echte helden. Echte doorzetters. Moedige koeien. Koeien zijn echte doorzetters.

De 360-kop past bij de informatieve skopos van het magazine en is tevens literair: hij doet denken aan negentiende-eeuwse titels bij romanhoofdstukken die een ‘samenvatting’ geven van wat de lezer in het hoofdstuk te wachten staat maar zonder veel prijs te geven, zodat die nieuwsgierig wordt.

De *intro* in magazines moet urgentie uitstralen. Hij is ‘mooi geschreven, duidelijk en prikkelend’ en ‘liefst kort en puntig en voorzien van een smakelijk citaat’¹⁹¹. Een goede intro werkt als een ‘navigatiesysteem’ en ‘zorgt ervoor dat je verder móét lezen’¹⁹². De intro in *True Grit* doet een belofte: wie de longread leest, krijgt antwoord op de onverwachte ‘hoefafdrukken in het zand’.

360 heeft de intro volledig overgenomen en er een citaat aan toegevoegd. Eindredacteur Harmens geeft als reden: ‘De vertaalde intro vond ik al best sterk. De quote heb ik toegevoegd om een voorproefje van de (literaire) stijl van de tekst te geven.’ De quote is letterlijk uit de platte tekst overgenomen.

5.3. De stem van de Vertaler: revisor

De stijlwijzer van 360 heeft geen afzonderlijk hoofdstuk dat zich specifiek tot de revisoren¹⁹³ richt. Toch is revisiewerk een essentieel onderdeel, want elke vertaalde tekst wordt gereviseerd. De revisoren worden aan dezelfde richtlijnen gehouden als de vertalers. De revisoren streven ernaar maximale kwaliteit af te leveren binnen het gegeven tijdsbestek.

De revisor van de platte tekst was hoofdredacteur Laura Weeda. Kop en intro werden door Joep Harmsen bedacht. Beiden werken duidelijk vanuit de skopos van 360: streven naar informatief juiste overdracht en correct en vloeiend taalgebruik.

Ruim 80 procent van alle revisiewijzigingen aan de hier besproken tekst zijn van stilistische aard, bedoeld om de tekst zo mooi mogelijk te formuleren zonder af te wijken van de correcte weergave van de inhoud. ‘Hierbij de correcties bij je mooie vertaling’, schrijft Weeda op een post-it bij de op papier gekopieerde tekst, waarop de wijzigingen met de hand zijn aangebracht. De stilistische wijzigingen verhogen de bondigheid, natuurlijkheid, het taaleigen en de coherentie en bevorderen de leesbaarheid van het artikel.

Twee keer is het werkwoord achteraan geplaatst, waar vertaler een tangconstructie heeft willen vermijden:

Vertaling: Studies tonen aan dat de stress bij koeien vermindert, alleen al doordat ze een andere koe zien.

Revisie: Studies tonen aan dat de stress bij koeien alleen al doordat ze een andere koe zien vermindert.

¹⁹¹ Cramer (2011)

¹⁹² Ibidem

¹⁹³ Bij 360 ‘correctoren’ genoemd in de stijlwijzer

Vertaling: nadat we ze hebben laten lijden onder wrede omstandigheden.

Revisie: nadat we ze onder wrede omstandigheden hebben laten lijden.

Beide wijzigingen voldoen aan de norm die in de 360-stijlwijzer wordt gepresenteerd: ‘Hanteer in bijzinnen met meerdere werkwoorden bij voorkeur een “moderne” woordvolgorde’: de persoonsvorm zo ver mogelijk naar achteren plaatsen. Gezien de vertalershabitus van de wat oudere docent Nederlands die altijd haar studenten heeft aangeleerd om tangconstructies zoveel mogelijk te vermijden, is het aannemelijk dat zij deze werkwoordconstructies op een wat ‘ouderwetse’ wijze heeft vertaald.

Een keer breekt de Amsterdamse revisor duidelijk door de oppervlakte van de vertaling heen, waar het Vlaamse taaleigen wordt weggewerkt:

Vertaling: ... is bijna een wonder.

Revisie: ... is haast een wonder te noemen¹⁹⁴.

Bij het cultureel bepaalde gerecht *hush puppies* is er alsnog sprake van een doorbreken van de transparantie. Waar de vertaler het niet nodig vond om toelichting te geven¹⁹⁵, doet de revisor dat alsnog door de toelichting [gefrituurde maismeelballetjes] toe te voegen achter de term. Er vindt daarmee een verschuiving plaats van exotisering naar domesticering en van literair naar informatief.

Uit de revisie van deze tekst blijkt dat bij 360 de skopos anders is dan bij *The Atavist*. Waar de laatste slechts één literaire longread per maand publiceert (‘om de focus hoog te houden’) en met één producer werkt die het gehele schrijf- en publicatieproces begeleidt, publiceert de eerste dagelijks nieuwe vertalingen. Hoewel 360 streeft naar kwaliteitsvertalingen en in de stijlwijzer aan vertalers en revisoren het advies ‘Werk niet te gehaast’ meegeeft, wordt er toch redelijk snel gewerkt en kunnen er ‘problemen’ onopgelost blijven. Zo ook in deze vertaling.

Er zijn zes onopgemerkte vertaalproblemen¹⁹⁶ gedetecteerd. Twee daarvan (nummer 3 en 4) zijn taalfouten. Een (nummer 2) heeft te maken met precieze woordkeuze – men kan erover van mening verschillen of dit een revisieprobleem is. Ik beschouw het Amerikaanse begrip *general store* als een significant detail, een belangrijk kenmerk van de (Amerikaanse) literaire longread, zoals in §1.1.2. is toegelicht. De enige *general store* op Cedar Island biedt het decor voor een ander veelzeggend detail: Velvet ziet in de storm een kikker voor het

¹⁹⁴ Ik heb hier geen theoretische onderbouwing voor gevonden; mijn taalgevoel en jarenlange onderdompeling in beide taalregio's zegt me dat 'bijna een wonder' eerder Zuid-Nederlands is en 'haast een wonder te noemen' (inclusief te+inf) Noord-Nederlands. Er is verder geen enkele reden te bedenken waarom de revisor, geboren en getogen Amsterdamse, dit zinsgedeelte zou wijzigen, aangezien de formulering niet fout is. Ik realiseer me het speculatieve karakter van deze toelichting.

¹⁹⁵ Zie voor de verantwoording §3.3

¹⁹⁶ Zie voor de lijst van onopgemerkte revisieproblemen: Bijlage 5.

raam (vanuit de store) voorbij vliegen. Veelzeggende details maken het verhaal beeldend en houden de lezer geboeid. ‘Winkel’ is een correct woord maar is in deze mooie scène een te vlakke vertaling.

De helft van de onopgemerkte vertaalproblemen (1, 5 en 6) heeft te maken met verbanden binnen een zin of tussen zinnen. Om die te kunnen opmerken, moet de brontekst zorgvuldig geanalyseerd worden, wat meer tijd vergt. Wat niet door vertaler en revisor is opgemerkt kan ook niet meer gezien worden door de eindredacteur, die alleen de vertaalde tekst ziet. Taalfouten worden in de regel wel opgemerkt.

Omdat het magazine, vooral op het platform, tot doel heeft dagelijks nieuwe content te leveren, voldoet deze productie aan de revisienorm van Mossop (2020): niet de perfecte of ‘best mogelijke’ vertaling is gepubliceerd maar de vertaling die de kwaliteitsnorm haalt. Deze vertaling voldoet ook aan de specifieke 360-norm, omdat de vertaalproblemen die onopgelost zijn gebleven niet hinderlijk zijn voor het leesgenot, noch de informatieve correctheid van het verhaal en zijn boodschap in de weg staan.

Hoofdstuk 6. De vierde fase: eindredactie en publicatie

De eindredacteur houdt zich naast het aanbrengen van wijzigingen in de tekst ook bezig met de fysieke structuur. Volgens Mossop (2020) heeft een tekst een ‘conceptual’ en een ‘physical structure’¹⁹⁷. In *True Grit* is storytelling de conceptuele structuur: het verhaal van de koeien wordt chronologisch verteld (de ‘ruggengraat’), met tussendoor de verslagen van ooggetuigen en deskundigen (de ‘ledematen’¹⁹⁸).

Vanwege de lengte van het online artikel is gekozen om de conceptuele structuur te markeren door gebruik te maken van tussenkoppen en streamers, beeld, tags en paratekst. Zij geven de tekst zijn uiteindelijke fysieke structuur.

Ten slotte is het de eindredacteur die de tekst op de online pagina plaatst. Anders dan bij het papieren magazine komt er geen vormgever aan te pas. De vormgever van het fysieke blad kiest bijvoorbeeld ook het beeldmateriaal. Hier kiest de eindredacteur het beeld en verder hoeft hij slechts het format van de Wordpress-omgeving in te vullen. De rol van vormgever valt dus in dit specifieke vertaalproject samen met die van de eindredacteur.

6.1. Streamers en tussenkoppen

De streamers en tussenkoppen verdelen de tekst in paragrafen van elk ongeveer drie alinea’s. ‘Paragraph divisions are important markers that guide the reader through the text’s structure’.¹⁹⁹ De publicatie houdt de alinea-indeling van de brontekst aan maar telt meer streamers. Tussenkoppen komen in de brontekst niet voor en zijn dus toegevoegd, 13 in totaal. De Nederlandse publicatie heeft 16 streamers, terwijl de brontekst 3 streamers heeft. De streamers in de publicatie tellen gemiddeld 18 woorden, in de BT is dat gemiddeld 35 woorden.

Op de witte online pagina’s vallen de streamers op doordat ze naar rechts inspringen en uit grotere, blauwe en cursief gedrukte letters bestaan. Elke streamer wordt gevormd door één zin, soms een quote, die letterlijk uit de platte tekst overgenomen is. Lees je de streamers achter elkaar, dan krijg je in vogelvlucht een idee van de verhaalinhoud. Ze zijn daarnaast bedoeld ‘om de lezer te verleiden’ tot verder lezen en ze willen bereiken dat de lezer ‘op zoek gaat’²⁰⁰ in de tekst.

Alle streamers in de Nederlandse publicatie zijn door de eindredacteur bedacht. Slechts één streamer komt overeen met een streamer in de brontekst, zij het korter. De brontekst heeft slechts drie streamers, die het dubbele aantal woorden tellen. Ze staan in hetzelfde zwart in ‘koeien’ van letters over de gehele breedte van de pagina uitgesmeerd,

¹⁹⁷ Mossop (2020) p.64. Mossop noemt argumentatieopbouw als voorbeeld van de conceptuele structuur.

¹⁹⁸ Zie het motto bij deze scriptie

¹⁹⁹ Mossop (2020) p. 64

²⁰⁰ Aalbrecht (2015), p. 134 en Cramer (2011), p. 286

waardoor ze eerder een rustpunt vormen dan een richtingwijzer in een doorlopende tekst die er verder uitziet als de bladspiegel van een roman.

6.2. Beeld

Het verhaal over dit vertaalproject is niet helemaal rond als er niet iets gezegd wordt over de beeldkeuze. In strikte zin wordt beeld niet ‘vertaald’ maar er wordt een ‘pragmatische strategie’ (Pr10)²⁰¹ op toegepast. Hier is de strategie dat er geopteerd wordt voor één foto op de openingspagina in plaats van de vier illustraties bij de brontekst. De wekelijkse longreads die 360 online publiceert, hebben allemaal dit format.

De foto stelt een van de overlevende koeien voor en werd gemaakt door een amateurfotograaf die zijn foto’s vrij beschikbaar stelt voor redactionele doeleinden²⁰². De koe, waarschijnlijk de zwangere, kijkt de lezer aan. Eindredacteur Harmsen koos deze foto vanwege de referentie²⁰³ aan de realiteit²⁰⁴. Toch wordt de lezer niet verteld, bijvoorbeeld in een bijschrift, dat dit een van de overlevers is. De eindredacteur heeft vanuit de skopos waarschijnlijk de impliciete lezer in gedachten gehad, die weet dat 360 alleen feitelijke foto’s plaatst bij zijn artikelen.

De vier impressionistische illustraties van Luis Mazón bij de BT zijn een artistieke interpretatie van het verhaal. Ze hebben eerder een contemplatief dan een referentieel karakter; net als de streamers vormen ze rustpunten in de tekst. Ze passen bij de skopos van *The Atavist*, dat literair-journalistieke verhalen wil plaatsen die de lezer boeien: ‘the immersive effect can be very strong when the text is the only thing that captures the reader’s attention – but this requires that the writing is engaging and compelling.’²⁰⁵

Deze longread wordt zowel in de bron- als de doelcultuur gepresenteerd met beeld, en in beide situaties is het beeld complementair, waarbij in de brontekst het literair-contemplatieve aspect uitgelicht wordt en in de doeltekst het referentiële aspect. Beide beeldsoorten zijn bedoeld om de lezer te verleiden tot lezen.

6.3. Online publicatie

De bron- en doeltekst zijn beide in een digitale omgeving gepubliceerd en bevatten peritext in de vorm van extra informatie. Bij *The Atavist* kun je onder de intro en auteursnaam klikken op de button ‘credits’, waaronder summiere uitleg over de auteur en de namen van de actoren: *editor*, *art director*, *copy editor*, *fact checker* en *illustrator*. Na de

²⁰¹ Chesterman (2016), p. 109

²⁰² In de beeldbanken die 360 doorgaans raadpleegt (Getty, ANP) waren de koeien niet te vinden – alsof ze nogmaals niet gevonden wilden worden!

²⁰⁴ ‘Ik wilde graag een van die wilde koeien hebben,’ schrijft Harmsen op mijn vraag naar de motivatie bij de fotokeuze.

²⁰⁵ Lassilo-Merisalo (2014), p.7

tweede alinea volgt een audiotag met het voorgelezen verhaal. Onderaan de tekst staan drie beeldtags met doorklikmogelijkheid naar andere longreads op het platform.

In de beginperiode van *The Atavist* hadden de verhalen een multimediale vorm en ze bestonden naast geschreven tekst uit muziek, audiofragmenten, foto's, videoclips, kaarten enzovoorts, maar daar is het platform steeds terughoudender in geworden: 'these features can distract the reader and thus weaken the immersion'.²⁰⁶

Omdat *360* uit de internationale pers vertaalt en publiceert, staat onder de kop van de hypertext eerst de bronvermelding (*The Atavist Magazine*), gevolgd door de plaats van uitgave (*New York*) en tenslotte de auteursnaam. Onderaan de tekst staat eerst een beeldtag met verwijzing naar een artikel over de schadelijkheid van biologisch rundvlees. Daarna volgt een regel waarin kan worden doorgeklikt naar de bron, ten slotte gevolgd door de vertalersnaam. Helemaal aan het eind staan de sociale-mediakanalen waarin de lezer het artikel kan delen.

Bron- en doeltekst zijn 'gesloten' in die zin dat de verhalen geen hyperlinks bevatten die de lezer uit de leesbeleving kunnen halen, noch worden ze onderbroken door reclame-uitingen. Dat komt voort uit de ideologie van beide platforms: *Atavist* is onafhankelijk en niet-commercieel, *360* is eveneens onafhankelijk en genereert vooral inkomsten via abonnementen.

6.4. De stem van de Vertaler: eindredacteur

In de fysieke structuur van de publicatie zijn sporen van de eindredacteur terug te vinden als we de bron- en doeltekst met elkaar vergelijken. Het betreft zowel tekstuele (streamers, tussenkoppen, paratekst) als niet-tekstuele sporen (lay-out, beeld en beeldtags).

In alle elementen is een verschuiving merkbaar van 'literair' naar 'referentieel'. Ook hier speelt het verschil in skopos van beide platforms een rol. In essentie streven beide een goede leesbeleving na waarbij de lezer het verhaal wordt ingetrokken zonder dat die afgeleid wordt door referentiële elementen die buiten het gesloten kader van het verhaal vallen, noch door reclame.

De 'stem' van de eindredacteur als onderdeel van de Vertaler klinkt in dialoog met de impliciete lezer die de eindredacteur voorziet van impliciete behoeftes waarop die als 'antwoord' de fysieke structuur van de hypertext zo inricht dat die als een gids fungeert voor de lezer.

²⁰⁶ Ibidem p. 6

Conclusie

Het vertalen van de longread *True Grit* voor *360 Magazine* was een project waarin verschillende actoren met een eigen stemgeluid hun rol speelden. De actoren vormen samen de veelkleurig klinkende Vertaler, die de behoefte aan communicatie met de broncultuur heeft vertaald naar een fysieke uiting in de doelcultuur, namelijk de longread *Hoe de koeien van Cedar Island al zwemmend een orkaan overleefden*.

Het narratief-journalistieke *True Grit* vervult specifieke functies in de Amerikaanse cultuur: naast dat het een opmerkelijke gebeurtenis ontsluit en de lezer op het ideologisch-ethische vlak tot nadenken stemt en hem/haar tevens een literaire leesbeleving bezorgt, laat het ook zien dat er zorg besteed wordt aan onafhankelijke journalistiek die zich distantieert van *the big money* en commercialisering.

De skopos van *360* valt hier gedeeltelijk mee samen: als onafhankelijk medium wil *360* goede, authentieke verhalen plaatsen die verbinding tussen diverse culturen bevorderen. Ook wil het betrouwbare informatie verspreiden die niet *mainstream* is en tot ethische overwegingen kan aanzetten. Toch verschillen beide media ook van elkaar: de focus is meer gedivergeerd bij *360* en het werkritme is anders doordat het vaker publiceert. Beide platforms willen wel een goede leesbeleving realiseren.

Die realisatie vergt meer dan de activiteit van een linguïstisch vertaler die de brontekst zo zorgvuldig mogelijk omzet in een doelttekst met als resultaat een tekst die zo transparant is dat het lijkt alsof de lezer de stem van de auteur hoort. Naast de linguïstisch vertaler hebben alle andere actoren eveneens hun 'stem' in het proces: soms klinkt ze expliciet en breekt ze door het transparante oppervlak van de vertaling heen.

De eerste actor, de initiator, breekt niet zozeer door in de tekst zelf maar biedt de mogelijkheid tot ontsluiting van een tekst uit de broncultuur in de doelcultuur. Zijn stem breekt door het oppervlak van zowel bron-als doelcultuur: hij maakt zijn behoefte bij de broncultuur kenbaar en maakt het mogelijk dat de tekst 'verschijnt'²⁰⁷ in de doelcultuur. De initiatorstem is skopos-gericht maar tevens ook persoonlijk omdat habitus-gerelateerde overwegingen en voorkeuren mee een rol hebben gespeeld in de keuze welke uiting het waard is om in de doelcultuur door te breken.

De linguïstisch vertaler is de tweede stem in dit vertaalproces. Impliciet spreekt zij de hele tijd terwijl zij de illusie in stand houdt dat de lezer de stem van de verteller hoort. De stem van de vertaler breekt af en toe expliciet door op het snijvlak tussen skopos-gerichtheid en gerichtheid op de (literaire) vertellersstem. Elk vertaalprobleem op dit

²⁰⁷ Frappant is dat in het Nederlands de term 'verschijnen', die hier 'tevoorschijn komen' betekent, ook een synoniem is voor 'gepubliceerd worden'.

snijvlak vraagt een eigen oplossing,. De stem laat zich expliciet horen bij woordspelingen en metaforen, waarin taal ook naar zichzelf verwijst en de vertaler haar eigen taalgevoel laat meespelen, bij de ideologische keuze voor de genderinclusieve term *cowhand* en de keuze voor al of niet een toelichting toevoegen, en ten slotte bij de onbewuste en bewuste keuzes die voortkomen uit de (Vlaamse) habitus. Daarbij heeft de vertaler als overkoepelende strategie gekozen voor ‘zo mooi mogelijk formuleren’, in dialoog met de impliciete verteller en de impliciete lezer, en een enkele keer ook expliciet in een werkelijke dialoog met de tekstproducer van *True Grit* en met de hoofdredacteur/revisor over vertaalkeuzes.

Ook de revisor streeft naar zo mooi mogelijk formuleren in correct, vloeiend taalgebruik en is tevens gericht op juiste informatieoverdracht. De meeste revisieoplossingen hadden met stilistische problemen te maken. In twee gevallen breekt de stem van de revisor expliciet door het oppervlak van de vertaling heen: een keer waar het Vlaamse taaleigen wordt omgezet naar Nederlands taaleigen, en tweemaal om de tekst ‘moderner’ en aantrekkelijker te maken voor het lezerspubliek, dit alles vanuit de skopos: streven naar kwaliteit en aansluiten bij de doelcultuur. De zes vertaalproblemen die onopgelost zijn gebleven zijn verwaarloosbaar, aangezien ze niet de esthetische en correcte overdracht van de boodschap hebben aangetast. In de kop en intro heeft de revisor het literaire gehalte willen behouden maar heeft hij tevens de referentialiteit verhoogd. Hij kiest (onbewust) voor een negentiende-eeuwse, romaneske kop die naar de werkelijkheid verwijst en informatie toevoegt. In het geheel genomen treedt er bij de revisie een verschuiving op van literair naar referentieel.

De foto die de eindredacteur heeft gekozen is ook meer referentieel dan het beeld bij de brontekst; bij de brontekst vormen de illustraties een artistieke ‘vertaling’ van het verhaal. De extra toegevoegde koppen en streamers bij de doeltekst zijn navigerend, verhogen het leesgemak en maken nieuwsgierig; ze stuwden de lezer voort. Wat de periteksten en publicatie op het platform betreft, blijven zowel bron- als doeltekst in de platte tekst ‘gesloten’, in die zin dat er geen hyperlinks zijn ingevoegd. Referentieel zijn wel de beeldtags, die bij de brontekst meer gesloten zijn omdat ze verwijzen naar andere longreads op het platform over totaal andere onderwerpen. De beeldtag bij de doeltekst is wel open en referentieel door verwijzing naar een ander artikel van een andere bron maar in hetzelfde thematische spectrum. Met toevoeging van deze specifieke beeldtag wordt de doeltekst geframed binnen de problematiek van (biologisch) vlees eten, wat het weer in zekere mate meer gesloten maakt. Uit dit alles valt op te maken dat bij de stem van de eindredacteur het timbre van literair naar zakelijk verschuift.

Het vertaalproject dat in deze scriptie onderzocht is toont aan dat de Vertaler een veelkleurige stem laat horen die soms expliciet op de voorgrond treedt. De Vertaler wordt door diverse rollen gevormd en bevindt zich in een continuüm van werelden die elkaar deels raken en deels van elkaar verschillen. In het continuüm van dit specifieke vertaalproces

beweegt de Vertaler zich, doorgaans gestuwd door de skopos, meanderend van meer literair naar meer referentieel. Af en toe breekt de stem expliciet door het transparante oppervlak heen en schiet hij de hoogte in – mijn vermoeden is dat de habitus hierin doorslaggevend is. Ik zeg ‘vermoeden’, want alleen door verder nauwkeurig onderzoek is dit te staven.

Het meanderend bewegen richting de doelcultuur is niet echt verrassend, gezien de plek die elke rol in het continuüm inneemt: de initiator beweegt vanuit het ‘domus’ (de doelcultuur als thuisbasis) naar de ‘exoticus’ (broncultuur) en terug: hij ‘haalt’ een tekst. De linguïstisch vertaler bevindt zich het dichtst bij de bron en is het meest in dialoog met de brontekst en -cultuur en de impliciete verteller. Maar ook zij beweegt zich tijdens de vertaling bij elk bewust vertaalprobleem van het exotiserende naar het domesticerende, maar nooit in een rechte lijn. Eerder meanderend, zoals de Thorofare River in de longread.

De eindredacteur staat het verst verwijderd van de broncultuur en bevindt zich het dichtst bij de doelcultuur: hij ziet, letterlijk, de brontekst niet en heeft alleen de impliciete lezer voor ogen.

De veelkleurige stem van de Vertaler maakte de bestudering van dit vertaalproject juist zo’n aantrekkelijk verhaal om te vertellen: het was tenslotte het werk van vele, diverse mensenhanden.

Bibliografie

- Aalbrecht, H., & Wagenaar, P. (2015). *Handboek voor de redacteur*. Boom.
- Baker, M. (2018). *In Other Words: A Coursebook on Translation* (3de editie). Routledge.
<https://doi.org/10.4324%2F9780203832929>
- Chesterman, A. (1997). *Memes of Translation: The spread of ideas in translation theory*.
<https://ci.nii.ac.jp/ncid/BA74357588>
- Claes, P. (2018). *Gouden vertaalregels: tips voor beginnende (en andere) vertalers*. Uitgeverij Vantilt, Nijmegen.
- Cramer, I., & Zwaan, M. (2011). *Handboek Tijdschrift*. Pictures Publishers.
- De Sutter, G., & Deaere, I. (2019). *In balans: Een inleiding tot vertaal- en tolkwetenschap*. Acco.
- Dijk, J., van. (1983). *Hoe werken de reisverhalen van National Geographic Traveler?* (Masterscriptie). Radboud Universiteit.
- Grit, D. (z.d.). *De vertaling van realia* | [VertaalVerhaal.nl](https://vertaalverhaal.nl).
<https://vertaalverhaal.nl/project/de-vertaling-van-realia/>
- Hermans, T. (1996). The Translator's Voice in Translated Narrative. *Target-international Journal of Translation Studies*, 8(1), 23–48. <https://doi.org/10.1075/target.8.1.03her>
- Hermans, T. (2014). Positioning translators: Voices, views and values in translation. *Language and Literature*, 23(3), 285–301.
<https://doi.org/10.1177/0963947014536508>
- Hoebeker, W. (2013). *Analyse van hedendaagse journalistiek vanuit narratief perspectief: Proefschrift voorgelegd tot het behalen van de graad van Doctor in de Politieke en Sociale Wetenschappen: Communicatiewetenschappen*. Universiteit Gent.

How to apply best-of-breed storytelling principles in a digital world - FIPP. (2016, 22 januari).

FIPP. <https://www.fipp.com/news/how-to-apply-best-of-breed-storytelling-princ/>

Kittel, H., Frank, A. P., Greiner, N., Hermans, T., Koller, W., Lambert, J., & Paul, F. (2004).

Wordplay as a translation problem: A linguistic perspective. In *De Gruyter eBooks* (pp.

600–606). <https://doi.org/10.1515/9783110137088.1.6.600>

Kussendrager, N. e.a. (2018). *Basisboek journalistiek* (6de editie). Noordhoff Uitgevers.

Lassila-Merisalo, M. (2014). Story First—Publishing Narrative Long-Form Journalism in Digital Environments. *Journal of magazine media*, 15(2).

<https://doi.org/10.1353/jmm.2014.0007>

Low, P. W. (2011). Translating jokes and puns. *Perspectives*, 19(1), 59–70.

<https://doi.org/10.1080/0907676x.2010.493219>

Mossop, B. (2014). *Revising and Editing for Translators* (4de editie). Routledge.

Munday, J., Group, T. & F., Pinto, S. R., & Blakesley, J. (2022). *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. Routledge.

Samuel, M. (2023). *Je mag ook niets meer zeggen. Een nieuwe taal voor een nieuwe tijd*.

Uitgeverij Nieuw Amsterdam.

Simeoni, D. (1998). The Pivotal Status of the Translator's Habitus. *Target*, 10(1), 1–39.

<https://doi.org/10.1075/target.10.1.02sim>

Snell-Hornby, M., Jettmarová, Z., & Kaindl, K. (1997). *Translation as Intercultural*

Communication: Selected papers from the EST Congress, Prague 1995. John

Benjamins Publishing.

Spoturno, M. L. (2017). The Presence and Image of the Translator in Narrative Discourse:

Towards a Definition of the Translator's Ethos. *Moderna Språk*, 111(1), 173–196.

<https://doi.org/10.58221/mosp.v111i1.7795>

- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. John Benjamins Publishing Company.
- Tsvetkova, M. (2018, 31 juli). *The Revival of Long Reading: A New Multimodal Narrative Format*. <https://ssrn.com/abstract=3228582>
- Van Gorp, H. (1984). *Lexicon van literaire termen: stromingen en genres, theoretische begrippen, retorische procedes en stijlfiguren*.
- Van Krieken, K. (2019). Literary, Long-Form or Narrative Journalism. *ResearchGate*.
<https://www.researchgate.net/publication/327273533>
- Van Krieken, K., & Sanders, J. (2021). What is narrative journalism? A systematic review and an empirical agenda. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 22(6), 1393–1412.
<https://doi.org/10.1177/1464884919862056>
- Vermeer, H. J. (1990). Texttheorie und Translatorisches Handeln. *Target-international Journal of Translation Studies*. <https://doi.org/10.1075/target.2.2.06ver>
- Vinay, J., & Darbelnet, J. (1995). *Comparative Stylistics of French and English: A methodology for translation*. John Benjamins Publishing.
- Vorderobermeier, G. M. (2014). The (Re-)Construction of Habitus: A Survey-Based Account of Literary Translators' Trajectories Put into Methodological Perspective. In *BRILL eBooks* (pp. 149–161). https://doi.org/10.1163/9789401210867_011
- Wolfe, T., & Johnson, E. W. (1973). *The New Journalism*. Harper & Row Barnes & Noble Import Division.

Bijlagen

Bijlage 1: Classificatie van Chesterman in een tabel

G	Syntactic Strategies
G1	Literal translation
G2	Loan, calque
G3	Transposition
G4	Unit shift
G5	Phrase structure change
G6	Clause structure change
G7	Sentence structure change
G8	Cohesion change
G9	Level shift
G10	Scheme change
S	Semantic Strategies
S1	Synonymy
S2	Antonymy
S3	Hyponymy
S4	Converses
S5	Abstraction change
S6	Distribution change
S7	Emphasis change
S8	Paraphrase
S9	Trope change
S10	Other semantic changes
Pr	Pragmatic Strategies
Pr1	Cultural filtering
Pr2	Explicitness change
Pr3	Information change
Pr4	Interpersonal change
Pr5	Illocutionary change
Pr6	Coherence change
Pr7	Partial translation
Pr8	Visibility change
Pr9	Transediting
Pr10	Other pragmatic changes

Bijlage 2: Revisie-analyse volgens de revisieparameters van Mossop

Vertaling	Revisie	Parameter (P)
[Kop] Echte doorzetters	[Kop] Hoe de koeien van Cedar Island al zwemmend een orkaan overleefden	P12. Zie § 5.2. voor de analyse
[intro] Toen een vloedgolf tientallen wilde paarden en koeien wegvaagde van de kust van North Carolina, had niemand verwacht dat er overlevers zouden zijn. Tot er hoefafdrukken in het zand verschenen.	[intro] Toen een vloedgolf tientallen wilde paarden en koeien wegvaagde van de kust van North Carolina, had niemand verwacht dat er overlevers zouden zijn. Tot er hoefafdrukken in het zand verschenen. 'Koeien zijn stoïcijnen; ze verbijten zich.'	Zie P12 § 5.2.
Hush puppies	Hush puppies [gefrituurde maismeelballetjes]	P7 Realia: de toelichting is alsnog door de eindredacteur tussen haken toegevoegd.
--	[Streamer (S)] Onder het kolkende geweld van orkaan Dorian veranderde Cedar Island compleet	P12 § 5.2.
	[Tussenkop (T)] Mustangs	P12 § 5.1.3.
Er waren ook enkele koeien. <i>De koeien</i> hadden geen naam.	<i>Die</i> hadden geen naam.	P5 De herhaling van 'koeien' wordt vervangen door een aanwijzend voornaamwoord. Dat verhoogt de natuurlijkheid maar gaat ten koste van de nadruk en de literaire parallellie met 'De wilde paarden hebben allemaal een naam.'
[S] Weinig koeien in Amerika leven langer dan zes jaar; de meeste worden veel jonger geslacht. Maar een Cedar Island-koe heeft een		P12 §6.1.

redelijke kans om haar tienerleeftijd te halen, en soms haar dertigste verjaardag.		
	[S] Door heel Amerika is de mustang – met zijn wapperende manen en roffelende hoeven – de aardse belichaming van schoonheid en vrijheid	P12 §6.1.
Zoals bijna overal ter wereld het geval is.	zoals ... geldt.	P5 Natuurlijkheid: het is moderner en korter
Op te halen van het strand	Van het strand te halen	P5 Vlotheid, bondigheid: opeenstapeling van voorzetsels wordt vermeden.
te slachten voor het vlees.	te slachten.	P2 Overbodig in het Nederlands omdat 'slachten' geconnoteerd wordt met vlees eten.
	[S] Een Cedar Island-koe heeft een redelijke kans om haar tienerleeftijd te halen, en soms zelfs haar dertigste verjaardag	P12 §6.1.
	[T] Complex sociaal gedrag	P12 §6.1.
Slonzig, zachtvaardig en <i>saai</i>	<i>sloom</i>	P5: 'grungy, placid, and <i>dull-witted</i> '. In beide vertalingen wordt het klinkerbinnenrijm 'u' vervangen door alliteratie 's', waarbij 'sloom' sterker is. Het binnenrijm 'aa' vervalt. <i>Sloom</i> is een betere vertaling van <i>dull-witted</i> .
Ze houden van <i>stormen</i>	<i>storm</i>	P5 Taaleigen: Engelsen neigen naar meervoud waar Nederlanders enkelvoud gebruiken. BT in DT te letterlijk vertaald.

Ze zijn blij <i>als er regen komt</i>	<i>Als het regent</i>	P5 Bondiger en natuurlijker
Zoals wanneer met een storm op komst <i>het</i> tijd is...	Zoals wanneer <i>het</i> met een storm op komst tijd is om...	P5 de ellips wordt opgelost.
hogergelegen gebied	hoger gelegen	P9 spellingfout
omschrijving 'koe-municatie'	woordspeling 'koe-municatie	P1 hyponiem 'woordspeling' is accurater
	[T] Orkaan Dorian	P12 §6.1.
waarmee <i>hij</i> het record verbrak	<i>de orkaan</i>	P5 Maakt de tekst coherenter waardoor het vlotter leest.
over het eiland <i>trok</i>	was getrokken	P5 De VVT in de revisie legt meer de nadruk op het resultaat. De OVT in de DT legt nadruk op het feit. Het klinkt natuurlijker.
Op kaarten is te zien dat een groot gebied ... onder water staat als de zeespiegel met iets meer dan dertig centimeter stijgt. <i>Bewoners maken echter</i> geen aanstalten	<i>Toch maken de bewoners</i> geen aanstalten	P5 'echter' wordt vervangen door 'toch'. In het stijlboek van 360 staat de voorkeur om 'ouderwetse' woorden te vermijden. Lidwoord 'de' is toegevoegd: natuurlijker.
	[S] Om te begrijpen wat er die ochtend op Cedar Island gebeurde, moet je je voorstellen dat je over het oppervlak van hete soep blaast	P12 §6.1.
'Mijn moeder vond die film <i>National Velvet</i> zo leuk, vertelde ze me'	'Mijn moeder vond die film <i>National Velvet</i> zo leuk'	P2 De uitluiders in de quote is weggelaten omdat die niets toevoegt. De quote wordt er minder verwarrend door.
	[S] De lawine van zeewater was ongeveer gelijk aan het gemiddelde debiet van de Amazonerivier	P12 §6.1.
Het water ging niet om het eiland heen. <i>Het</i>	<i>Het overspoelde het.</i>	P5 Stilistische ingreep. Meer aangepast aan het taaleigen

<i>spoelde er gewoon overheen.</i>		en minder letterlijk. Revisor merkt op: ‘herhaling van “heen” is niet zo mooi.’
	[T] Vloedgolf	P12 §6.1.
	[S] ‘Moeder Natuur heeft ze aan ons gegeven en dus kan Moeder Natuur ze ook weer van ons afnemen	P12 §6.1.
Vielen er geen doden	Waren er geen doden gevallen	P5 De VVT in de revisie legt meer de nadruk op het resultaat. De DT legt nadruk op het feit. Natuurlijker
dus kan Moeder Natuur ze ook weer komen halen.’	dus kan Moeder Natuur ze ook weer van ons afnemen.’	P5 Klinkt natuurlijker en minder letterlijk.
dan hebben ze dat niet publiekelijk gezegd.	dan hebben ze zich niet gemeld.	P5 Letterlijke en te formele vertaling van ‘publicly’ wordt weggewerkt.
Dat ze weer een orkaan hadden overleefd	De zoveelste orkaan	P5 Stilistische ingreep. Minder letterlijk.
	[T] Ander kaliber	P12 §6.1.
die de wadeilanden in 101 stukken <i>sneden</i>	verdeelden	P5 Letterlijke vertaling wordt weggewerkt
Ik kreeg nogal wat kritiek	Ik kreeg vaak het verwijt	P8, P5 Vertaling van idiom ‘I did take quite a ribbing’. Natuurlijker en minder letterlijk
Vertelt hij me.	Vertelt hij.	P5 en P1. ‘me’ is overbodig in het Nederlandse taaleigen
	[S] Op Cedar Island waren ook zwemmende koeien gespot	P12 §6.1.
	[T] Pootafdrukken	P12 §6.1.
[S] ‘Ik begon weer te geloven dat er ook goede dingen in het leven zijn, een sprankeltje hoop,’ zegt Flynn. ‘Een teken dat het goedkomt, zo van: het is oké, we komen hier		P12 §6.1.

doorheen en gaan verder.'		
	[S] 'We waren ongelooflijk blij toen we de koeien zagen'	P12 §6.1.
'Ik <i>kan</i> mijn eigen ogen niet geloven.'	<i>kon</i>	P5 TT in brontaal is een fout tegen de coherentie: West vertelt over iets in het verleden.
	[T] Overlevers	P12 §6.1.
en <i>toen</i> brak er een mediacircus los	en <i>vervolgens</i> brak er	P1, P5 Ander chronologisch signaalwoord: 'vervolgens' geeft beter het handelingsverloop aan.
	[S] 'Ik begon weer te geloven dat er ook goede dingen in het leven zijn'	P12 §6.1.
maar <i>het helpt ons</i> te begrijpen	maar <i>helpt ons</i>	P1, P5 Overbodig, vandaar ellips. Vlotter.
	[S] Elke koe vecht niet zozeer om te zwemmen, maar om te blijven drijven	P12 §6.1.
	[T] Geluk of wijsheid?	P12 §6.1.
Is bijna een wonder	Is haast een wonder te noemen	P5 en P6 de Vlaamse manier van zeggen wordt weggewerkt.
<i>Stel dat</i> we geen genoeg nemen met wonderen, laat staan een 'loei van een wonder' als dit! <i>Stel dat</i> we weigeren te geloven dat de koeien het puur toevallig hebben overleefd, <i>dan</i> kunnen we <i>nog</i> andere factoren in overweging nemen, die allemaal te maken hebben met hoe mensen rundvee behandelen.	<i>Maar stel dat</i> <i>dan nog</i> kunnen we	P5 Voegwoord t.b.v. coherentie P5 De revisie biedt een vrijere vertaling van: Suppose we didn't settle for miracles, (...). Suppose we refused to consign (...). <i>There are other factors</i> we might consider. Door het verplaatsen van het bijwoord 'nog' uit de woordgroep die het lijdend voorwerp vormt naar bijwoord in een bepaling, wordt het

		retorische karakter van deze passage versterkt.
	[S] Rundvee van Spaanse afkomst is berucht om zijn taatheid	P12 §6.1.
"Pas op dat ze je lunch niet <i>opeten!</i> "	"Pas op dat ze je lunch niet <i>stelen!</i> "	P5 Minder letterlijk. Natuurlijker
	[S] Het feit dat er überhaupt koeien zijn die de vloedgolf van Dorian hebben overleefd, is een duidelijk bewijs dat het hier niet om gewoon rundvee gaat	
Geen enkel modern ras zo <i>een</i>	Zo'n	P6 informeler, aangepast aan de doelgroep.
[S] Hevige pijn en stress zijn bij koeien wellicht moeilijker te herkennen. Als prooidier hebben ze zich evolutionair zo aangepast, dat ze geen enkel teken van zwakheid tonen dat roofdieren kan aantrekken. Koeien zijn stoïcijnen; ze verbijten zich.		P12 §5.1.2
zo een ramp	zo'n ramp	P6
Dat is een vrij uniek kleurenpatroon <i>en in Noord-Amerika</i> vaak een Spaanse oorsprong heeft	Dat is een vrij uniek kleurenpatroon <i>dat in Noord-Amerika</i>	P9 Foutieve ellips wordt opgelost door er een bijvoeglijke bijzin van te maken.
	[T] Koeienpsychologie	P12 §6.1.
die gebruikelijk zijn	die van alledag zijn	
	[S] Koeien zijn stoïcijnen; ze verbijten zich	P12 §6.1.
intelligente	intelligentie	P9 de foutief weggelaten <i>i</i> wordt toegevoegd
	[T] Wilskracht	P12 §6.1.

Vielen haar <i>makkers</i> de auto aan	<i>maatjes</i>	P5 Stilistisch. Moderner. Eerder ook al 'koeienmaatjes'
<i>zo een</i> buitengewone mentale kracht	<i>zo'n</i>	P6
Studies tonen aan dat de stress bij koeien vermindert, alleen al doordat ze een andere koe zien.	Studies tonen aan dat de stress bij koeien alleen al doordat ze een andere koe zien vermindert.	P5 Over het algemeen is een tekst beter leesbaar als onderwerp en persoonsvorm zo dicht mogelijk bij elkaar staan ²⁰⁸ , zoals in de DT. De revisie heeft een tangconstructie: de pv van de hoofdzin staat achteraan. Zie toelichting in §
<i>ontzettend</i> opgelucht	<i>buitengewoon</i> opgelucht	P5 stijlvoorkeur, geen fout
sliep Petey een paar dagen achter elkaar.	sliep Petey <i>vervolgens</i> een paar dagen achter elkaar.	P5 Toevoeging van chronologisch bijwoord t.b.v. cohesie
	[T] 'Mavericks'	P12 §6.1.
Om een eigenaar terecht te komen	Om <i>bij</i> een eigenaar	P9 foutief weggelaten woord wordt verbeterd.
Maak van <i>die</i> schatjes geen vlees	<i>onze</i> schatjes	In een emotionele quote. Versterking.
nadat we ze hebben laten lijden onder wrede omstandigheden.	nadat we ze onder wrede omstandigheden hebben laten lijden.	P5 Onderwerp en persoonsvorm uit elkaar gehaald. Pv achteraan geplaatst.
Runderen <i>zouden het op hun geweten hebben</i> dat ze 9 procent van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen veroorzaken	Runderen zouden 9 procent van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen <i>veroorzaken</i>	P1, P5 DT is een minder accurate vertaling van 'cattle are blamed for'. Revisie klinkt natuurlijker.
	[T] Klimaatvriendelijke boerderij	P12 §6.1.
en toen was het besloten: <i>hij zou cowboy worden.</i>	Hij werd cowboy	
	[S] We moeten minder koeien houden en ze laten grazen op	P12 §6.1.

²⁰⁸ Mossop (2020) p. 55

	een manier die het natuurlijke systeem nabootst	
Sommige koeien waren behoorlijk <i>pittig</i>	<i>stoer</i>	P1, P5 Stilistisch: sluit meer aan bij BT <i>feisty</i>
	[T] Reddingsactie	P12 §6.1.
'En ze <i>ging er weer</i> vandoor,'	'En <i>weer ging ze</i> ervandoor,'	P5 Bijwoord naar voren gehaald voor nadruk. Vlotter.
'Alsof ze O.J. Simpson is	'Als een O.J. Simpson,	P5 Stilistisch: vergelijking wordt metafoor. Sterker en natuurlijker.
	[T] Hereniging	P12 §6.1.
	[S] 'Alles wijst erop dat er besef van verlies is en leedgevoel, criteria die aan mijn opvatting van rouw voldoen'	P12 §6.1.
Broadwell heeft de eer de deur van de aanhanger open te gooien. <i>De koeien zien plotseling weer een mogelijkheid om weg te komen.</i> Met voorzichtige passen lopen ze naar de uitgang.	Broadwell heeft de eer de deur van de aanhanger open te gooien. Met voorzichtige passen lopen de koeien naar de uitgang.	P2 Compleetheid: De zin, die ook in de BT staat, is weggelaten. Het doet niets aan de betekenis van het gebeuren af ²⁰⁹ . Ik vond de zin ook hinderlijk omdat in deze alinea de focus van Broadwell naar de koeien verschuift maar heb hem vertaald om dicht bij de BT te blijven.

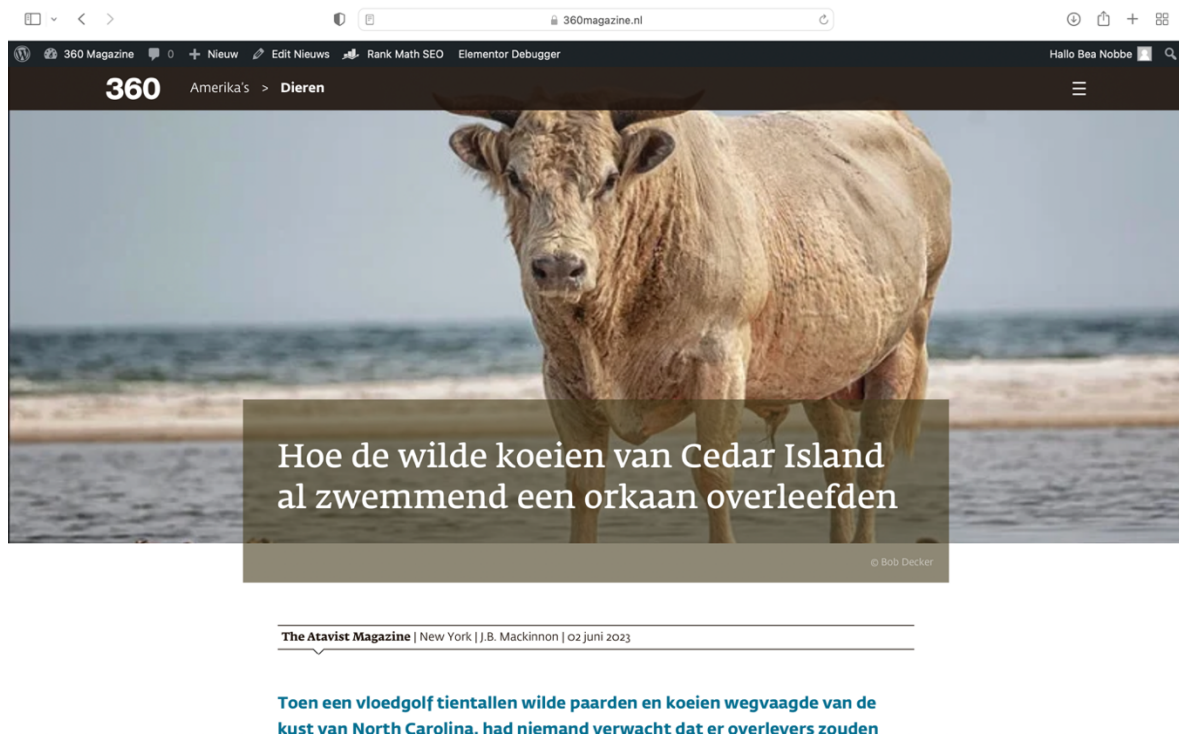
²⁰⁹ Mossop (2020): 'Completeness does not require explicitness. Elements of meaning which are explicit in the source text can be left out in the translation. There is no problem of Completeness as long as a reader can recover these elements by drawing either on general or expert knowledge (...).' (p.143)

Bijlage 3: Zes onopgemerkte revisieproblemen

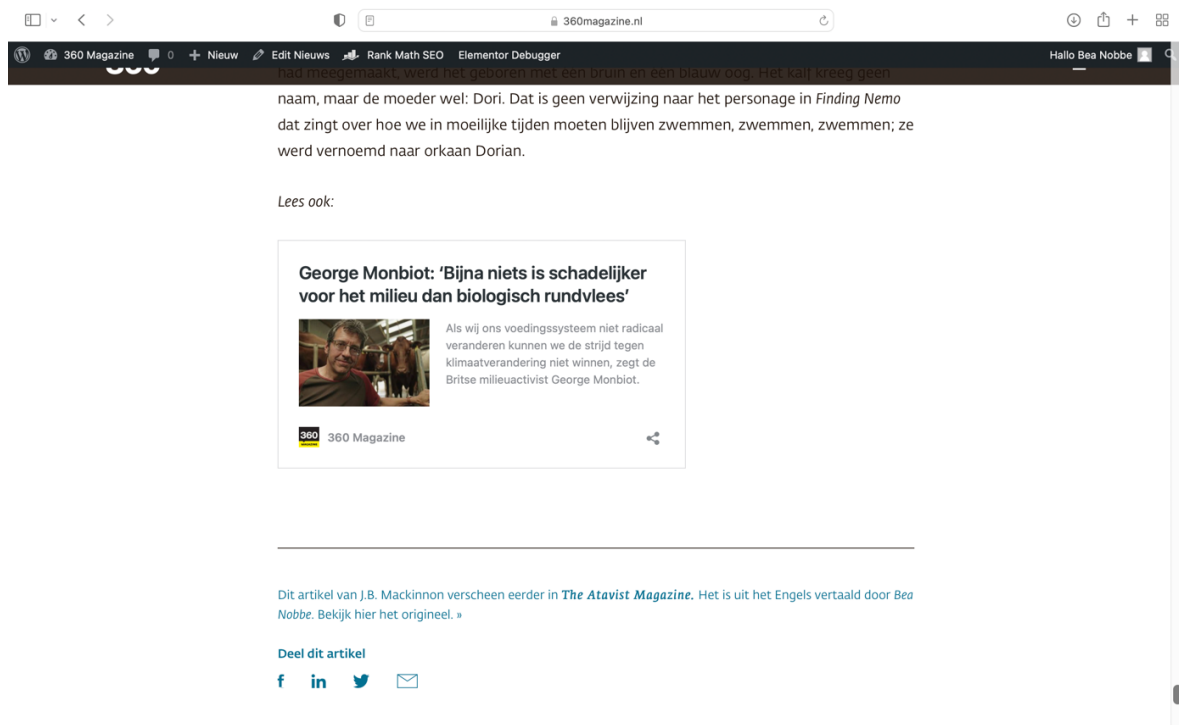
Brontaal	Publicatie	Oplossing
Padilla once spent several months studying cow communication—I <i>found the urge to describe this as “cow-moo-nication” surprisingly strong</i>	Padilla heeft eens maandenlang de communicatie van koeien bestudeerd – <i>ik vond haar omschrijving ‘koe-municatie’ verrassend sterk</i> –	De woordspeling wordt waarschijnlijk ten onrechte toegeschreven aan Padilla; het kan ook de auteur zijn die de woordspeling bedenkt. Revisieoplossing: <i>Ik kon het echt niet laten om er de woordspeling ‘koe-municatie’ op te maken.</i> De BT-lezing is voor interpretatie vatbaar. Van wie is ‘the urge’?
the lone <i>general store</i> and gas station on Cedar Island	de enige <i>winkel</i> annex tankstation op Cedar Island	de enige <i>buurtsuper</i> . Of eventueel het meer exotiserende leenwoord <i>general store</i> .
no serious injuries were reported.	er werden geen ernstige gewonden gemeld	Bn ‘ernstige’ > bw ernstig Eigenlijk te letterlijk vertaald: <i>zwaargewonden</i>
The first news of losses from Cedar Island’s herds of horses and cattle	het eerste nieuws ... over verliezen <i>uit</i> de kuddes paarden en rundvee	<i>bij</i>
and that they respond to injury or the threat of it in ways similar to dogs, cats, and humans: <i>by avoiding causes of pain, by limping, groaning, and grinding their teeth, and by evidencing higher levels of stress hormones in their blood.</i>	en dat ze op dezelfde manier reageren op letsel of mogelijke pijn als honden, katten en mensen: ze <i>vermijden deze door te hinken</i> , kreunen en tandenknarsen, en vertonen als ze pijn hebben een hoger gehalte aan stresshormonen in hun bloed.	Er is een oorzakelijk verband gelegd in de DT, dat er in de BT niet is. Letterlijk staat er: <i>ze gaan de oorzaak van de pijn vermijden, of ze gaan hinken ...</i>
But according to Padilla, it likely involved muzzling, low	Maar volgens Padilla hebben ze waarschijnlijk	Hier wordt een verband gelegd dat oorzakelijk is,

and gentle moos, and gamboling. It might also, finally, have involved grief.	elkaars snuit besnuffeld, zachtjes geloeid en een beetje gestoeid. Dat kan ook van verdriet geweest zijn.	wat er in de BT niet is; de koeien gaan niet stoeien van verdriet. Oplossing: <i>Misschien hebben ze ook hun verdriet gedeeld.</i>
--	--	---

Bijlage 4: Screenshots van twee online fragmenten uit de vertaling van *True Grit*

Afbeelding 1: Screenshot van de openingspagina van het artikel in 360 Magazine

Afbeelding 2: Screenshot van de slotpagina van het artikel in 360 Magazine

Hoe de koeien van Cedar Island al zwemmend een orkaan overleefden

Toen een vloedgolf tientallen wilde paarden en koeien wegvaagde van de kust van North Carolina, had niemand verwacht dat er overlevers zouden zijn. Tot er hoefafdrukken in het zand verschenen. 'Koeien zijn stoïcijnen; ze verbijten zich.'

De wilde paarden hebben allemaal een naam. Ze heten bijvoorbeeld Ronald, Becky of Clyde. Het klinkt wat gewoontjes, zelfs voor een paard, en toch is elke naam een soort ereteken. Want al jarenlang vernoemen de bewoners van Cedar Island in North Carolina ieder veulen dat in de plaatselijke kudde mustangs geboren wordt, naar de oudste nog levende persoon die zijn naam nog niet aan een paard gegeven heeft. Op die manier is elke eilandfamilie van oudsher verbonden met de kudde.

Cedar Island, gelegen in een deel van North Carolina dat bekendstaat als Down East, is wat tegenwoordig in de Verenigde Staten doorgaat als afgelegen. Hoewel het in vogelvlucht maar 65 kilometer verwijderd ligt van Cape Hatteras, met zijn toeristen, hypotheekmakelaars en restaurants met namen als *Dirty Dick's Crab House*, blijft Cedar Island een plaats met slechts een handvol mensen en bedrijven, waar het onzeker is of je op zondagavond in een restaurant terecht kunt – of zelfs maar een bord *hush puppies* [gefrituurde maisdeegballetjes] kunt scoren. Bij aankomst merk je niet eens dat Cedar Island een eiland is. Als je de hoge Monroe Gaskill Memorial Bridge oprijdt, die het eiland met het vasteland verbindt, kun je gemakkelijk denken dat je een van de vele rustige, meanderende rivieren in de regio oversteekt. In feite is het de Thorofare, een smal zoutwaterkanaal dat de Pamlico Sound in het noorden en de Core Sound in het zuiden met elkaar verbindt. De Pamlico is een van de grootste lagunes aan de Amerikaanse kust, de Core is smal en compact. Cedar Island ligt ertussenin, en samen worden ze omsloten door de Outer Banks.

Onder het kolkende geweld van orkaan Dorian veranderde Cedar Island compleet

Ik schreef net dat Cedar Island twee lagunes scheidt, en op de kaart klopt dat ook. Maar in werkelijkheid is het gebied minder afgebakend. Delen van het kleine eiland staan soms onder water, afhankelijk van de wind, het getij en het seizoen, met name tijdens het orkaanseizoen.

Het amfibische karakter van Cedar Island was nog nooit zo duidelijk als op de ochtend van 6 september 2019. Onder het kolkende geweld van orkaan Dorian veranderde het gebied compleet. De Pamlico en Core Sound voegden zich samen tot één woeste watermassa, die Cedar Island deed slinken tot een fractie van zijn oppervlakte. Het eiland was niet langer gescheiden van het vasteland door de dunne blauwe lijn van de Thorofare, maar door bijna tien kilometer oceaan.

Mustangs

De meeste van de pakweg tweehonderdvijftig mensen die op het eiland woonden zaten veilig in hun huizen die gebouwd waren op een strook niet al te hoge grond, maar precies hoog genoeg om de gesel van de orkanen te doorstaan. De wilde paarden daarentegen – negenenveertig in totaal – hadden een probleem.

Er waren ook enkele koeien. Die hadden geen naam.

Er bestaat niet zoiets als een echte wilde koe. Hoewel de runderen op Cedar Island min of meer vrij rondlopen, heten ze in vaktermen ‘verwilderd’ – het zijn de afstammelingen van ontsnapte gedomesticeerde dieren. De mustangs op het eiland zijn ook verwilderd, en bezoekers komen vaak naar Cedar Island in de hoop de zogenaamde ‘bankerpaarden’ te zien. Maar bijna niemand komt speciaal naar het eiland om de ‘zeekoeien’ te fotograferen.

Door heel Amerika is de mustang – met zijn wapperende manen en roffelende hoeven – de aardse belichaming van schoonheid en vrijheid

Toch zijn de koeien opvallende verschijningen. Hun kleur varieert, maar de meeste hebben een blonde vacht die past bij het witte zand en de schittering van de zon op de noordelijke kaap van Cedar Island, waar zowel koeien als paarden rondzwerven. Toeristen zijn blij als ze de koeien zien maar toch niet zo blij als met de paarden. Hier en door heel Amerika is de mustang – met zijn wapperende manen en roffelende hoeven – de aardse belichaming van schoonheid en vrijheid. Voor de koeien geldt dat niet.

Voor de bewoners van Cedar Island maken de koeien deel uit van wat hun thuis zo eigen maakt, vormen ze een dierbaar en vertrouwd onderdeel van de gemeenschap en haar geschiedenis. In feite zijn de koeien al veel langer op het eiland dan de mustangs, die drie decennia geleden werden overgeplaatst uit de bekendere Shackleford Banks-kudde. Maar de relatie die mensen op het eiland hebben met paarden is anders dan die met koeien, zoals bijna overal ter wereld geldt.

‘Vroeger was dit paardenland,’ zegt Priscilla Styron, die al dertig jaar op Cedar Island of in de omgeving woont en op de veerbootterminal werkt. ‘Iedereen reed paard, er waren Pony Pennings [een jaarlijks event], we deden van alles. Iedereen was altijd aan het paardrijden.’ Wat de koeien betreft was het niet zo lang geleden voor eilanders nog normaal om er een van het strand te halen, om ze thuis vet te mesten en te slachten.

Toen orkaan Dorian Cedar Island naderde, maakte niemand zich druk om de dieren. Een eilandbewoner, die zichzelf een ‘eenvoudige boerenjongen’ noemt en zijn naam niet vermeld wil zien, lacht om het idee dat wilde dieren zich zouden laten bijeendrijven en van het eiland voeren tot de storm voorbij is. Niet dat iemand dacht dat het nodig was, aldus Priscilla Styron. ‘Meestal beschermen ze zichzelf, je hoeft je er geen zorgen om te maken,’

zegt ze. ‘Ze hebben betere zintuigen dan wij.’ Cedar Island had nog nooit meer dan een of twee exemplaren van zijn wilde kudde verloren in een storm – en Down East heeft meer dan genoeg dieren.

Een Cedar Island-koe heeft een redelijke kans om haar tienerleeftijd te halen, en soms zelfs haar dertigste verjaardag

In 2019 liepen er misschien vijftientig koeien op het eiland – niemand wist het zeker, want niemand hield de telling bij, zelfs niet de bewoners die op hun runderbuurtjes gesteld waren. Voor ten minste enkele koeien was Dorian niets nieuws. Weinig koeien in Amerika leven langer dan zes jaar; de meeste worden veel jonger geslacht. Maar een Cedar Island-koe heeft een redelijke kans om haar tienerleeftijd te halen, en soms zelfs haar dertigste verjaardag. Een koe die in 2019 twintig jaar oud was, kon minstens tien orkanen hebben meegemaakt: Dennis, Floyd, Isabel, Alex, Ophelia, Arthur, Matthew, Florence en twee Irenes. De kudde kon rekenen op de ervaring van de ouderen.

Complex sociaal gedrag

Biologen hebben pas onlangs ontdekt dat koeien complex sociaal gedrag vertonen, en dat ze diepgaand inzicht hebben, wat we niet zouden verwachten van dieren die we typeren als slonzig, zachtvaardig en sloom. Een wilde kudde organiseert bijvoorbeeld crèches en deelt de kalveren in leeftijdsgroepen in. Meestal staat zo’n crèche onder toezicht van één volwassen koe terwijl de rest gaat grazen. Dat werkt alleen als de oppassers begrijpen dat het hun taak is te zorgen voor de kalveren die niet van hen zijn, zelfs als ze daardoor genoeg moeten nemen met minderwaardig voer terwijl de anderen van groenere weiden genieten. En de kalveren moeten snappen dat ze onder toezicht staan, ook al is hun moeder uit het zicht.

Niemand legde vast hoe de koeien reageerden toen Dorian naderde, maar evolutiebioloog Mónica Padilla de la Torre kan ons een goed beeld geven. ‘Ze zijn meestal niet bang voor storm. Ze houden van storm,’ vertelt Padilla. ‘Ze houden van koelte en schaduw, en ze zijn blij als het regent.’

Toen orkanen nog niet werden opgespoord door satellieten en weerradars, waren koeien nuttige voorspellers

Nog voor de orkaan aan de zuidelijke horizon opdoemde, begon de kudde zich waarschijnlijk al te verplaatsen – met die gebruikelijke traagheid van vee, dat maanwandelgangetje – naar een schuilplek. Toen orkanen nog niet werden opgespoord door satellieten en weerradars, waren koeien nuttige voorspellers. De migratie, vertelt Padilla, werd geïnitieerd door de leiders van de kudde. Bij vee wordt de pikorde vastgesteld na een gewelddadig treffen, en als dat eenmaal geregeld is, ontstaat er een goedaardige dictatuur. De leiders krijgen de beste plaatsen om te eten en de beste schaduw om in te liggen, en ze nemen belangrijke

beslissingen, zoals wanneer het met een storm op komst tijd is om zich terug te trekken naar hoger gelegen gebied.

Voor het vee van Cedar Island was hoger gelegen gebied een berm van met kreupelhout bedekte duinen tussen het strand en het moerasland in. Daar graasden de koeien en kauwden en herkauwden ze, letterlijk. Het ruwe voer passeert een spijsverteringsorgaan, de pens, dat mensen niet hebben. Ze leken helemaal niet in paniek maar vormden een bucolisch tafereel, afgeleid van het Griekse woord *boukolos*, dat 'koeherder' betekent.

Een goede waarnemer, zegt Padilla, kon subtiele verschillen tussen de dieren hebben opgemerkt: moeders die waakzaam of onbezorgd waren, kalveren die speels of lui waren, overduidelijke eenlingen of paren die elkaar likten of verzorgden. Padilla heeft eens maandenlang de communicatie van koeien bestudeerd – ik vond haar woordspeling 'koe-communicatie' verrassend sterk – door de in het wild lopende dieren die ze observeerde met bijnamen als Dark Face en Black Udder [Zwarte Uier], te onthouden. (Ze besepte toen nog niet dat die laatste een perfecte verwijzing is naar de klassieke Britse tv-komedie *Blackadder*. Wat is dat toch met koeien en woordspelingen?) Op Cedar Island, vertelt Padilla, was het niet zomaar een kudde die geconfronteerd met een storm. Het was een groep individuen, elk met persoonlijke relaties, inclusief wat Padilla zonder meer vriendschappen noemt.

Orkaan Dorian

Dorian arriveerde in het diepe duister van de eerste uren van 6 september. Drie dagen eerder had hij de Bahama's geteisterd met windsnelheden van bijna 300 kilometer per uur, waarmee de orkaan het record verbrak voor de windsnelheid van een Atlantische cycloon die ooit aan land werd gemeten. Sommige waarnemers stelden zelfs voor hem als een categorie zes te classificeren op de vijfpuntsschaal van orkaankracht. Tegen de tijd dat hij North Carolina bereikte was hij wat afgezwakt, maar het was nog steeds een orkaan. Pikzwarte wolken pakten zich samen voor de maan en de sterren. De lichtjes van Cedar Island flikkerden met moeite door de regen heen. De orkaan raasde langs de kust op weg naar Cape Hatteras. Voor hij daar aan land ging, zweepte hij de Pamlico en Core Sound op tot een schuimende, spuitende massa, brullend blies hij zandplaten richting de duinen. Het struikgewas waaronder de koeien waarschijnlijk hun toevlucht hadden gezocht en dat door de voortdurende landinwaartse bries al steeds gebogen staat, kromp nog meer ineen onder het gebeuk van de storm. Dorian bereikte op Cedar Island een windstoot van 117 kilometer per uur – de sterkste die in de staat gemeten werd.

Toen het oog van orkaan Dorian griezelig kalm over het eiland was getrokken en de windsnelheid daalde tot slechts een stevige bries, leek er weinig meer te vrezen. De achterste helft van de storm moest nog komen, maar de bewoners van Cedar Island, mens of geen mens, hadden erger gezien. Zelfs in het laagseizoen heeft de kust van North Carolina te maken met orkanen. Als je beelden ziet van een strandhuis dat instort in de beukende

branding, is de kans groot dat het is opgenomen op de Outer Banks. Wie rondrijdt in Down East ziet veel huizen op drie meter hoge palen; in sommige woningen kom je alleen met een lift op de eerste verdieping. Op kaarten is te zien dat een groot gebied van de Outer Banks, waaronder het grootste deel van Cedar Island en enorme delen van het vasteland, als de zeespiegel met iets meer dan dertig centimeter stijgt, onder water staat. Toch maken de bewoners geen aanstalten om te vertrekken. De klappen opvangen, daar zijn ze hier geoefend in.

Maar in dit geval gebeurde er iets ongewoons toen het centrum van de storm naar het noorden trok. Rond half zes 's ochtends kreeg Sherman Goodwin, eigenaar van Island's Choice, de enige winkel annex tankstation op Cedar Island, een telefoontje van een vriend die vlak bij de winkel woonde. Er was in het gebied een stormvloed aan het opkomen, zei de vriend. Een kwartier later, toen Goodwin door het schemerige ochtendlicht naar zijn winkel reed, was het water zo erg gestegen dat het over de motorkap van zijn Chevy-truck sloeg, die door de offroad-ophanging en de terreinbanden ook nog eens extra hoog is. 'Het leek een vloedgolf die binnenstroomde,' zei Goodwin. 'Het ging heel snel.'

Om te begrijpen wat er die ochtend op Cedar Island gebeurde, moet je je voorstellen dat je over het oppervlak van hete soep blaast

Tegen de tijd dat Sherman en zijn vrouw Velvet – 'Mijn moeder vond die film *National Velvet* zo leuk' – hun winkel bereikten, moesten ze in het gebouw schuilen. Velvet zag in de storm een kikker langs een raam voorbij vliegen. Een schildpad spoelde aan tot bovenaan de trap bij de ingang. 'Het scheelde niet veel of hij kwam de winkel binnen,' zegt Sherman. Op een foto is te zien hoe de benzinepompen onderliepen tot aan de prijstikkertjes.

Om te begrijpen wat er die ochtend op Cedar Island gebeurde, moet je je voorstellen dat je over het oppervlak van hete soep blaast. De vloeistof gaat rimpelen en klotst tegen de andere kant van de kom. Dat effect had Dorian ook op de Pamlico Sound, maar hier ging het om een constante, krachtige wind die uren aanhield.

De orkaan stuwde het water naar de kust van het vasteland, dat in de woorden van Chris Sherwood, oceanograaf bij de U.S. Geological Survey (USGS), 'absoluut perfect' is om water binnen te krijgen dat door de wind is aangedreven. De rivieren Bay, Neuse, Pamlico en Pungo stromen in de Pamlico Sound door brede mondingen die het water net zo gemakkelijk binnenlaten als uitstoten. Een groot deel van de overige kustlijn is een enorme spons van moerassen. Wat zich in deze verzameling waterbekkens ophoopt, is in feite een berg van water die door de wind op zijn plaats wordt gehouden.

Mensen die de geluiden van North Carolina kennen, weten welke trucs de felle wind kan uithalen. Kusthistoricus David Stick legde eens uit dat tijdens een orkaan achthonderd meter zeebodem in de luwte van de Outer Banks bloot kan komen te liggen als het zeewater naar

het westen wordt gestuwd. Wanneer dat gebeurt, kan er een bizar fenomeen optreden: van de landzijde kan nog een stormvloed komen die de eilanden voor de kust treft in wat een overstroming aan 'Sound'-kant wordt genoemd. Wetenschappers kennen het als een *seiche* [*haling*].

De lawine van zeewater was gelijk aan ongeveer een derde van het gemiddelde debiet van de Amazonerivier

Toen het oog van Dorian de Pamlico Sound passeerde, begon de seiche die door de storm was veroorzaakt weer in te storten. Vervolgens begon de wind die vanuit de zuidelijke helft van de orkaan blies, dus in de tegengestelde richting, het water terug te drijven in de richting waar het vandaan kwam. In zekere zin daalde de seiche ook; het oceaantij trok zich in de vroege ochtenduren terug, terwijl de orkaan, die nog steeds druk zette op de Atlantische Oceaan, het water naar het oosten dwong en een depressie achterliet. Deze krachten werkten samen om de seiche, die drie meter hoger was dan het waterpeil van de oceaan, uit de Pamlico Sound in oostelijke richting naar de Atlantische Oceaan te sturen.

Vloedgolf

De lawine van zeewater was gigantisch, gelijk aan ongeveer een derde van het gemiddelde debiet van de Amazonerivier, verreweg de grootste rivier ter wereld. De Amazone echter stroomt in zee via een enorme riviermond. De vloedgolf van Dorian probeerde de open Atlantische Oceaan te bereiken langs de 'dijk' die de Outer Banks-eilanden vormen, gescheiden van elkaar door slechts enkele nauwe kanaaltjes. Aan de zuidkant van de Pamlico Sound bevond zich een extra obstakel: Cedar Island.

Het water ging niet om het eiland heen. Het overspoelde het.

De vloedgolf verdween bijna net zo snel als hij was gekomen en trok verder naar de Outer Banks, waar hij zich op het eiland Ocracoke stortte als een muur van water die hoger was dan ze er ooit hadden gezien. Zodra Dorian was gepasseerd, begon het overstromingswater zich terug te trekken. Op Cedar Island bleef in de gebouwen een dikke, vette smurrie achter en de wegen lagen vol puin, maar er werden geen ernstige gewonden gemeld. Meer dan een derde van de gebouwen op Ocracoke was beschadigd, maar voor zover bekend waren er geen doden gevallen.

'Moeder Natuur heeft ze aan ons gegeven en dus kan Moeder Natuur ze ook weer van ons afnemen'

Zodra de oceaan voldoende gekalmeerd was en de eilandbewoners weer konden uitvaren, kwam het eerste nieuws naar buiten over verliezen uit de kuddes paarden en rundvee van Cedar. 'Toen zagen ze er veel,' zegt Styron. 'Ik bedoel: drijvend.' Dat Cedar Islanders hun hart niet op de tong dragen over zulke dingen, blijkt duidelijk uit de reactie van een

anonieme bron als ik vraag wat de mensen erbij voelden dat veel dieren waren omgekomen. Na een ongemakkelijke pauze zegt hij: 'Dat kun je wel raden, toch?' En hij voegt eraan toe: 'Moeder Natuur heeft ze aan ons gegeven en dus kan Moeder Natuur ze ook weer van ons afnemen.'

Als er al getuigen waren van wat er was gebeurd met de wilde kudde van Cedar Island, dan hebben ze zich niet gemeld. Maar hoogstwaarschijnlijk heeft niemand iets gezien, want de vloedgolf kwam zonder waarschuwing in de duisternis, en de paarden en koeien liepen vaak ver bij de huizen vandaan. De dieren zullen niet diep geslapen hebben die vroege ochtend – wilde dieren zijn 's nachts waakzamer dan mensen die veilig in hun huizen zitten. Toch waren ze misschien minder alert geworden, omdat ze voelden dat ze de zoveelste orkaan hadden overleefd.

Dan komt plotseling de zee het land op. Bijna drie meter hoog water bedekt de stranden. Het zet de moerassen onder, waar de koeien zich tegoed doen aan zeehaver en zeegras, en het stroomt over de laagste duinen. Uit het onderzoek van Padilla weten we hoe het schouwspel moet hebben geklonken: hoog, staccato geloei – de alarmkreet van een koe – schalt door de vochtige lucht, het gekrijs van de kalveren wedijvert met het brullen van de wind en de branding. In het water dat met duizelingwekkende snelheid stijgt, zoeken moederkoeien in allerijl naar hun jongen, terwijl rundermaatjes vechten om niet van elkaar gescheiden te worden.

Achtentwintig paarden zijn weggevaagd. Niemand weet precies hoeveel koeien er zijn meegesleurd – vier van hen lukt het aan land te blijven, en plaatselijke bewoners schatten later dat tussen vijftien en twintig dieren door de vloed zijn meegenomen. Waarschijnlijk tilde het water hun hoeven van de grond, het ene dier na het andere, eerst de veulens en kalfjes, daarna de volwassenen. Tot ze allemaal in de storm waren verdwenen.

Ander kaliber

De eilanden die gezamenlijk bekendstaan als de Core Banks, gelegen ten zuidoosten van Cedar Island, zijn ongeveer 60 kilometer lang en in de meeste gevallen nog geen anderhalve kilometer breed. Op de kaart zien ze eruit als een skeletachtige vinger die treurig naar de Noord-Atlantische Oceaan wijst. Zoals de meeste wadeilanden zijn ze laag – ongeveer 2,5 meter boven zeeniveau, met de hoogste duinen tot 7,5 meter – en samen vormen ze de Cape Lookout National Seashore, een beschermd natuurgebied. Orkanen houden altijd flink huis op wadeilanden, maar op de ochtend van 7 september 2019, de dag nadat orkaan Dorian toesloeg, werd duidelijk dat deze storm van een ander kaliber was.

Voor de orkaan over het gebied trok, waren North en South Core Banks van elkaar gescheiden door één passage, de Ophelia Inlet. Na de storm ontstonden er 99 extra kanalen, die de wadeilanden in 101 stukken verdeelden. Het waren niet gewoon inhammen, maar

echte doorgangen. De seiche die over Cedar Island spoelde, botste tegen de wadeilanden en boorde zich er dwars doorheen. 'In de geschiedenis van het park hadden we aan de Soundkant nog nooit zoiets gezien als na orkaan Dorian,' vertelt Jeff West, beheerder van Cape Lookout National Seashore. 'Ik kreeg vaak het verwijt dat ik twintig procent van het park had laten verdwijnen.'

West zat op de eerste onderhoudsboot die van Cedar Island naar de Outer Banks voer. Hij meerde aan bij een Park Service-plek enkele kilometers noordwaarts op de Outer Banks en reed in een terreinwagen het strand af. Na vijftig meter kwam hij bij de eerste doorgang. Toen hij tot aan zijn nek in het water stond, vond hij het eerste karkas. Hij nam niet de tijd om vast te stellen of het een paard of een koe was. 'Soms vinden grote vissen ze lekker,' vertelt hij.

Uiteindelijk vindt het personeel van Cape Lookout bijna vijftientwintig dode paarden en koeien, en ook herten en zeevogels. De meeste lagen langs de openzezijde van de South Core Banks, waarschijnlijk door Ophelia Inlet binnengedreven, voordat ze op het strand aanspoelden. De karkassen die het verst weg lagen werden gevonden bij de vuurtoren van Cape Lookout, bijna vijftig kilometer verwijderd van de plek waar de dieren in zee terechtkwamen.

Op Cedar Island waren ook zwemmende koeien gespot

Werkers van Cape Lookout begroeven de lichamen die niet door het tij waren meegevoerd.

De meeste media-aandacht ging naar de schade die was aangericht op het eiland Ocracoke. In het eerste bericht over de verloren kudde van Cedar Island werd alleen gesproken over de verdrinken paarden; de koeien kwamen pas in latere artikelen aan de beurt. In de nieuwsstroom dook een futiel berichtje op dat al gauw werd vergeten toen de Democraten in het Congres een afzettingsprocedure tegen Donald Trump overhandigden.

De vraag is of koeien kunnen zwemmen. Dat kunnen ze. Wie kent niet de beelden van cowboys in het Wilde Westen die met hun kudde een diepe rivier oversteken, om ze naar groene weides of naar de markt te brengen? Op Cedar Island waren ook zwemmende koeien gespot. Een vaste bezoeker beschrijft 'schattige kalfjes' die in de rij staan om de oversteek te maken naar Hog Island, net ten zuidoosten van Cedar Island in de Core Sound. 'Ik had zoiets van: Niet doen! Het is wel een halve kilometer, dat kunnen jullie niet,' zegt hij. Maar voor de kalveren bleek het een makkie.

Een smal kanaal oversteken bij kalme zee is één ding, zwemmen tijdens een orkaan is totaal iets anders. Je moest wel erg optimistisch zijn om te geloven dat er dieren van Cedar Island waren die het hadden overleefd. 'Door hoe de wind waaide was het volgens mij extreem zwaar om je hoofd boven water te houden. Je moest zwemmen terwijl de golven over je

heen sloegen,’ zegt Pam Flynn, een gepensioneerd kleuterleidster die sinds 1972 in Down East woont en heeft gezocht naar overlevende dieren. ‘Het moet een marteling zijn geweest, die laatste momenten vol angst en pijn. Hartverscheurend.’

Pootafdrukken

Een maand ging voorbij. Als snel slibden de geulen weer dicht door de wind en de golven, maar wat vroeger de zuidelijke punt van de North Core Banks was, bleef twee jaar lang een apart eiland: Middle Core Banks. Op een dag begin oktober stapten leden van het team natuurbeheer van Cape Lookout in hun terreinwagen voor een routineklus op de Middle Core Banks. Bijna dagelijks speurden ze het strand af naar nesten van zeeschildpadden en vogels die gered moesten worden van een populair Amerikaans tijdverdrijf: strandrijden. Dit keer zagen ze iets heel anders: de sporen van een of ander groot dier. Ze waren te groot om van een hert te zijn, en ze hadden twee tenen in plaats van een hoef, dus ze konden niet van een paard zijn. Het kon niet anders of het waren de pootafdrukken van een koe. Een koe van Cedar Island.

‘Ik kon het eerst niet geloven,’ zegt West. Als het hulpteam hem foto’s van de pootafdrukken stuurt, wil West niets liever dan deze overlevende koe met eigen ogen zien.

West bracht zijn jeugd door op een ranch vlak bij Temple, Texas, waar hij leerde om koeiensporen te volgen. Die ervaring zou hem nu van pas komen. In de dagen nadat de hoefafdrukken waren ontdekt, bleek de koe hen steeds te vlug af te zijn, want nog niemand van de National Park Service had haar gezien. Vaak zijn de koeien van Cedar Island ’s nachts actief en verplaatsen ze zich zo snel als schimmen. En hoewel Middle en North Core Banks op sommige plekken zo smal zijn dat je in drie minuten van de Sound-kant naar de Atlantische kant loopt, bestaan ze vooral uit een labyrint van meertjes, moerassen en struikgewas waar het stikt van de vliegen. Bovendien hadden de reddingswerkers ook op de kleine, aangrenzende eilandjes hoefafdrukken gezien; ondanks haar recente zeeavontuur bleek de koe nog steeds korte oversteken te maken. ‘Totaal niet bang om te zwemmen,’ zegt West met bewondering in zijn stem.

Uiteindelijk vond hij het dier per toeval. West was uitgevaren naar Long Point op North Core Banks, waar enkele rustieke houten hutten stonden die het parkbeheer toen alles nog normaal was verhuurde aan toeristen. De stormvloed had twee stevige bouwwerken verwoest die de door Dorian geteisterde hutten van elektriciteit en gezuiverd water voorzagen. En daar staat hij op z’n dooie gemak te grazen, een duinkleurige koe in de duinen. Zijn vacht lijkt op goudkleurig zand dat over wit zand heen is geblazen. Hij is stevig gespierd en een beetje aan de zware kant: een doodgewone koe.

‘We waren ongelooflijk blij toen we de koeien zagen’

‘Krijg nou wat, als dat geen koe is!’ West herinnert zich dat hij het hardop zei. ‘Ik kon mijn eigen ogen niet geloven.’ De koe schrok toen ze West zag en ging ervandoor.

West wist dat hij de koe moest weghalen. Dat was niet alleen het beste voor het beest zelf, maar ook voor de wilde fauna en flora in het natuurgebied. Het personeel van Cape Lookout had het echter te druk met het opnemen en herstellen van de schade die Dorian had aangericht en kon zich niet om een eigenzinnig rund bekommeren. Het nieuwtje over de overlever verspreidde zich als een lopend vuurtje zodra bezoekers weer naar de Core Banks gingen en de sporen zagen. Onder hen bevonden zich Pam Flynn en haar vriend Mike Carroll. ‘We bleven steeds weer teruggaan,’ zegt Flynn. Ten slotte hadden ze geluk. ‘We waren ongelooflijk blij toen we de koeien zagen.’

Overlevers

Inderdaad: niet koe maar koeien, want het waren er drie. De klassieke bleekblonde, die West had gezien, een andere met grote, lichtbruine vlekken als een oude wereldkaart, en een bleek, jongvolwassen exemplaar, waarschijnlijk het kalf van de eerste koe. Op de een of andere manier hadden ze het overleefd en elkaar gevonden, en samen vormden ze een minikudde. ‘Ik begon weer te geloven dat er ook goede dingen in het leven zijn, een sprankeltje hoop,’ zegt Flynn. ‘Een teken dat het goedkomt, zo van: Het is oké, we komen hier doorheen en gaan verder.’

Op 12 november bracht de *Charlotte Observer* het verhaal van de overlevende koeien, en vervolgens brak er een mediacircus los op Cedar Island. Een onfortuinlijke plaatselijke figuur, die in de pers onjuist aangeduid werd als de eigenaar of verzorger (de koeien hebben geen van beiden), kreeg te maken met opdringerige verslaggevers aan de deur die hem achterna zaten op zijn eigen terrein. Vooral op televisie werd de geschiedenis van de overlevers gepresenteerd als een bizar goednieuwsverhaal. *The Virginian-Pilot* bestempelde hen als ‘de koeien die een natie in vervoering brachten’.

‘Ik begon weer te geloven dat er ook goede dingen in het leven zijn’

Het was het verrassingselement dat het verhaal zo aantrekkelijk maakte: in onze ogen zijn koeien domme, stuntelige, licht komische bruten, geen heldhaftige vechters. De media strooiden natuurlijk met woordspelingen, die het vitalistische verhaal een kinderachtig tintje gaven. Orkaan Dorian kwam ‘als een veedief in de nacht’ aan land en had ze ‘getemd’. Ze noemden het overleven van de koeien ‘een loeisterk verhaal’. *The News&Observer* uit Raleigh tweette: ‘Zeven kilometer “loeien” met de riemen die je hebt? Wie had gedacht dat koeien zo goed konden zwemmen?’

Om in te schatten hoe ver de koeien tijdens hun beproeving hadden gezwommen, gingen de journalisten uit van de kortste afstand tussen Cedar Island en de Core Banks en voor hun

metingen gebruikten ze digitale hulpmiddelen zoals Google Maps. De meesten schatten de zwemafstand op zes kilometer; NBC gaf de voorkeur aan het precieze getal 5,46 kilometer. Maar toen Alfredo Aretxabaleta, een oceanograaf die bij de USGS werkt, een van deze rechtlijnige metingen zag, leek die hem onjuist. 'Tijdens een storm denk ik niet dat dit de route is die ze zouden nemen,' zegt Aretxabaleta. Hij vermoedt dat hun reis langer was – veel langer.

Aretxabaleta bestudeert de weg die objecten op drift afleggen, met behulp van computermodellen van wind, getijden en stromingen. Hij gooit soms traceerbare apparatuur in zee om te zien waar die heen drijft; zijn wetenschap wordt geksterkend 'driftologie' genoemd, maar helpt ons te begrijpen hoe klimaatverandering kusterosie kan beïnvloeden, waar olielozingen en andere soorten verontreiniging kunnen stromen, en waar we maritiem zoek- en reddingswerk moeten uitvoeren. 'In zekere zin,' zegt Aretxabaleta, 'kan dit voorval met de koeien ons ook van nut zijn bij zoek- en reddingsacties.'

Toevallig groeide Aretxabaleta op in Spaans Baskenland, op een boerderij waar de koeien af en toe een duik namen in een irrigatievijver. (Zijn conclusie: 'Het zijn geen goede zwemmers.') Na orkaan Dorian begon Aretxabaleta in zijn vrije tijd de route te reconstrueren die de overlevende koeien van Cedar Island waarschijnlijk hadden afgelegd. Wat daaruit tevoorschijn kwam, strookte totaal niet met de theorie dat de koeien via de kortste route de Core Sound waren overgestoken.

Elke koe vecht niet zozeer om te zwemmen, maar om te blijven drijven

Volgens Aretxabaleta's model is de zee, als in de grijze nevel van het eerste licht de koeien worden meegesleurd, een chaos van kolkend, schuimend en opspattend water. Met hun ogen slechts een paar centimeter boven water, verliezen de koeien al snel het land uit het oog tussen golven van wel drie meter hoog; voor een koe is het bijna onmogelijk om de rest van de deinende kudde in de gaten te houden. Elke koe vecht niet zozeer om te zwemmen, maar om te blijven drijven. De stromingen en getijden zijn de baas, versterkt door de kracht van de storm.

De dieren worden eerst met hoge snelheid naar het zuidoosten gestuwd langs de kust van Cedar Island en vervolgens naar het midden van de Core Sound, waar ze geleidelijk dichter naar de krachtige uitstroom bij Ophelia Inlet worden gezogen. Maar als het tij verandert van eb naar vloed, trekt Ophelia de dieren niet langer naar zich toe, maar duwt ze van zich af. Nu de oceaan weer de Sound in stroomt, wordt de kudde terug naar het noorden gedreven. Eindelijk keert het tij weer en heeft Core Sound vele tientallen nieuwe kanalen gevormd waardoor het water terug naar de Atlantische Oceaan wordt gestuwd. Net als in een badkuip met gaten, zijn het de grootste gaten die de sterkste zuigkracht hebben. Alle nog levende dieren worden weer naar Ophelia Inlet getrokken.

Het vooruitzicht om door een kanaal te moeten zwemmen, kan angstaanjagend zijn. Surfers graven soms doorgangen tussen de zee en het zoetwater dat zich achter de duinen heeft verzameld; de stroming die in zulke kanalen ontstaat, bootst een riviersversnelling na, met golven die hoog genoeg zijn om op te surfen. De Core Sound is niet veel rustiger dan dat. Nadat het vee van Cedar Island wordt weggespoeld, zakt de wind zeven uur lang niet onder stormkracht en blijven de schuimkoppige golven veel langer hangen. De Core Sound heeft ondiepe plekken zoals zandbanken, en Aretxabaleta hield daar rekening mee in zijn simulaties. Toch is het volgens hem onwaarschijnlijk dat de koeien gedurende hun reis ook maar een ogenblik houvast hebben gevonden op de bodem.

Zijn model verklaart hoe de koeien en paarden die dood werden gevonden op South Core Banks daar terechtwamen, vervolgens de Ophelia Inlet werden ingezogen, om daarna aan de zuidkant in de open Atlantische Oceaan te verdwijnen. Volgens zijn schatting zwom geen van de overlevende koeien vier mijl in een rechte lijn. Aretxabaleta denkt dat de afstanden die de koeien levend of dood aflegden variëren van 45 tot bijna 65 kilometer. Zelfs de kortste afstand is aanzienlijk groter dan de afstand over het Engelse Kanaal. Dat is meer dan tien keer wat zwemmers afleggen in een Ironman-triatlon. Volgens de berekening van Aretxabaleta is de absoluut kortste periode die een koe in het water zou hebben gelegen 7,5 uur; de langste is 25 uur.

Geluk of wijsheid?

‘Waren het mensen geweest, dan was het ongelooflijk. Ik bedoel, zoals Robinson Crusoe,’ zegt hij. ‘Het feit dat die drie koeien het hebben overleefd, is haast een wonder te noemen.’

Maar stel dat we geen genoeg nemen met wonderen, laat staan een ‘loei van een wonder’ als dit! Stel dat we weigeren te geloven dat de koeien het puur toevallig hebben overleefd, dan nog kunnen we andere factoren in overweging nemen, die allemaal te maken hebben met hoe mensen rundvee behandelen.

De eerste mogelijkheid is dat de koeien van Cedar Island hun beproeving konden doorstaan doordat ze een ras apart waren, niet figuurlijk maar letterlijk. Bloedgroep- en DNA-tests laten zien dat de wilde paarden die op Cedar Island leven waarschijnlijk afstammen van Spaanse koloniale paarden, die in 1521 met Juan Ponce de León in de Verenigde Staten aan land kwamen. Ook de koeien kunnen Spaans koloniaal bloed hebben; maar dat weet niemand, omdat hun genetische samenstelling nog moet worden bestudeerd. Zeker is dat er sinds 1584 runderen zijn achtergelaten of schipbreuk hebben geleden langs de kust van North Carolina. De Cedar Island-runderen zouden een afstamming van meer dan vier eeuwen kunnen hebben.

Rundvee van Spaanse afkomst is berucht om zijn taatheid

Spaans koloniaal rundvee is anders dan de commerciële rassen die vandaag de dag de overhand hebben. ‘Ze leven lang, het zijn goede moeders en ze eten dingen die andere runderen niet eten,’ zegt Jeannette Beranger, senior programmamanager bij de Livestock Conservancy in Pittsboro, North Carolina. ‘En ze zijn slim. De lokale bewoners zeggen altijd: “Pas op dat ze je lunch niet stelen!”’

Ze zijn ook berucht om hun taatheid. In de tijd vóór de Burgeroorlog stond het pineywoods-rundvee van Spaanse afkomst er bijvoorbeeld om bekend dat het hitte kon verdragen, bestand was tegen ziekten en kon leven in een omgeving die te onherbergzaam was voor commerciële rassen. Het ruige karakter van de pineywoods-koeien leidde tot een heel andere relatie tussen hen en hun eigenaars dan we tegenwoordig zien in de industriële landbouw. Sommige veeboeren hadden zo veel respect voor hun vee dat ze niet toestonden dat er honden werden gebruikt die de dieren opjagen tijdens het bijeendrijven. Anderen vonden het verkeerd en onwaardig om de koeien binnen een omheining op te sluiten. Pas in de jaren 1950, met commercieel voer en gemotoriseerd materieel dat gebruikt werd om de weiden vrij te maken en te maaien, begonnen de pineywoods-kuddes te verdwijnen, hoewel een klein aantal boeren in het diepe zuiden ze nog steeds fokt.

Phillip Sponenberg, een veterinaire wetenschapper die al vijftig jaar zoekt naar de zuiverste afstammelingen van Spaans vee in de Verenigde Staten, bespeurt aanwijzingen dat de koeien van Cedar Island althans een spoortje van die afkomst dragen. ‘Sommige zijn hoofdzakelijk wit maar hebben wel donkere oren, ogen, neuzen en hoeven. Dat is een vrij uniek kleurenpatroon dat in Noord-Amerika vaak een Spaanse oorsprong heeft,’ zegt hij. Sommige Cedar Island-runderen hebben ook gedraaide hoorns als die van een Spaanse koloniale koe.

Het feit dat er überhaupt koeien zijn die de vloedgolf van Dorian hebben overleefd, is een duidelijk bewijs dat het hier niet om gewoon rundvee gaat

Verschillende deskundigen die ik sprak, zeggen dat het feit dat er überhaupt koeien zijn die de vloedgolf van Dorian hebben overleefd, een duidelijk bewijs is dat het hier niet om gewoon rundvee gaat. De meesten waren het erover eens dat geen enkel modern ras zo’n ramp zou hebben doorstaan. Hieruit blijkt hoe we koeien hebben gedegradeerd en er zwakke en hulpbehoevende dieren van hebben gemaakt. We voelen ons er comfortabel bij en kunnen de onprettige gedachte mijden dat deze dieren, die we zo graag eten, de orkaan konden overleven doordat ze dezelfde mentale energiebronnen hebben als wij in extreme omstandigheden. Niet alleen een aangeboren overlevingsinstinct dus, maar een sterke wil om te leven – sterk genoeg om een urenlange strijd op leven en dood vol te houden.

Ik onderbreek hier mijn verhaal om te zeggen dat ik rundvlees eet. Mijn cornflakes eet ik met koemelk en in mijn kleerkast heb ik lederen schoenen en riemen. Toch stel ik net als veel andere mensen vragen bij het fokken en slachten van koeien. Het zijn ethische dilemma’s die

ingewikkeld en zijn soms ronduit bizar. Maar ik had nooit gedacht dat ik nog eens bij de psychologie van de koe zou uitkomen. Ik wilde gewoon weten waarom de ene koe zwemmend een orkaan kon overleven en de andere niet.

Koeienpsychologie

Opmerkelijk genoeg voor een dier dat duizenden jaren voor het begin van de beschaving werd gedomesticeerd, stamt de wetenschappelijke bestudering van koeien, los van hun rol als vee, vooral van recente datum. Toen Mónica Padilla de la Torre meer dan tien jaar geleden het bestaande onderzoek naar communicatie tussen koeien bestudeerde, ontdekte ze tot haar verbazing dat er nog bijna niets over dit onderwerp was onderzocht. Daarom begon ze vanaf nul en ging ze de koeien door een verrekijker observeren, als een Dian Fossey van de weilanden. “Ik denk dat we de morele verantwoordelijkheid hebben om deze dieren, waar we al zo lang mee leven, te leren kennen,” zegt ze.

Voor een artikel in 2017 las Lori Marino, een biopsycholoog, elke studie die ze kon vinden over koeienpsychologie. Opnieuw viel de vondst tegen. ‘Er valt nog veel te leren over deze dieren,’ zegt Marino. ‘Er bestaat weerstand om hun cognitieve, sociale en emotionele complexiteit werkelijk onder ogen te zien.’

Het probleem is natuurlijk dat die complexiteit onze relatie met de soort kan verstoren. Onze houding ten opzichte van koeien komt volgens Marino voort uit de heersende ideologie die hen afschildert als saaie wezens die hun leventje wel goed vinden zo, ook al bestaat dat leventje uit overbevolkte stallen, onbehandelde kreupelheid, brandwonden door een gloeiend heet ijzer en kalveren die bij ze worden weggehaald – praktijken die van alledag zijn in de moderne bio-industrie.

Koeien zijn stoïcijnen; ze verbijten zich

In Marino’s analyse van het beschikbare onderzoek stelde zij echter vast dat koeien ‘een zeer gevoelige tastzin hebben’ en dat ze op dezelfde manier reageren op letsel of mogelijke pijn als honden, katten en mensen: ze vermijden deze door te hinken, kreunen en tandenknarsen, en vertonen als ze pijn hebben een hoger gehalte aan stresshormonen in hun bloed. Maar hevige pijn en stress zijn bij koeien wellicht moeilijker te herkennen, doordat ze zich als prooidieren evolutionair zo hebben aangepast dat ze geen enkel teken van zwakheid tonen dat roofdieren zou kunnen aantrekken. Koeien zijn stoïcijnen; ze verbijten zich.

Hoewel er weinig bekend is over koeienpsychologie, vond ik wat ik las toch verrassend. Het raakte me om te horen dat koeien elkaar gemakkelijk herkennen en dat ze in staat zijn koeien van welk ras dan ook te onderscheiden van andere diersoorten. Koeien kunnen met gemak door fysieke doolhoven navigeren en de weg in zich opslaan, en daarin zijn ze beter

dan kippen, ratten en zelfs katten, zodat de onderzoekers in de studie concludeerden dat 'de opgave te eenvoudig was'. Toen de koeien werden getest in complexere doolhoven, slaagde een op de vijf in de moeilijkste uitdagingen. Toen ze zes weken later opnieuw werden getest, wisten ze nog precies de weg door het doolhof te vinden.

Dit is relevante informatie om de vraag te kunnen beantwoorden waarom koeien een orkaan konden overleven door te zwemmen. Want je weg door een doolhof vinden, vergt niet alleen **intelligentie** maar ook motivatie. Weliswaar wist slechts een op de vijf koeien het ingewikkeldere doolhof door te komen, maar de reden daarvoor kan zijn dat koeien een hekel hebben aan alleen zijn en bang zijn op plekken waar roofdieren zich goed kunnen schuilhouden, zoals een doolhof. Tijdens de test bleek dat sommige koeien, ondanks dat ze aan het eind wat lekkers als beloning kregen, toch tegenstand boden, opgaven of bang werden, terwijl andere moediger en nieuwsgieriger waren. Volgens de onderzoekers 'kan dit betekenen dat ook persoonlijkheid een rol speelt'.

Wilskracht

Dat ze waarschijnlijk een sterke persoonlijke wil hebben, blijkt ook uit voorbeelden van koeien die uit een slachthuis wisten te ontsnappen. Een van de opmerkelijkste gevallen is een koe van bijna 500 kilogram die in 2002 uit een fabriek in Cincinnati losbrak. Het crèmekleurige rund sprong over een hek van een meter hoog, werd gezien in een nabijgelegen zijstraat, vervolgens op een grote parkeerplaats, waarna ze zich uiteindelijk tussen de bomen in een stadspark wist te verbergen. Elf dagen lang kon ze de dierenbescherming ontwijken en was ze de verdovingspijlen, de vallen en zelfs thermische beelden van een politiehelikopter te slim af, totdat ze uiteindelijk werd gevangen.

De dieren die we opeten zijn naamloos, maar ontsnapte koeien die het nieuws halen worden vaak beloond met een naam. Daarna is het onwaarschijnlijk dat ze weer in de industriële productie belanden. In dit geval werd de koe Cincinnati Freedom genoemd, en ze verbleef de rest van haar dagen in een opvangcentrum waar ze weinig contact had met mensen maar wel een band ontwikkelde met drie andere koeien die uit het slachthuis waren ontsnapt. Toen 'Cinci' in 2008 stervende was, vielen haar maatjes de auto van een behandelend dierenarts aan.

We hebben altijd gedacht, vanuit onze heersende ideologie, om Marino's term te gebruiken, dat de manier waarop koeien de wereld om hen heen ervaren uitsluitend aangeboren of instinctief is. Volgens deze benadering zou de overleving van de koeien, toen ze van Cedar Island werden meegesleurd in de woeste oceaan, uitsluitend zijn bepaald door geluk en fysieke kracht.

Is het denkbaar dat drie van hen zo'n buitengewone mentale kracht bezaten dat ze hun lichaam tot het uiterste konden laten drijven, alleen om te overleven?

Als elke koe een eigen persoonlijkheid heeft, misschien niet zo complex als de onze maar daarom niet minder uniek, dan moeten we die zienswijze wellicht bijstellen. Nadat de storm de kudde had meegesleurd, raakten sommige koeien misschien al snel in paniek en bezweken ze doordat ze water binnenkregen of uitgeput raakten. Andere, die door de sterke stroming van de seiche steeds verder van land werden meegesleurd, zouden geleidelijk hun vechtlust hebben verloren. Maar is het denkbaar dat drie van hen zo'n buitengewone mentale kracht bezaten dat ze hun lichaam tot het uiterste konden laten drijven, alleen om te overleven?

‘Hier is de term “wilskracht” op zijn plaats,’ zegt Marino. ‘Zonder twijfel.’

Niemand zal ooit zeker weten wat de koeien precies hebben doorgemaakt. Hebben de twee die later samen aan land werden gezien, ook samen gezwommen? We zullen er nooit achter komen. Maar we mogen er wel van uitgaan dat de koeien in het water ten minste hebben *geprobeerd* bij elkaar te blijven. Studies tonen aan dat de stress bij koeien alleen al doordat ze een andere koe zien vermindert. Waarschijnlijk waren ze minder bang voor het stormgeweld doordat ze samen waren en maakte dat alleen al het verschil.

We kunnen ons de drie koeien voorstellen terwijl ze wanhopig hun ogen dichtknijpen tegen de schuimende golven en de wind. De kou die in hun ledematen trekt, de pijn die hun spieren geleidelijk aan uitput, de dorst en honger na uren op zee, het gekmakende gejack van de wind. Dan eindelijk weer land zien, of misschien eerst ruiken. Het gebrul van de angstaanjagende zee-inhammen horen en vechten om er niet in meegezogen te worden.

Hun hoeven die het zand raken.

Krabbelen om voet aan de grond te krijgen.

Het land op gestuwd worden, terwijl het water onder hun poten doorraast. Teruggesleurd worden, de woeste oceaan in.

Eindelijk kunnen ze vrij rondlopen, buitengewoon opgelucht dat ze nog in leven zijn.

Wat daarna gebeurde, kunnen we illustreren aan de hand van een ander overlevingsverhaal van een dier. Toen orkaan Fran in 1996 toesloeg, trof een vloedgolf de kantoren van een autobergingsbedrijf uit New Bern, North Carolina, en steeg het water tot bijna een halve meter. Binnen zat waakhond Petey, die 25 centimeter groot was. Toen het water zich had teruggetrokken, vond de eigenaar van Petey zijn hond levend maar compleet uitgeput terug. Toen hij zag dat Petey tot aan zijn nek doorweekt was met modderig, olieachtig water, vermoedde hij dat zijn huisdier wel acht uur lang in het gebouw had gewatertrappeld om te overleven. Zoals elk dier dat een zware beproeving heeft doorstaan, sliep Petey vervolgens een paar dagen achter elkaar.

‘Mavericks’

Hoewel het tegenwoordig niet meer zo vaak gebruikt wordt, hebben we een woord voor koeien die net als mustangs vrij rondlopen: *mavericks* [buitenbeentjes]. Die naam hebben ze te danken aan een zekere Samuel A. Maverick uit Texas. Rond het jaar 1850 verdwenen zijn dieren, die niet opgemerkt waren, in het omliggende land. Er bestaat een versie van het verhaal waarin de koeien door een orkaan uiteengejaagd werden.

Het is dan ook niet zo gek dat op 21 november 2019 zes *cowhands* – compleet met lasso’s, beenkappen en sporen – de taak kregen om de drie ‘mavericks’ op North Core Banks te gaan zoeken. Een van de mannen droeg een geweer geladen met verdovingspijlen, en Jeff West reed met een Park Service-terreinwagen naast de *cowhands* te paard. Het plan was altijd geweest om de koeien terug te halen, zei West. Desondanks werd er hevig gediscussieerd.

‘Sommige mensen vonden dat we ze moesten afmaken. Einde probleem,’ zegt West. ‘Anderen vonden het zonde van het belastinggeld – dat hoorde ik vaak. Weer anderen zeiden dat we ze met rust moesten laten. Gewoon daar op de Banks laten rondlopen.’

‘Ze verdienen een leven. Maak van onze schatjes geen vlees, na alles wat ze moesten doorstaan!’

Velen waren van mening dat de koeien het alleen hadden overleefd om bij een eigenaar terecht te komen die ze zou vetmesten voor de slacht. Op de Facebookpagina van de Cape Lookout National Seashore kwam het thema naar voren dat de koeien het verdienen om in leven te blijven; door hun doop in de vloed waren ze hun plaats in het systeem der dingen ontstegen. ‘Als ze dan toch weggehaald moeten worden, breng ze dan naar een reservaat. Ze verdienen een leven. Maak van onze schatjes geen vlees, na alles wat ze moesten doorstaan!’ schreef Misty Romano. Don Riggs uit Asbury, New Jersey, schreef: ‘Meen je dat nou? Sla dan ook de boerderij over en breng ze meteen naar het slachthuis!’ Judy Cook uit Oak Island, North Carolina, vond de koeien gewoon ‘net zo cool als de paarden’.

De huidige opvatting over koeien is niet eenduidig. Velen van ons, zo niet de meesten, lijken in staat om ergens in hun hoofd het idee te koesteren dat koeien ook gevoelige wezens zijn die onze compassie verdienen. Even goed zijn we in staat om de gedachte te onderdrukken dat we koeien doden voor ons profijt, nadat we ze onder wrede omstandigheden hebben laten lijden. Jessica Due, senior directeur redding en dierenwelzijn bij Farm Sanctuary, een organisatie die zich inzet voor het stopzetten van de agrarische exploitatie van vee, vertelt een verhaal dat illustreert hoe dit kan uitpakken. Het opvangcentrum is meer dan eens door dezelfde man gebeld om een dier uit het slachthuis te komen redden. De man in kwestie is de eigenaar van het slachthuis. Hij belt in het zeldzame geval dat een koe tijdens de verwerking aan het bevallen is. Daar trekt hij de grens; hij wil absoluut niet dat deze moederkoeien gedood worden. Los daarvan ziet hij bijna dagelijks koeien geslacht worden.

Maar juist nu er meer onderzoek gedaan wordt ter ondersteuning van het idee dat koeien meer zijn dan we altijd dachten, liggen ze ook onder vuur als milieuvervuilers. Runderen zouden 9 procent van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen veroorzaken, onder andere door hun beruchte winden en boeren die veel methaan bevatten. Koeien die door een orkaan heen zwemmen: het zou een hedendaagse prent van Hokusai kunnen zijn. Daarom kijken progressieven en veganisten uit naar een toekomst met veel minder koeien – om de planeet te redden, om de dieren te beschermen tegen onze wreedheid, of allebei. Maar in de rundvleesindustrie willen de meesten er nog niet aan dat koeien echt gevoel hebben. In de tienduizend jaar van de relatie mens-koe hebben de koeien nog nooit zo weinig medestanders gehad als nu.

Klimaatvriendelijke veeboerderij

Stephen Broadwell, de leider van de *cowhands* die bijna drie maanden na orkaan Dorian nog steeds over North Core Banks draven, is een van die medestanders. Broadwell draagt vaak een cowboyhoed en zijn huid is verweerd door de zon, maar hier houdt het stereotype zo'n beetje op. Hij groeide op tussen de maïs, tabak en sojabonen, in het gebied waar het Piedmont Plateau in North Carolina en de kustvlakte in elkaar overgaan. Hij droomde ervan om ranger te worden. 'Zo gaat dat, ik denk dat het in je zit,' zegt hij. Op zijn dertiende nam hij een vakantiebaantje op een boerderij van 80.000 hectare in het zuiden van Colorado, en toen was het besloten: hij werd cowboy.

Hij studeerde vroegtijdig af aan de middelbare school, behaalde zijn diploma als dierenartsassistent en kon meteen aan de slag bij 3R Ranch Outfitters aan de voet van de Wet Mountains, ten zuidwesten van Pueblo. Daar kwam hij in aanraking met veehouderij die natuurlijke systemen probeert na te bootsen. 'De burens zagen die ranch als een soort van magisch paradijs, maar het ging simpelweg om een wijze van bedrijfsvoering waarmee al jaren eerder begonnen was. Dat maakte me enthousiast.'

Het bedrijf dat hij tegenwoordig runt, Ranch Solutions, kan het best worden omschreven als een holistisch adviesbureau voor veehouderijen. Broadwell doet alles op je land wat nodig is, ook een nieuw huis bouwen en je eerste koeien weiden. Maar hij heeft één regel: als je meer vee wil houden dan goed is voor je land, dan doet hij niet mee. Hij laat foto's zien waarop zijn team door het weelderige, kniehoge gras van het terrein van een klant rijdt. Het is een veld dat al was begraasd, maar waar het vee werd weggehaald voordat het helemaal kaalgevreten was. Het grasland werd bemest met stalmest en voorzien van begroeiing die zorgt voor meer stikstof in de bodem tijdens de winter, waardoor het grasland meer koolstof kan opslaan. Broadwell gelooft dat een veeboerderij een ecosysteem kan vormen.

We moeten minder koeien houden en ze laten grazen op een manier die het natuurlijke systeem nabootst

De bewering dat je met holistisch management zo ver kunt gaan, wordt fel betwist, maar recent onderzoek wijst uit dat vee inderdaad kan leven en sterven zonder bij te dragen aan klimaatverandering. (Hierbij moet worden opgemerkt dat er sprake is van een belangrijke ‘pot-verwijt-de-ketelfactor’, aangezien de CO₂-voetafdruk van de gemiddelde Amerikaanse mens twee keer zo groot is als die van de gemiddelde Amerikaanse koe.) Maar we moeten wel minder koeien houden en ze laten grazen op een manier die het natuurlijke systeem nabootst. We moeten ze bovendien weghouden van land dat beter geschikt is voor voedselgewassen.

Ons vee zou in de toekomst wel eens kunnen lijken op de Cedar Island-kudde. Deze koeien zijn in staat hitte te overleven die moderne rassen zou doen uitdrogen, op land waar onze gewassen niet kunnen groeien. Ze hebben zich aangepast om te eten wat bijna geen ander dier kan. ‘Zelfs een geitenbok eet het niet,’ zegt Broadwell. Hier zijn de koeien ziekteresistent, drinken ze brak water en moeten ze zichzelf verdedigen tegen roofdieren. Ze hebben over het algemeen weinig nodig, laat staan koolstofrijke lekkernijen. Het is het soort koeien waar we in het verleden respect voor hadden, en misschien komt dat ooit terug.’

‘Ik groeide op met verhalen van mijn oudere familieleden over hoe ze koeien door de rivierbedding moesten drijven’ – steile kliffen en ravijnen. ‘Dat ze meer op herten dan op koeien leken,’ zegt Jeff West, terugdenkend aan zijn jeugd in Texas. ‘We hielden koeien in het militair reservaat van North Fort Hood, en we bemoeiden ons maar één keer per jaar met ze: als we ze gingen ophalen. Sommige koeien waren behoorlijk stoer. Maar niet zoals deze hier op Cedar Island. Ik ben nog nooit zulke koeien tegengekomen.’

Reddingsactie

Toen Ranch Solutions en West voor de reddingsactie op North Core Banks aankwamen, waren ze van plan om de overlevende koeien uit het moerasgras te halen, dat in een enorme laag modder groeit die op sommige plaatsen zo dik is dat een paard er tot aan de buik in kan wegzakken. Dan was er nog de *chaparral* [taaie begroeiing]. ‘Dicht is een slecht woord om het te beschrijven,’ zegt West. ‘Niemand komt erdoorheen, zo weerbarstig is het.’ Het kostte veel tijd om de koeien te lokaliseren en ze vervolgens naar open gebied te drijven, zodat ze een voor een met een pijl konden worden verdoofd. Twee van de drie waren door de verdoving gewillig genoeg om naar de trailer te worden geleid die met de veerboot naar het eiland was gebracht.

De derde koe, de eerste die na de orkaan gezien werd – alleen – was absoluut niet gewillig. Ze ontsnapte naar de noordkant en slaagde erin zich te verstoppen in bijzonder dichtbegroeid en moeilijk begaanbaar gebied. Het team kon nog net zien waar ze verdween en slaagde erin haar met een tweede pijl te raken. Daarna wachtten ze, want nu zou ze wel in slaap gaan vallen. Maar dat gebeurde niet. Uiteindelijk probeerden de *cowhands* haar te benaderen.

‘En weer ging ze ervandoor,’ zegt West.

Net achter de kust ligt het vakantieterrein van Long Point, waar West de koe een paar weken na de storm voor het eerst had gezien. De gebouwen staan nog steeds leeg. De wind giert en suist langs de verweerde houten muren. Met de hordeuren die piepen in hun roestige scharnieren en het hoeftgetrappel van de paarden in het zand, is dit het perfecte decor voor een schietpartij in een spaghettiwestern. Een van de ruiters ziet een vrije vuurlijn. De knal van zijn geweer weerkaatst tussen de chalets en lost op in het gebrul van de kolkende branding.

Het lukt de koe opnieuw om weg te komen, ook al heeft ze drie shots aan verdovend middel in haar lijf en sijpelt het bloed van haar bleke vacht. Ze rent van het terrein af. Het strand op. Na bijna anderhalve kilometer kan ze niet meer. Dus wandelt ze verder. ‘Als een O.J. Simpson, maar dan in slow motion,’ zegt West. ‘Ik en alle andere cowboys in een trage achtervolging, stapvoets achter die koe aan, tot ze stopt.’

Als ze dan eindelijk stilstaat, staart ze hen aan. ‘Zo van: kom maar op,’ zegt West. De mannen omsingelen haar, maar ze slaagt er nog een laatste keer in om weg te komen. Dan gooien ze touwen om haar heen en dwingen haar naar de grond.

Daarna gaat het gemakkelijker. De zon staat al aan de horizon als ze een dekzeil onder haar buik trekken en haar het strand afslepen. Ingesloten tussen de wanden van de trailer komt ze bij naast haar twee overlevende koeienmaatjes. Het verse hooi en water dat hun wordt aangeboden, weigeren ze alle drie.

Hereniging

De volgende ochtend neemt Ranch Solutions de koeien mee in de ferry over de Core Sound en rijdt dan via de noordelijke kaap van Cedar Island naar het strand. Broadwell heeft de eer de deur van de aanhanger open te gooien. Met voorzichtige passen lopen de koeien naar de uitgang. Dan breken ze los uit hun cel. Ze rennen – galopperen – het zand op, met hun kop in de lucht en gespitste oren. Want ze voelen dat ze thuis zijn – en vrij.

Op Cedar Island bracht de terugkeer van de koeien een vertrouwd gevoel met zich mee. Toen ik een winkelier vroeg hoe de eilandbewoners nu met de dieren omgaan, aarzelde ze geen moment: ‘Hevig beschermend,’ zei ze. Niemand die ik sprak op Cedar Island kende iemand die getuige was van de hereniging van de drie koeien met de overgebleven kudde – de vier dieren die niet door de storm waren meegesleurd. Maar volgens Padilla hebben ze waarschijnlijk elkaars snuit besnuffeld, zachtjes geloeid en een beetje gestoeid. Dat kan ook van verdriet geweest zijn.

‘Alles wijst erop dat er besef van verlies is en leedgevoel, criteria die aan mijn opvatting van rouw voldoen’

Mensen die dit onderwerp hebben onderzocht, zoals Barbara J. King, emeritus hoogleraar antropologie aan het College of William and Mary en auteur van *How Animals Grieve*, denken dat de klap het hardst aankwam toen de overlevende dieren thuiskwamen en de kudde gedecimeerd aantroffen. Het zou best kunnen dat ze het gebied hebben afgezocht naar vermiste kuddegenoten en luid hebben geloeid in een poging contact te maken. King, die haar woorden zorgvuldig kiest, zegt: 'Alles wijst erop dat er besef van verlies is en leedgevoel, criteria die aan mijn opvatting van rouw voldoen.'

Maar eenmaal thuis bleek er sprake te zijn van een andere soort verrassing. De koe die zo hard had gevochten om niet door de mannen te worden gevangen, bleek drachtig te zijn. Zou dat een rol hebben gespeeld bij haar overleving? Als een koe wil vechten voor haar leven, kan ze dan ook vechten voor het leven van haar ongebooren kalf? 'Biologisch gezien zou dat geen gekke aanname zijn,' zegt Padilla. 'Ze wil dat het kalf in leven blijft.'

Twee maanden nadat ze was teruggebracht naar Cedar Island, beviel de drachtige koe van een gezond kalf, zo blond als de duinen. Alsof het wilde laten zien wat het in de baarmoeder had meegemaakt, werd het geboren met één bruin en één blauw oog. Het kalf kreeg geen naam, maar de moeder wel: Dori. Dat is geen verwijzing naar het personage in *Finding Nemo* dat zingt over hoe we in moeilijke tijden moeten blijven zwemmen, zwemmen, zwemmen; ze werd vernoemd naar orkaan Dorian.

Lees ook:

Dit artikel van J.B. Mackinnon verscheen eerder in The Atavist Magazine. Het is uit het Engels vertaald door Bea Nobbe. Bekijk hier het origineel. »

Deel dit artikel

